

Raftul
Denisei

ANTOINE LAURAIN

PĂLĂRIA PREȘEDINTELUI

Roman
recompensat cu
**Prix Landerneau
Découvertes**
și
**Prix Relay
des Voyageurs**

e
book

HUMANITAS
BIBLIOTECĂ

Antoine Laurain

Pălăria Președintelui

Traducere de Doru mareș

EDITURA HUMANITAS FICTION

2018

Colecție coordonată de

Denisa Comănescu

ANTOINE LAURAIN

LE CHAPEAU DE MITTERRAND

Copyright © Flammarion, 2012

All rights reserved.

Cet ouvrage a bénéficié du soutien des Programmes d'aide à la publication de l'Institut français.

Această carte a apărut cu sprijinul Programelor de susținere a publicării ale Institutului Francez.

© HUMANITAS FICTION, 2018,

pentru prezenta versiune românească (ediția digitală)

ISBN: 978-606-779-367-3 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 021.311.23.30

Faptul de a avea o pălărie pe cap îți oferă o autoritate incontestabilă asupra celorlalți.

TRISTAN BERNARD

Daniel Mercier urca scările Gării Saint-Lazare prin mijlocul puhoiului de lume care le cobora. Pe lângă el treceau bărbați și femei cu serviete în mână, sau chiar cu valize. Pe frunte li se citea îngrijorarea, iar pasul le era grăbit. Putea fi răsturnat cu ușurință în îmbulzeală, însă el avea senzația că toate se dădeau la o parte din drumul lui. Ajuns sus, a străbătut holul și s-a apropiat de zona peroanelor. Oamenii se îmbulzeau la coborârea din trenuri, formând un val uman neîntrerupt prin care și-a croit drum până la panoul de afișaj al orarului. Trenul lui sosea la linia 23. A urcat din nou câteva zeci de metri și a ajuns în fața aparatelor pentru validat biletele.

La ora 21.45, trenul 78654 a intrat în gară cu un scârțâit, apoi și-a eliberat pasagerii. Daniel și-a înălțat gâtul, căutându-și din priviri nevasta și băiatul. Întâi a zărit-o pe Véronique, care i-a făcut un semn, după care a schițat în aer, în jurul capului, un cerc, urmat de o grimasă de uimire. La rândul lui, Jérôme s-a strecurat până lângă tatăl lui și i s-a lipit de picioare de era cât pe ce să-și piardă echilibrul. Véronique a sosit și ea, abia mai respirând, privindu-și lung bărbatul.

— Cu pălăria asta ce mai e?

— Păi e pălăria lui Mitterrand.

— Da, cum să nu, pălăria lui Mitterrand.

— Ba nu, a protestat Daniel, vreau să zic că e *chiar* pălăria lui Mitterrand.

La gară, când a anunțat-o că era „chiar pălăria lui Mitterrand”, Véronique s-a uitat la el înclinând capul, încruntând ușor sprâncenele, ca de fiecare dată când se întreba dacă e pe bune ori nu. La fel făcuse și când Daniel o ceruse în căsătorie, ba chiar și la prima întâlnire, când îi propusese să viziteze o expoziție la Beaubourg. Pe scurt, acea ușoară încruntare care-l făcuse, printre altele, să se îndrăgostească de ea.

— Ai de gând să-mi explici chestia asta? l-a întrebat neîncrezătoare.

— Tati, chiar porți pălăria lui Mitterrand?

— Da, a răspuns Daniel luându-le bagajele.

— Deci ești președinte?

— Da, sunt președinte, a admis Daniel, pe care sugestia infantilă îl satisfăcea pe deplin.

Cât a ținut drumul cu mașina, Daniel a refuzat să ofere chiar și cea mai mică informație.

— O să vă povestesc totul acasă.

În zadar a insistat Véronique, nu era nimic de negociat. Ajunși la etajul șaisprezece al blocului lor turn din arondismentul XV, Daniel i-a anunțat că pregătise deja masa. Un platou cu carne roșie și pui, o salată de roșii cu busuioc și încă un platou cu brânzeturi, ceea ce a provocat un oftat admirativ din partea lui Véronique, deoarece bărbatul ei nu gătea din proprie inițiativă decât de câteva ori pe an.

— Înainte de orice însă, să bem ceva. la loc, a adăugat Daniel, care nici gând să-și scoată pălăria de pe cap. Véronique s-a așezat, la fel și Jérôme, care s-a ghemuit lângă ea. Pentru noi, a zis bărbatul ciocnindu-și paharul cu al soției, în timp ce Jérôme îi imita cu paharul de oranjadă Banga.

Daniel și-a scos pălăria și i-a întins-o lui Véronique. Aceasta a luat-o cu delicatețe și și-a trecut un deget peste fetru, imitată imediat de Jérôme.

— Ești curat pe mâini? I-a întrebat, cam speriată, Véronique.

După care a întors pălăria și privirile i s-au oprit pe banda interioară din piele, pe care se puteau citi două litere cusute cu fir de aur: F. M. Véronique și-a ridicat ochii spre Daniel.

În urmă cu o zi, Daniel își lăsase Golful înaintea unei intersecții. Oprise radioul care difuza melodia aceea în care o tânără se tot bâlbâia cum că preferă vata oricărui alt material. Era hitul momentului, iar refrenul lui lent și sâcâitor începuse să-i cam iasă pe nas. Încercase să-și maseze umerii care-l dureau și să-și trosnească gâtul fără succes. Nu mai primise nici o veste de la soția și de la copilul lui plecați în vacanță, în Normandia, la socri. Poate că, totuși, va găsi un mesaj pe robot, când se va întoarce acasă. Caseta telefonului începuse să cam dea semne de oboseală de câteva zile. Trebuia să cumpere una nouă. Cum o fi fost pe vremea când nu exista robot? se întreba. Telefonul suna în gol, nu era nimeni la celălalt capăt al firului, avea să revină. Și gata.

Ideea de a merge singur la cumpărături, apoi de a-și găti în apartamentul tăcut i se păruse de neconceput. Un restaurant, o minunată braserie, imaginile acestea începuseră să-l atragă pe la patru după-amiază, pe când controla cheltuielile celor însărcinați cu deplasarea la Sogetec. Trecuse mai bine de un an de când nu mai intrase într-o braserie renumită. Ultima dată fusese cu Véronique și Jérôme. La numai șase ani, cel din urmă fusese foarte cuminte. Comandaseră un platou cu fructe de mare Royal, o sticlă de vin alb Pouilly-Fuissé și o tocăniță cu piure pentru

Jérôme, care declarase, spre marele regret al tatălui său, că nu are de gând să guste stridiile.

— Nici măcar una?

— Nu, răspunsese copilul scuturând din cap.

— Are tot timpul, pledase Véronique în favoarea lui.

Mda, așa era, Jérôme avea tot timpul. Acum era opt seara, frigul de început de iarnă apăsă deja orașul, iar rumoarea citadină și zgomotul circulației deveniseră parcă mai înfundate. Trecuse de mai multe ori cu mașina prin fața acestei braserii. Ezitase o vreme între bulevard și o stradă alăturată, însă până la urmă o zărise. Asta era, o braserie cu scară exterioară, cu storuri mari și roșii și chelneri cu șorțuri albe.

Avea să ia o masă de unul singur, fără soție și fără copil. Lucru care nu i se mai întâmplase de înainte de căsătorie. Numai că, pe vremea aceea, salariul nu-i permitea localuri atât de renumite. Dar chiar și așa, fie și în cele mai modeste restaurante în care intrase, mâncase întotdeauna bine și nu simțise nevoia de companie pentru a degusta un cârnăcior, o friptură sau o farfurie de rapane. În lumina șovăitoare a iernii, se anunța o seară de celibatar. Expresia i-a plăcut în mod deosebit. O seară de celibatar, și-a zis încă o dată trântind portiera Golfului. Daniel simțea nevoia de a se „regăsi”, după cum spusese o invitată într-o emisiune de la Antenne 2, o psihoterapeută care scrisese o carte despre stresul la serviciu, carte pe care tocmai și-o promova. Lui Daniel, formularea i se păruse plină de bun-simț. Avea să întreprindă această escapadă gastronomică spre a se regăsi, a scăpa de stresul din timpul zilei, de cifrele de la contabilitate și tensiunile recente ca urmare a reorganizării serviciului financiar. Jean Maltard preluase direcția, iar Daniel, ca director adjunct, considera că numirea respectivului nu prevestește nimic bun. Nici pentru serviciu, nici pentru el. Traversând bulevardul, s-a hotărât să-și

alunge din minte gândurile negre. Imediat ce-am să împing ușa grea a braseriei, nu vor mai exista nici Jean Maltard, nici dosarul Sogetec, nici facturile și nici TVA-ul, ci doar un platou Royal pentru mine.

Chelnerul cu șorț alb i-a luat-o înainte de-a lungul șirului de mese la care cupluri, familii și turiști stăteau de vorbă zâmbind sau clătinând din cap, cu gura plină. În treacăt a zărit în farfurii fructe de mare, antricoate cu cartofi fierți, vrăbioare bearnaze. La intrare, șeful de sală, un bărbat cu o siluetă eliptică și cu o mustață subțire l-a întrebat dacă are rezervare. Pentru o clipă, Daniel și-a închipuit că seara va fi ratată.

— Nu am avut timp, a răspuns cu o voce impasibilă.

Șeful de sală a ridicat din sprânceana stângă uitându-se atent la lista de rezervări pentru acea seară. O tânără blondă s-a apropiat de el:

— Acum o jumătate de oră a fost de comandată masa doisprezece, l-a anunțat arătând cu degetul undeva pe listă.

— Și nu-mi spune și mie nimeni? a replicat înțepat șeful de sală.

— Am crezut că v-a spus Françoise, i-a răspuns încet fata, înainte de a se îndepărta.

Șeful de sală a închis pentru o secundă ochii, cu o strâmbătură dureroasă ce sugera că se stăpânea cu greu să nu se enfurie din pricina gravei greșeli a subordonaților.

— Veți fi condus la masa dumneavoastră, domnule, i-a spus lui Daniel, însoțindu-și fraza cu o mișcare din bărbie către destinația cunoscută de ajutorul de chelner care s-a apropiat imediat.

Braseria avea ca întotdeauna fețe de masă de un alb sclipitor, albastrui aproape, care-ți ardea privirile precum zăpada sporturilor de iarnă. Paharele și tacâmurile din argint pur și simplu străluceau. Pentru Daniel,

luminozitatea aparte a meselor din marile restaurante era chiar simbolul luxului. Același ajutor de chelner a revenit cu meniul și lista de vinuri. Daniel a deschis copertele îmbrăcate în imitație roșie de piele și a început să răsfoiască meniul. Prețurile depășeau cu mult ce-și închipuise, dar s-a hotărât să lase deoparte acest amănunt. *Platoul Royal cu fructe de mare* se afla chiar în mijlocul paginii, atrăgând atenția prin caligrafia îngrijită: stridii Fines de Claire, scobite ori plate de Bretagne, o jumătate de crab, scoici Mercenaria și Arctica, Venus verrucosa, Glycymeris ori Littorinalittorea, crevete mari, langustine, rapane, migdale, creveți de nisip. A luat apoi lista de vinuri și a căutat un Pouilly-Fuissé sau un Pouilly-Fumé. Și acestea erau mai scumpe decât se așteptase. Cu toate astea, a comandat un platou și o jumătate de sticlă de Pouilly-Fuissé.

— Îmi pare rău, i-a explicat chelnerul, dar nu avem decât la sticle întregi.

Cum nu voia să treacă drept vreun zgârie-brânză, Daniel i-a răspuns, închizând lista de vinuri:

— O sticlă e foarte bine.

Mesele erau ocupate, în majoritate, de cupluri. Mese cu bărbați în costum și cravate gri, la fel ca a lui, doar că ale lor trebuie să fi provenit de la case de modă prestigioase. Poate să fi fost chiar făcute pe comandă. Cei patru bărbați la vreo cincizeci de ani de la o masă ceva mai îndepărtată sărbătoreau probabil încheierea unei zile grele și semnarea unui contract avantajos. Beau cu înghițituri mici un vin fără îndoială excelent. Fiecare avea întipărit pe față zâmbetul acela calm și încrezător al oamenilor care au reușit în viață. La una dintre mese așezate sub oglinzi uriașe, o brunetă elegantă în rochie roșie îl asculta pe un bărbat căruia Daniel nu îi putea vedea decât spatele și părul cenușiu. Îl urmărea distrată și, din când în când, privirile îi alunecau prin sală pentru câteva clipe spre a reveni din nou asupra

interlocutorului. Părea că se plictisește. Somelierul a apărut cu o frapieră argintată, cu picior, în care sticla de Pouilly era înconjurată de cuburi de gheață. Folosindu-se de un tirbușon, a îndeplinit ritualul deschiderii, trecându-și dopul de plută pe sub nări. Daniel a gustat vinul alb și i-a plăcut. Nu făcea parte dintre acei experți care disting fiecare nuanță a unui vin de calitate și apoi țin discursuri în termeni rafinați. Precum toți confrății lui, somelierul aștepta cu un aer vag condescendent aprobarea din partea clientului. Daniel a confirmat din cap, lăsând să se înțeleagă că ar putea fi un mare erudit în materie de vinuri albe. Schițând un surâs, somelierul i-a umplut paharul și s-a îndepărtat. Peste câteva secunde, un ajutor de chelner a venit și a așezat pe fața de masă un suport rotund, semn că platoul cu fructe de mare avea să sosească. Au urmat coșul cu pâine neagră, vasul de sufleu cu oțetul cu ceapă franțuzească și untiera. Daniel și-a uns un colț de pâine pe care l-a înmuiat discret în amestecul din vas. Ritual pe care îl îndeplinea de fiecare dată când mânca fructe de mare la restaurant. Gustul oțetului a fost alungat de înghițitura de vin rece. A oftat satisfăcut. Da, se regăsise pe sine însuși.

A sosit și platoul cu fructe de mare, așezate după soiuri pe gheața mărunțită. A luat o stridie, apoi a apropiat lămâia tăiată în patru până deasupra, a presat delicat și o picătură a căzut pe membrana fină, care s-a chircit de îndată. Adâncit în reflectările policrome ale stridiei, nici n-a observat că masa de alături fusese mutată. Ridicând privirea, l-a văzut pe șeful de sală zâmbindu-i nou-venitului. Bărbatul care și-a scos eșarfa roșie, apoi paltonul și pălăria s-a lăsat să alunece pe banchetă, alături de Daniel.

— Să le duc la garderobă? l-a întrebat șeful de sală.

— Nu, nu e nevoie. Le las pe banchetă.

— Vă deranjează, domnule?

— Nu, a șoptit Daniel cu un glas stins. Ba chiar vă rog, a adăugat dintr-o suflare.

François Mitterrand tocmai se așezase lângă el.

Doi bărbați au luat loc în fața șefului statului. Unul voinic și îndesat, cu ochelari și cu părul pieptănat atent, celălalt zvelt, ușor albit, și el cu părul dat pe spate, ușor ondulat. Acesta din urmă i-a aruncat un surâs scurt și binevoitor lui Daniel, care s-a străduit să i-l întoarcă încercând să pară cât mai firescu puțin. Îl mai văzuse pe bărbatul acesta cu ochi pătrunzători și buze subțiri. Acum îi reveneau în minte funcția și numele: ministrul afacerilor externe, Roland Dumas. Își cedase locul de când Mitterrand pierduse legislativele, acum opt luni. Iau masa umăr la umăr cu președintele republicii, și-a spus Daniel de mai multe ori la rând, pentru a putea da o formă concretă realității, recente, iraționale. A luat prima stridie, însă nu i-a putut simți gustul, întrucât atenția îi era captivată de noul vecin. Bizareria situației l-a făcut să-și spună că în scurt timp avea să se trezească la el în pat și că ziua, de fapt, nici nu începuse. În sală, privirile clienților se prefăceau că trec pe lângă masa lor. Luând a doua stridie, a tras discret cu coada ochiului spre stânga. Președintele își pusese ochelarii și citea meniul. Daniel și-a umplut retina cu profilul hieratic văzut prin reviste, la televizor și de fiecare 31 decembrie de cinci ani de când le adresa urările. Acum îi putea zări profilul în carne și oase, cum se spune. Ar fi fost de-ajuns să întindă mâna pentru a-l atinge. Chelnerul s-a întors și președintele a comandat stridii și somon. Grasul a comandat un pateu cu mânătărci și friptură în sânge, Roland Dumas, la fel ca președintele, stridii și pește. Peste câteva minute, somelierul s-a întors și el cu o frapieră argintată, pe picior, în care, între cuburile de gheață, se zărea o nouă sticlă de Pouilly-Fuissé. A desfăcut sticla cu

grație și a turnat puțin vin în paharul prezidențial. François Mitterrand a gustat și a aprobat cu o imperceptibilă mișcare a capului. Daniel și-a mai pus un pahar plin pe care l-a băut aproape dintr-o sorbitură, înainte de a lua și o lingură din oțetul roșu cu ceapă franțuzească cu care să ungă stridia. „I-am spus săptămâna trecută lui Helmut Kohl...” Vocea lui François Mitterrand însoțea gustul, iar Daniel și-a spus că nu va mai putea mânca niciodată stridii cu oțet fără să audă: „I-am spus săptămâna trecută lui Helmut Kohl...”

Un chelner a lăsat un sfert de vin roșu în fața grasului cu ochelari, care și l-a turnat imediat în pahar, în timp ce un alt chelner aducea antreurile. Grasul a gustat din pateul care i s-a părut bun, după care a început o terină de zbârciog. Președintele a înghițit o stridie, în timp ce Daniel a scos un ac special din dopul îmbrăcat în staniol, pentru a se apuca de scoicile Littorina. Numai minunății are Michel în pivniță, a zis Roland Dumas complice. Președintele a ridicat ochii către el, iar „Michel” a început să povestească despre pivnița lui din provincie, unde ținea havane din toată lumea și cârnați. Și avea tot atâtea havane câți cârnați.

— E amuzant să colecționezi cârnați, a spus François Mitterrand storcându-și sfertul de lămâie.

După ce a înghițit și cea de-a zecea moluscă, Daniel a mai aruncat o privire în stânga. Președintele își termina cea de-a opta stridie și se ștergea la gură cu șervetul imaculat.

— A, să nu uit, i s-a adresat lui Roland Dumas, telefonul prietenului nostru.

— Da, sigur că da, a murmurat Dumas, schițând un gest spre buzunarul de la haină.

Președintele s-a întors să-și ia paltonul, a ridicat pălăria și a așezat-o dincolo de bara îmbrăcată în piele de deasupra banchetei. A scos din buzunar un carnet cu coperte de piele, și-a pus iarăși ochelarii și l-a răsfoit.

— Ultimul număr din josul paginii, a spus întinzându-i carnetul lui Dumas.

Acesta l-a luat, a trecut în carnetul lui numele și numărul, după care i-a înapoiat agenda lui François Mitterrand, care a pus-o la loc în palton. „Michel” povestea despre un bărbat al cărui nume nu-i spunea nimic lui Daniel. Dumas l-a ascultat coborând pleoapele, iar François Mitterrand a schițat un zâmbet:

— Sunteți prea sever, a zis ironic, incitându-și interlocutorul să continue.

— Ba chiar așa s-a întâmplat, doar eram acolo! nu s-a lăsat grasul, ungându-și ultima felie de pâine cu pateu.

Daniel a ascultat povestea. Avea senzația că e părtaș la un soi de intimitate ciudată. Clienții braseriei plecaseră cu toții. Nu mai erau decât ei patru. *Dar dumneavoastră, Daniel, ce părere aveți?* S-ar fi întors către șeful statului și ar fi pronunțat niște fraze de care François Mitterrand s-ar fi arătat profund interesat. Președintele ar fi aprobat din cap, după care Daniel s-ar fi întors spre Roland Dumas pentru a-i cere părerea. Dumas ar fi fost și el de acord, iar Michel ar fi adăugat cu vocea lui zeflemitoare: Evident că Daniel, are dreptate!

— Femeia asta este foarte frumoasă... a șoptit François Mitterrand.

Daniel i-a urmărit privirea. Președintele admira o brunetă în rochie roșie. Dumas a profitat de faptul că sosea mâncarea, pentru a se întoarce discret. Grasul a făcut la fel.

— Foarte frumoasă, a aprobat.

— Confirm, a șoptit Dumas.

Daniel se simțea în comuniune cu șeful statului. François Mitterrand comandase același vin ca el, iar acum punea ochii pe aceeași femeie. Nu era de ici, de colo să ai aceleași gusturi cu ale primului dintre francezi. Această convivialitate bazată pe schimburi din jumătăți de cuvinte

despre femei era liantul a numeroase prietenii bărbătești, iar Daniel a început să viseze că era într-adevăr al patrulea la masa președintelui. Și el avea o agendă cu coperte din piele neagră, din care fostul ministru ar fi fost încântat să copieze numere de telefon. Pivnița grasului nu avea secrete pentru el, ba chiar se ducea deseori acolo pentru a degusta cârnați, înainte de a aprinde cele mai fine havane din lume. Și, mai ales, îl însoțea pe președinte în plimbările sale pariziene, pe cheiurile Senei, pe la buchiniști, și amândoi, cu mâinile la spate, stăteau de vorbă despre mersul lumii sau, mai lipsiți de pretenții, despre apusul soarelui dincolo de Podul Artelor. Trecătorii și-ar fi întors capetele după siluetele de acum familiare și, în anturajul lui, toată lumea ar fi murmurat: Daniel îl cunoaște foarte bine pe François Mitterrand...

— E totu-n ordine?

Chelnerul îl smulsese din reverie. Da, totul era-n ordine, o să tragă de timp mâncând din platoul cu fructe de mare atât cât va fi nevoie. Chiar de-ar fi să stea până la închidere, nu se va ridica de pe banchetă înainte de plecarea președintelui. O făcea pentru el, pentru ceilalți, pentru a putea povesti într-o bună zi: Am luat prânzul alături de François Mitterrand într-o braserie, prin noiembrie 1986, era chiar lângă mine, cum te văd și cum mă vezi. Daniel avea deja în minte frazele pe care urma să le spună în deceniile ce stăteau să vină.

Se scurseseră două ore și șapte minute. François Mitterrand dispăruse în noapte împreună cu Dumas și grasul, după ce șeful de sală le deschisese ceremonios ușa. Toți trei își încheiaseră masa cu câte o *crème brûlée*. Grasul își scosese o havană dintr-un toc de piele și precizase că o va aprinde afară, în timpul scurtei plimbări. Dumas plătise cu o bancnotă de 500 de franci.

— Mergem? întrebasese președintele.

Dumas se ridicase, iar tânăra de la garderobă își făcuse apariția și îl ajutase să-și pună paltonul, procedase la fel și cu „Michel”, care se tot plângea de urmările unui lumbago, pe când președintele își îmbrăcase singur paltonul și își petrecuse eșarfa roșie în jurul gâtului. Profitase de mișcare pentru a se întoarce către brunetă, iar privirile li se încrucișaseră. Femeia schițase un surâs, iar președintele i-l întorsese, însă Daniel nu mai observase. După care toți trei s-au îndreptat către ieșire. În sală, fiecare client s-a aplecat către comeseanul lui, iar conversațiile au coborât cu un ton preț de câteva secunde. Asta fusese tot. Nu mai rămăseseră decât câteva farfurii goale, tacâmuri, pahare, șervete albe ușor șifonate. O masă ca toate mesele, și-a zis Daniel. În câteva minute tacâmurile aveau să fie strânse, fața de masă schimbată, și acolo se va așeza un nou client care nu se va gândi o clipă măcar că președintele republicii stătuse fix în același loc cu mai puțin de o oră în urmă.

Daniel mai păstrase o ultimă stridie, puțin cam lăptoasă, care își aștepta rândul de vreo douăzeci de minute în gheața care începuse să se topească. A pus pe ea o lingură de oțet roșu și a gustat-o, iar stridia și-a lăsat iodul pe limbă, în amestec cu gustul amărui piperat al oțetului: „I-am spus săptămâna trecută lui Helmut Kohl...” Fără îndoială cuvintele astea aveau să-l urmărească toată viața. Daniel a luat și ultima înghițitură de vin alb și a lăsat paharul pe masă. Prânzul parcă fusese ireal – o suită de situații întâmplătoare: dacă s-ar fi întors acasă și și-ar fi gătit singur, dacă ar fi ales o altă braserie, dacă șeful de sală nu ar fi avut o masă liberă, dacă clientul de la masa cu pricina nu ar fi anulat rezervarea... Evenimentele importante ale vieților noastre sunt întotdeauna rezultatul înlănțuirii unor detalii infime. Gândul acesta l-a făcut să se simtă un pic cam amețit și nu și-a dat seama dacă era efectul intensității cugetării sau al sticlei de trei sferturi de Pouilly-Fuissé.

Oftând, a închis ochii pentru câteva secunde, și-a mișcat umerii, apoi a încercat să-și trosnească gâtul și, pentru a reuși, a ridicat mâna stângă până când a atins bara de cupru. Mâna a dat de metalul rece, dar și de altceva. Ceva suplu și neted, care s-a strâns ca o stridie. Daniel s-a întors către bară: pălăria era acolo. Instinctiv, s-a uitat către intrarea în braserie. Președintele plecase de mai multe minute. La intrare nu mai era nimeni. Daniel s-a gândit să facă un semn cuiva din personal, dar în clipa aceea nu trecea nimeni prin sală. François Mitterrand își uitase pălăria. Propoziția a căpătat contur. E pălăria lui Mitterrand. E chiar aici, lângă tine. E mărturia realității acestei serii, dovada absolută că a avut loc. Daniel s-a întors iarăși către pălăria așezată cu grijă între husa de piele și oglindă. Dincolo de fetru ei negru, se reflecta întreaga încăpere. În loc să cheme șeful de sală pentru a-i spune cu un aer plin de subînțeles: Cred că vecinul meu și-a uitat pălăria, și să obțină mulțumiri de o politețe exagerată, l-a cuprins un impuls irațional. Avea senzația că se dedublează și că un alt Daniel Mercier, stând în picioare în mijlocul sălii, era martorul atent al unui gest simplu și ireversibil, care urma să se producă peste doar câteva secunde. Ajuns propriul său spectator, Daniel s-a văzut ridicând mâna către bara de cupru, prinzând borul de fetru al pălăriei negre, ridicând-o delicat, apoi făcând-o să alunece către catifeaua roșie spre a o ascunde pe genunchi. Mișcarea nu i-a luat mai mult de trei secunde și jumătate, dar i s-a părut de o lentoare nemaipomenită și, atunci când a auzit din nou zgomotele din sală, s-a simțit de parcă s-ar fi trezit după o lungă apnee. Sângele i se zbătea în tâmpile, iar inima îi bătea mai să-i sară din piept. Dacă apărea acum cineva și cerea pălăria? s-a gândit, pradă unui moment de panică. Un bodyguard. Președintele în persoană? Ce s-ar fi făcut? Ce-ar

fi zis? Cum să explic prezența pălăriei la mine pe genunchi? S-a gândit Daniel.

Tocmai comisese un furt. Ultima dată când furase ceva fusese pe la începutul adolescenței, când se lăsase dus de un coleg, la terminarea orelor, într-o galerie comercială din Courbevoie. Furase single-ul *Aline* al cântărețului Christophe. Din acea după-amiază a lui 1965, nu mai era nimic de semnalat. Gestul pe care însă abia-l comisese era infinit mai grav decât subtilizarea unui vinil dintr-un supermarket. Daniel a încremenit, cu ochii alunecându-i de la un client la altul. Nu, de văzut nu-l văzuse nimeni, era sigur. În privința asta nu se temea, dar se impunea să plece înainte de a avea loc cine știe ce eveniment neprevăzut, înainte ca președintele să sune la restaurant, în căutarea pălăriei, înainte să se repeadă toți chelnerii la masa lui, sub privirile infuriate ale șefului de sală. Daniel a cerut nota. Cu card, a precizat. Chelnerul s-a întors cu POS-ul, Daniel abia dacă și-a aruncat ochii pe nota de plată. De acum nimic nu mai conta. A tastat codul, iar aparatul cu un fâșâit, a scos chitanța. S-a căutat prin buzunare pentru a lăsa bacșișul pe o farfurioară de metal argintiu, chelnerul și-a înclinat capul în semn de mulțumire și s-a îndepărtat. Acum e momentul, și-a zis Daniel. Și-a mai turnat un pahar cu apă, fiindcă i se uscaseră gura, l-a înghițit dintr-o sorbitură, după care a ridicat lent fața de masă și și-a pus pălăria prezidențială pe cap. Da, îi venea perfect. Și-a pus paltonul și a înaintat către ieșire cu sentimentul că-l vor lăsa picioarele. Șeful de sală avea să-i spună: „Domnule, iertați-mă, vă rog! Pălăria, domnule...” Nu s-a întâmplat însă nimic. Daniel lăsase drept bacșiș cincisprezece franci, așa că toți chelnerii au coborât privirile, ba chiar șeful de sală a încercat un zâmbet care i-a săltat mustața subțire. Ușa i-a fost deschisă și a ieșit în frigul de afară, și-a ridicat gulerul și a luat-o către automobil. Pălăria lui Mitterrand e pe capul meu, și-a spus.

Odată intrat în mașină, a îndreptat către el oglinda retrovizoare și s-a admirat în tăcere, îndelung, păstrând pălăria pe cap. Avea senzația că întreg creierul îi era îmbăiat într-o soluție răcoritoare de aspirină, că bule de oxigen îi atingeau rafinat zone de multă vreme îngreunate. A întors cheia în contact și a demarat ușor în noapte.

S-a plimbat multă vreme pe străzi, a făcut de mai multe ori turul cartierului, înainte de a ajunge la al cincilea nivel al parcării subterane. Ar fi putut merge încă multă vreme așa, fără să se gândească la nimic. Îl cuprinsese un sentiment de încredere, care avea savoarea unei băi calde. În livingul gol, s-a așezat pe canapea și s-a uitat la propria imagine în contre-jour de pe ecranul cenușiu al televizorului stins. A zărit silueta unui bărbat așezat, purtând pălărie și clătinând ușor din cap. A rămas așa mai bine de-un ceas, admirându-și imaginea, cu întreaga ființă cuprinsă de o liniște aproape mistică. Abia pe la două dimineța a ascultat mesajul pe care soția i-l lăsase pe telefon. În Normandia totul era-n ordine, iar Véronique și Jérôme se întorceau a doua zi, cu trenul de 21.45, în Gara Saint-Lazare. S-a dezbrăcat și ultimul lucru pe care și l-a scos a fost pălăria, pe a cărei bandă de piele a descoperit cu încântare două litere cusute cu fir de aur: F. M.

În cele povestite seara nu a operat decât o ușoară modificare: platoul cu fructe de mare nu mai conținea 24 de stridii, o jumătate de crab și scoici Littorina. Știa că, dacă ar fi intrat în amănuntele acelei mese fabuloase, Véronique s-ar fi concentrat doar asupra notei de plată. Fraze precum: „Aha, dar știu că te răsfeți când nu suntem acasă!” sau chiar: „Vasăzică organizezi festinuri de unul singur!” ar fi bruiat relatarea aventurii. Povestită de Daniel, sosirea șefului statului căpăta o turnură biblică, iar fraza – „I-am spus săptămâna trecută lui Helmut Kohl...” – răsuna ca o

poruncă divină enunțată din adâncurile cavernoase ale Cerurilor.

— Sunt șocată, totuși.

— De ce șocată? întrebă Daniel.

— Pentru că ai furat pălăria, tu nu faci așa ceva.

— Nu aş spune că am furat-o, a protestat bărbatul, contrariat de observația pe care, evident, și-o făcuse și singur. Mai degrabă să zicem că nu am dat-o înapoi.

Argumentul părea să-și facă efectul. Până la urmă a reușit să o convingă pe Véronique că făcuse bine păstrând pălăria, întrucât șeful de sală cel mustăcios ar fi putut-o păstra pentru el sau, și mai rău, nu ar fi observat nimic, și un alt client ar fi putut-o lua fără a ști cine-i fusese ilustrul proprietar. După ce au terminat gustarea nocturnă și Jérôme s-a dus la culcare, s-au întors în living, iar Véronique a luat cu blândețe pălăria și a mângâiat-o cu vârfurile degetelor, cuprinsă parcă de o neașteptată melancolie. Îi părea rău că Daniel nu a realizat mai devreme că François Mitterrand o uitase, l-ar fi putut striga și i-ar fi putut înmâna pălăria cu un surâs pe buze.

— Chestia asta ar fi putut crea o complicitate între voi, i-a explicat cu părere de rău.

— Da, dar era deja departe, a observat Daniel, care, în pofida a orice, prefera versiunea adevărată a poveștii, cea în care, acum, purta pălăria președintelui.

— Nu vă împărtășesc deloc punctul de vedere, domnule Maltard, a spus Daniel scuturând din cap.

Apoi și-a mângâiat în treacăt pălăria așezată în fața lui, pe masa mare din sala de ședințe. Jean Maltard și cei zece membri ai serviciului financiar, convocați la ședința de la ora unsprezece, l-au privit surprinși. Daniel a lăsat să se scurgă câteva clipe de tăcere, păstrând un surâs hieratic pe buze, după care s-a auzit respingând punct cu punct

argumentele avansate de noul director al serviciului financiar. Cu o incredibilă încredere, s-a văzut înaintând prin straturile diplomației cu relaxarea unui delfin care taie valurile. Când și-a încheiat expunerea, s-a lăsat o tăcere de mormânt. Bernard Falgou se uita la el vizibil uimit. Michèle Carnavan a tușit ușor și, în fața lașității colegilor de sex masculin, a răspuns:

— Cred că Daniel a surprins perfect îngrijorările noastre.

— Strălucit chiar, a adăugat imediat Bernard Falgou, pradă parcă unui minuscul electroșoc.

Maltard îl privea impasibil pe Daniel.

— Domnule Mercier, sunteți un adevărat strateg, i-a răspuns glacial.

Jean-Bernard Desmoine, șeful sectorului financiar, care se deplasase special pentru scurta ședință de punere la punct a noilor obiective ale departamentului Paris-Nord de la Sogetec, nu-l scăpase nici un moment din ochi pe Daniel de-a lungul întregii intervenții. Abia de-și mâzgălise câteva notițe când acesta explicase limpede, bazându-se pe cifre, că departamentul financiar nu putea fi împărțit cu seriozitate în trei, ci cel mult în două grupe distincte.

— Vă mulțumesc tuturor pentru participare, azis Jean-Bernard Desmoine, vă puteți întoarce în birourile voastre. Domnule Maltard, aș vrea să stăm de vorbă.

Acesta din urmă a aprobat cu un zâmbet fals supus, după care și-a ridicat privirea spre Daniel. Numai Bernard Falgou i-a citit în ochi ura rece pe care noul director o lansa în direcția adjunctului. Ieșind din sala de ședințe, Falgou l-a luat de braț pe Daniel.

— L-ai omorât, l-ai omorât pe Maltard! i-a spus.

— Ei, hai, nici chiar așa..., i-a răspuns Daniel clipind cu subînțeles.

— Ba da! a intervenit Françoise, sigur îi face vânt. Asta o să-l anunțe Desmoine, doar i-ai distrus toate argumentele.

Se strânseseră toți în jurul lui, surescitați de descoperirea, în persoana colegului lor, a unei forțe calme, care știuse să le apere interesele mai bine decât cel mai radical dintre sindicalişti sau decât cel mai vocal membru al baroului. Îi vorbeau despre calmul de care dăduse dovadă, de siguranța cu care o făcuse, despre felul în care dăduse drumul câtorva răutăți cu un tact incredibil.

— Într-adevăr, un discurs de înaltă clasă, a conchis Michèle Carnavan.

Întors în birou, Daniel s-a așezat pe scaunul său rotativ, și-a mângâiat pălăria pe care o pusese în fața lui și a profitat de liniștea din încăpere. A închis ochii. Nici o clipă nu se manifestaseră bufeurile înfundate de teamă care puneau stăpânire pe el din cea mai fragedă pruncie. Din contră, simțise numai un calm liniștitor. Acum câteva zile, gândul la o confruntare cu Jean Maltard i-ar fi crescut tensiunea, iar arsurile stomacale ar fi apărut imediat după sfârșitul mesei. Întreaga după-amiază, încordat ca o arbaletă, și-ar fi trecut iar și iar prin fața ochilor filmul posibilului dialog, biciuindu-se pentru amploarea cutărei fraze stângace, cutărei vorbe sau cutărui punct asupra căruia cu certitudine ar fi pierdut în fața lui Maltard. Daniel ar fi încheiat o asemenea zi de-a dreptul epuizat. Nu însă și acum. Se simțea la fel de bine ca și când s-ar fi plimbat pe plajă, pe nisip, într-o înserare de vară. Nu era deloc surprins de întorsătura pe care o luau lucrurile. Era de parcă adevăratul Daniel Mercier ieșise în sfârșit la lumină. Cel dinainte nu fusese decât un prototip neizbutit, un soi de ciornă. A ridicat storurile lamelare de la fereastra biroului, pentru a lăsa soarele de iarnă să intre, după care s-a cufundat la loc în dosarele Sogetec.

Tocmai bătuse de ora șapte seara, când Jean Maltard, fără a mai ciocăni, a împins ușa de sticlă a biroului adjunctului.

— Nu vă duceți acasă? I-a întrebat sec. Dacă faceți ore suplimentare, nu vor fi plătite.

Daniel l-a privit impasibil.

— Termin dosarul Sofrem și apoi plec.

— O să-l terminați mâine, l-a întrerupt Maltard. Ziua de lucru s-a încheiat, a plecat toată lumea, așa că faceți și dumneavoastră la fel.

Fără un cuvânt, Daniel a pus capacul stiloului Parker cu inițialele sale gravate, cadou de la soție cu prilejul celei de-a cincea aniversări a căsătoriei. S-a ridicat, a închis computerul și ecranul Minitelului, după care și-a pus pălăria. Pălăria oferă autoritate celui care o poartă asupra celui care nu o poartă, și-a zis. Chiar așa: Jean Maltard părea dintr-odată mai scund. Părea chiar să se micșoreze văzând cu ochii. Precum o insectă care s-ar fi putut face tot mai mică, până când ajunge de înălțimea firelor mochetei, dând înnebunită din aripi. Lui Daniel nu-i rămânea decât să o strivească sub talpă.

— Lucrurile n-o să rămână așa! a exclamat dintr-odată Maltard. Așteptați să vă cheme Desmoine la o întâlnire, nu? a adăugat cu un zâmbet plin de venin.

— Păi, deja m-a chemat...

Cuvintele au avut asupra lui Maltard efectul unei mici comoții. S-a oprit din vorbit și s-a uitat fix la Daniel.

— V-a chemat Desmoine? a pronunțat cântărindu-și fiecare cuvânt.

— Da, i-a răspuns sobru Daniel, punându-și paltonul.

— Ce-a vrut? a întrebat Maltard.

— Să ia vineri micul dejun cu mine.

— Să ia micul dejun cu dumneavoastră? a lăsat Maltard să-i scape dintr-o suflare, de parcă ar fi fost vorba despre o

formulă cabalistică care nu se putea spune decât în șoaptă, altminteri ar fi declanșat catastrofe.

— Da, așa mi-a zis.

Daniel s-a aplecat spre geanta diplomat pentru a băga un dosar. A urmat o tăcere prelungită, după care a închis clapele cu un zgomot metalic, pentru a da semnalul de plecare. Au coborât amândoi cu ascensorul fără a spune un singur cuvânt și s-au despărțit la ieșire fără a-și strânge mâna. Maltard s-a uitat după Daniel cum se îndepărta pe trotuar, după care a intrat în prima cafenea și și-a comandat un rom dublu. Silueta adjunctului, cu palton și pălărie neagră urma să-l bântuie o bună parte a nopții.

Secretara a adus cornurile și ouăle acoperite cu niște căciulițe mici ca pentru sporturile de iarnă. Daniel a presupus că accesoriile brodate cu croșeta aveau ca scop menținerea unei temperaturi constante. Despre asta trebuia să-i povestească lui Véronique. Jean-Bernard Desmoine stătea în fața lui, instalați amândoi în fotoliile confortabile, îmbrăcate în piele albă, de lângă ferestrele celui de-al optsprezecelea etaj al Sogetec, cel cu vedere spre Paris. Cu siguranță înălțimea îi oferea un sentiment de superioritate celui care își avea aici biroul.

— Să începem, a anunțat Desmoine, trăgând scurt căciulița de pe ou. Sunt foarte pretențios cu modul în care sunt fierte, a adăugat cu un zâmbet.

Aha, deci asta era, și-a zis Daniel care și-a amintit și că nu trebuia să spargă partea de sus a cojii oului cu un cuțit, cum obișnuia să facă acasă, ci cu ajutorul unei linguri. I-a scos deci căciulița și a atacat coaja.

— Daniel, o să fiu direct. Analiza dumneavoastră asupra situației departamentului financiar m-a impresionat foarte mult.

Daniel a încercat să răspundă cât mai modest cu putință, însă nu a avut timp:

— Nu-mi spuneți nimic, a intervenit Desmoine, fără falsă modestie, fără complimente inutile între noi. Cafea?

Directorul a umplut o ceașcă. Dacă i-ar fi spus cineva, cu câteva zile mai înainte, că Desmoine în persoană îl va servi cu cafea pe el, care obișnuia să aștepte căderea paharului de plastic la automatul de la etajul șapte... Desmoine și-a înmuiat vârful cornului în cafea și, mestecând, l-a anunțat care-i va fi viitorul mai bine decât ar fi putut-o face un clarvăzător:

— Mă pricep la oameni, a afirmat cu siguranța celor ce au birouri la etajele de sus ale blocului-turn, la oameni și la firme, a adăugat visător, în meseriile noastre surprizele sunt rare, judeci individul după primul an de activitate, după cum evoluează, dar nici vorbă de surprize, mă urmăriți?

Daniel, cu gura plină, a aprobat din cap, pentru a da de înțeles că-l asculta. Autoritar, Desmoine i-a mai umplut ceașca o dată.

— Cafeaua este importantă, a adăugat. Balzac bea litri. Ați citit Balzac, desigur.

— Desigur, i-a confirmat Daniel, care nu citise în viața lui vreo pagină din Balzac.

— Sunteți cu adevărat un băiat plin de resurse, așa că de ce nu ați ocupa un post mai important la Sogetec? Trebuie să aveți o funcție pe măsura calităților.

— O funcție, a murmurat Daniel, vreți să spuneți că...

— Maltard e un dobitoc, i-a tăiat Desmoine vorba, e limpede ca lumina zilei, însă din motive care nu vă privesc și care mie nu-mi plac deloc, sunt obligat să-l păstrez. În schimb, aș vrea să vă numesc director financiar.

Daniel l-a privit cu cornul suspendat deasupra ceștii.

— Daniel, vă propun să preluați direcția unui departament financiar Sogetec din provincie. Știu că locuiți

în Paris, dar e singura ofertă pe care v-o pot face. Pierre Marcoussi, care ocupa acest post la Rouen, pleacă din motive de sănătate, dar nu este încă ceva oficial. Puteți începe din ianuarie.

Pălăria. Numai ea era răspunzătoare de ultimele evenimente care-i dăduseră peste cap existența. Daniel era convins. De când o purta, simpla ei prezență îl făcea imun la vâltoarea vieții cotidiene. Mai mult, îi ascuțise mintea și-l împingea să ia decizii capitale. Fără ea, nu ar fi îndrăznit niciodată să-i vorbească lui Maltard cum o făcuse în ședință. Niciodată nu ar fi ajuns să împartă ouăle moi cu Desmoine, la etajul al optsprezecelea. Simțea vag cum ceva aparținând președintelui rămăsese în pălărie, într-o formă imaterială, poate de ordinul microparticulelor, dar care purta în sine suflul destinului.

— Mulțumesc, a murmurat Daniel adresându-se mai degrabă pălăriei decât superiorului ierarhic.

— Deci acceptați? a întrebat Desmoine înghițind ultima bucată de corn.

— Accept, i-a răspuns Daniel privindu-l în ochi.

— Să fie într-un ceas bun, a zis celălalt întinzându-i mâna.

După care s-a aplecat către un ou fără căciuliță.

— Dintr-acesta nu aveți, a adăugat zâmbind.

După care a bătut ușor în vârf cu mânerul lingurii până când a făcut o gaură mică, repetând operațiunea și de cealaltă parte, apoi și-a aplecat capul pentru a-l sorbi.

— În fiecare dimineață, un ou crud. E mica mea plăcere..., s-a scuzat Jean-Bernard Desmoine.

În mai puțin de o lună, Daniel, Véronique și Jérôme se găseau iarăși pe peronul Gării Saint-Lazare, de data asta așteptând trenul 06781 pentru Havre, prima oprire Rouen. Cele cinci valize erau pline, mai-mai să crape, iar mobilierul

urma să sosească prin grija companiei Déménageurs Bretons. Daniel, cu pălăria neagră îndesată pe cap, se uita de-a lungul liniilor, pândind apariția vagoanelor ce aveau să-i poarte către o nouă destinație. Véronique îl strângea emoționată de braț, iar Jérôme stătea îmbufnat fiindcă nu avea să-și mai revadă colegii de școală.

Tot drumul, Daniel și-a reamintit anii parizieni petrecuți la al treilea etaj de la Sogetec. Drept cadou de despărțire, aceștia îi dăduseră un abonament pe un an la Canal+. Adevărul era că, de doi ani de zile, apariția canalului „contra cost” bulversase conversațiile din birou. La serviciul contabilitate, Daniel realizase importanța pe care o căpătase dintr-odată acel „Canal”. De acum era un „must”, cum zicea Florence, specialistă în comunicare. Bernard Falgou și Michèle Carnavan nu mai discutau decât despre emisiuni pe care Daniel le putea vedea doar la o calitate foarte slabă. La automatul de cafea, conversațiile se învârtteau în jurul unor lungmetraje care nu ieșiseră de mai mult de un an în sălile de cinema. Cei care aveau Canal+ puteau aborda respectivele subiecte, ceilalți se mulțumeau să asculte într-o tăcere apăsătoare.

— Nu l-ai văzut? întreba secta abonaților cu decodor.

— N-am Canal+...

Răspunsul venea ca mărturisirea unei neputințe, un soi de fatalitate penibilă. De acum, Daniel va avea și el Canal+. Primise și o scrisoare de bun venit de la numitul canal TV, cu sloganul „Canal+ e un plus”, în care era felicitat pentru că se număra printre noii clienți. Nu trebuia decât să se ducă la unul dintre dealerii autorizați de la Rouen, să prezinte scrisoarea și numărul de înregistrare ca abonat, pentru a i se înmâna faimosul decodor. Începând din acel moment, la automatul de cafea, Daniel le va putea vorbi noilor colegi despre emisiunile din ajun sau despre filmul de

la ora 20.30. Poate chiar va avea plăcerea să exclame în fața unora: Cum, nu aveți Canal+? Ar trebui să...

După câte i se spusese, noul apartament avea cu două camere mai mult decât cel din arondismentul XV, care-i adăpostise timp de doisprezece ani. Proprietarul protestase când afluase de plecarea din scurt, la fel și directoarea de la școala lui Jérôme. Și de fiecare dată Daniel răspunsese: *Îmi pare rău, dar apar în viață unele situații care...* Având grijă să lase fraza în suspensie. Ambiguitatea absorbea ca o gaură neagră potențialele obiecții ale interlocutorului. Ce i-ai fi putut spune unui om care nu se putea abate de la o schimbare pe cât de misterioasă, pe atât de imperativă? Nimic, bineînțeles.

Ajuns în capitala Normandiei, Daniel i-a dat taximetristului o adresă din centrul orașului. Abia după un sfert de oră de drum cu automobilul, Véronique s-a întors spre el și l-a privit cu acea încruntare ușoară atât de dragă soțului ei.

— Și pălăria...? i-a zis.

Clipă în care, pentru Daniel, timpul s-a oprit. A simțit cum prin întreg trupul îl străbate un frison înghețat. A revăzut cu o precizie suprareală pălăria așezată în plasa pentru bagaje din compartiment. În plasa din fața lor, fiindcă în plasa de deasupra pusese bagajele. Pălăria în plasa de bagaje. Pălăria lui. Pălăria lui Mitterrand. O uitase în graba coborârii din tren, încă neobișnuit să poarte așa ceva. Daniel făcuse aceeași greșală ca șeful statului!

— Întoarce, a șoptit cu o voce implacabilă, întoarce acum! a urlat spre taximetrist.

Peugeotul 305 a întors, accelerând spre gară. Daniel a sărit din mașină și a luat-o la fugă. Degeaba. Trenul plecase. Nimeni nu lăsase vreo pălărie la biroul de obiecte pierdute din gara Rouen. Zile de-a rândul, apoi săptămâni,

luni, Daniel a sunat pe la birourile de obiecte pierdute ale SNCF-ului. Până la urmă, după ce a învățat pe de rost numărul, și-a zis că nu avea să mai revadă niciodată pălăria lui Mitterrand.

În aceeași seară, Fanny Marquant s-a suit în tren, la Havre, pentru Paris Saint-Lazare, și și-a pus valiza în plasa pentru bagaje de deasupra locului cu numărul 88. Chiar în fața ei, un tânăr cu plete și ochelari, walkman și căști pe urechi, ocupa locul cu numărul 86. Geaca de piele purta insigne cu chipurile unor cântăreți ciufuliți și vopsiți blond, și îmbrăcați, la rândul lor, în gecă de piele negre. După sunetele care mai scăpau pe lângă căștile protejate cu burete oranj, Fanny a realizat că era vorba despre hitul *The Final Countdown* al grupului Europe. Fanny prefera însă o nouă cântăreață care se numea Mylène Farmer. Cuvintele și universul tinerei roșcate, cu priviri neliniștite, îi spuneau mult mai multe decât solourile de chitară electrică ale pletșilor înalți și oxigenați ai hard-rock-ului. Se simțea că Mylène Farmer era cultivată, că îi citise pe Edgar Poe și pe Baudelaire, ceea ce o încânta pe Fanny, căreia îi plăcea atât de mult să citească și să scrie.

Și-a scos din geantă un caiet Clairefontaine cu coperte roz, în care erau primele trei pagini dintr-un text intitulat sobru *Édouard*. Premiul Balbec pentru nuvelă oferea trei mii de franci laureatului și publicarea textului în suplimentul local al cotidianului *Ouest-France*. Premiul urma să fie înmănat în martie la Grand Hôtel de Cabourg. Fanny scrisese dintotdeauna, mai întâi în jurnalul intim, în mici caiete cu lăcășel, apoi texte pe care le păstrase multă vreme numai pentru ea, până în ziua în care îndrăznise să trimită unul la un concurs de proză scurtă. *Buchetul de flori* câștigase, premiul nu era în bani, dar Fanny simțise o mândrie și o recunoștință pe care nu le mai cunoscuse

vreodată. *Schimbarea de adresă* luase premiul al treilea la un alt concurs local, iar *O după-amiază în port* avusese onoarea să obțină o lectură publică în timpul Festivalului de Teatru de la Havre. Anul acesta, tema premiului Balbec era: „O poveste trăită”, în consecință Fanny încerca să scrie pentru posteritate despre întâlnirea ei cu Édouard. Secretară la oficiul pentru impozite din Havre, Fanny avea o legătură cu Édouard Lanier de doi ani, cinci luni și două săptămâni. Édouard Lanier avea o funcție de conducere la Paris, la Chambourcy, celebra marcă de iaurturi care invadase spațiile publicitare de pe toate străzile și de pe micul ecran. Édouard era totodată căsătorit și tată de familie. La începutul aventurii lor, făcuse imprudența de a-i spune: „Te iubesc și-am să-mi las nevasta...” leșire delirantă a unui bărbat încă tânăr, care își închipuia că, în atmosfera călduță a iubirii, și-ar fi putut controla viața cum și-ar fi dorit. Conștient de breșa vertiginoasă pe care tocmai o deschisese în relația lor, Édouard îi explica de acum că mai avea nevoie de timp. Acesta era argumentul suprem: „Îmi trebuie timp... trebuie să-mi mai lași timp... am nevoie de timp...” Și s-au dus toate variantele. În cei doi ani care s-au scurs, Édouard a devenit mai obsedat de această dimensiune decât cel mai exigent ceas elvețian. Timpul acesta, care-i era necesar pentru a sta de vorbă cu soția, pentru a o face să înțeleagă, pentru a fi de acord să-și refacă viața, le otrăvea relația, totuși atât de savuroasă la începuturi.

De acum, în camera de hotel din cartierul Batignolles, unde se întâlneau una, poate chiar două seri pe lună, Édouard, după ce făceau dragoste, refăcându-și nodul la cravată în lumina storurilor coborâte, își lua un aer de suferință intensă, așteptând întrebarea pusă cu timiditate de Fanny: Ai vorbit cu soția ta? Chipul îi încremenea și un

suspin abia perceptibil aluneca în cameră: Ți-am spus, am nevoie de timp, răspundea clătinând din cap.

Cu toate astea, Fanny continua să țină la Édouard. Se îndrăgostise de el din clipa în care bărbatul își pusese geanta diplomat în plasa pentru bagaje a compartimentului din trenul Le Havre-Paris. Înalt, zvelt, cu părul grizonant și gropiță în bărbie, corespundea deplin criteriilor fizice care o făceau pe Fanny să-și piardă cumpătul. Sigur că îi observase verigheta de la mâna stângă, dar și dispariția acesteia peste câteva secunde. Rămăsese semnul pe deget, un cerculeț pe inelar, care s-a șters grație distanței dintre Normandia și capitală. Căderea pe jos a revistei pe care Édouard s-a aplecat să o ia, întinzându-i-o cu un zâmbet, a pecetluit începutul legăturii lor fierbinți. Pentru Fanny era de-ajuns să închidă ochii pentru a revedea acea clipă fulgerătoare care îi schimbase cursul existenței. Scena semăna cu spotul publicitar pentru un parfum masculin: bărbatul urcă în tren, în același compartiment cu o femeie frumoasă, care citește o revistă, trenul pleacă, ea lasă să-i scape revista din mână, bărbatul se apleacă și o ridică, privirile li se aprind, efluvii virile amestecate cu parfum ajung până la nările ei. Femeii i se taie respirația. Viața îi rezervase una dintre acele clipe kitsch pe care nu le vezi decât pe ecranele televizoarelor sau în anumite secvențe ale comediiilor romantice americane. De atunci, Fanny învățase pe de rost traseul Le Havre-Paris, cu câteva variante precum Rouen sau Trouville, pe unde se mai întâlneau din când în când pentru îmbrățișări fugare. O medie de patruzeci și cinci de drumuri pe an, întotdeauna plătite de Édouard, cu excepția vacanțelor de Paști, de vară și de iarnă, pe care, desigur, el le petrecea departe de ea, cu familia. La douăzeci și șapte de ani, Fanny trecuse la statutul de amantă. Eventuala promovare la statutul de nevastă oficială rămânea în aer, ca și aceea de secretară a direcției oficiului

pentru impozite. În acest sens, dosarul ei era în curs de analiză, urmând să fie „luat în considerare”. Dosarul vieții ei se afla în același stadiu, Édouard, la rândul lui, urmând „să-l ia în considerare”, dând dovadă de o inerție similară celei legate de funcția publică.

— Tare-ți mai convine situația asta, iar pe nevastă-ta n-o s-o lași niciodată, știu eu, i-a spus înfuriată într-o zi.

— Te înșeli, i-o întorsese, te iubesc și nu aș putea să-mi petrec întreaga viață cu nevastă-mea. Nici nu mai fac dragoste cu ea. Nu mai e nimic între noi.

— În cazul ăsta, las-o!

Édouard a scuturat din cap cu un aer împovărat, înainte de a-și pronunța fraza-fetiș:

— Am nevoie de timp.

Fanny s-a întins din nou sprijinindu-se pe perne, cu ochii în tavanul camerei de hotel. Nu pot face mare lucru cu tine, își zisese de mai multe ori, privindu-l, trecutul nostru se rezumă la o întâlnire într-un tren, prezentul la o cameră de hotel, iar viitor nu există. Fanny avea dreptate. Altceva decât dragoste nu se putea face cu Édouard. Era imposibil să se plimbe pe străzi, mână-n mână, sau să meargă împreună la cumpărături, prin magazine. Singura dată când petrecuseră un weekend întreg la Trouville, Édouard era convins că toate cunoștințele sale veniseră aici, ca din întâmplare, făcându-și apariția pe străzi exact în acele momente. Un coleg de birou, prieten, ba chiar mai rău, o prietenă a nevastei lui ar fi putut veni la plimbare prin micul port normand. Dacă i-ar vedea cineva, ce-ar urma? Tot așa se întâmpla și când venea vorba despre restaurante. Niciodată nu ieșiseră din cartierul Batignolles, unde Édouard nu cunoștea pe nimeni. Dar și aici, gândul că vreo cunoștință ar fi putut intra să ia masa în același local cu ei îl făcea să dea înapoi imediat ce se deschidea ușa de la intrare.

Când se întâlneau în Paris, îi spunea soției că pleca în deplasare în provincie sau în străinătate. Pentru asta trebuia să se informeze foarte bine asupra mersului trenurilor, eventualelor greve ale companiilor aeriene sau asupra evenimentelor locale, pe care nu le putea ignora din moment ce se presupunea că se afla acolo. Fanny înțelegea cât îl apăsa organizarea acestor întâlniri, numai că ea nu avea de dat nimănui socoteală. Acasă nu o aștepta nimeni cu excepția ecranului Minitelului, pe care își dădeau întâlniri și, uneori, își trimiteau noaptea mesaje, de parcă terminalul fusese creat special pentru îndrăgostiții ilegitiți.

Având în vedere că era imposibil să-i telefoneze lui Édouard acasă sau să încerce să dea de el la serviciu, se întâlneau amândoi pe 3615 Aline. Pseudonimele lor apăreau uneori în lista de conectați de pe coloana scânteietoare din stânga ecranului negru. Édouard era „Alpha75” și Fanny „Choupette”. Când Édouard avea câteva zile libere, îi trimitea un mesaj lui Choupette, care îl recupera în BAL (cutia de scrisori personală). *Sunt liber între 22 și 23, dar tu? Voi fi acolo, în același loc*, răspundea Choupette. Mai rar, li se întâmpla totuși să se întâlnească noaptea pe Minitel. Édouard se ridica din patul conjugal cu mișcări de felină, pentru a nu face să scârțâie podeaua, aprindea ecranul, aștepta șuieratul de conectare și dădea de Choupette la ora stabilită. Schimbau cuvinte de dragoste și promisiuni. „Ați primit un mesaj”, se afișa în partea de sus a ecranului. Uneori nu era vorba despre Alpha75, iar Choupette citea câteva propuneri obscene, cărora nu le dădea curs. La rândul lui, Alpha75 primea uneori mesaje de la bărbați care îl întrebau dacă era liber diseară și dacă era în căutarea a ceva palpabil sau doar a unei conversații. Romantismul își croia drum prin tainele încă șovăitoare ale conexiunilor electronice.

Se împotmolise în cotidianul căldicel al unei legături în care nu îți vezi ființa iubită decât de câteva ori pe lună, timp de-o îmbrățișare. Și-ar fi dorit să găsească curajul de a o rupe cu Édouard la următoarea întâlnire, dar în zadar. Nu era pentru întâia oară când avea un sentiment de descumpănire amestecat cu lașitate. Dacă nu se schimba nimic în relația lor, lucrurile puteau continua așa ani de-a rândul. Cum nu găsise nimic de scris în carnetelul roz, Fanny a pus capacul stiloului la loc și a ațipit. A redeschis ochii peste două ceasuri. Trenul intra în Paris, iar ploaia bătea din ce în ce mai deasă în geam. A oftat, fiindcă nu avea umbrelă, însă apoi privirea i s-a oprit pe o pălărie neagră lăsată în plasa pentru bagaje. A aruncat o privire în jur. Nu mai erau decât cinci călători în trenul de seară, departe de locul ei. Pălăria nu aparținea în mod sigur nici unuia dintre ei. Când trenul a frânat, Fanny s-a ridicat, a luat pălăria și și-a pus-o pe cap. S-a admirat în oglinda întunecată de noapte. Îi venea bine și era numai bună pentru a o proteja de ploaie.

Borul pălăriei negre crea un soi de vizieră carerestrângea spațiul din jurul ei și îl delimita cu o linie a orizontului de acum precisă. În Batignolles, un bărbat a întors capul după ea. Era îmbrăcată cu un minijup din material de blugi, purta pantofi cu toc, bluză argintie și pălărie neagră, așadar drept cine putea trece, în lumina lunii? Arăta ca o fată din anii '80, la modă, liberă și sexy, dacă nu cumva chiar o fată ușoară... S-a privit în vitrina unui magazin de îmbrăcăminte. Pălăria dădea o neobișnuită noblețe liniei feței și, ca să stea cum trebuie, își ridicase părul în coc. Poate că așa ar trebui să-l poarte de acum și să iasă în mod obișnuit având pe cap o pălărie bărbătească neagră. I se părea că accesoriul îi dăruise o putere nouă, precum hainele de firmă pe care însă și le permitea atât de rar. Se mai

Întâmplase așa cu fusta Saint Laurent și cu pantofii Rykiel. Era de ajuns să poarte fusta cu marca YSL la vedere pentru a se simți pe loc mai frumoasă și seducătoare. La fel stăteau lucrurile și cu pantofii Rykiel, care o costaseră aproape un sfert din salariul pe o lună: era suficient să-i încalțe și să le înnoade șireturile scurte pentru a se simți mai înaltă, mai dreaptă, mai echilibrată. Înainta sigură pe ea, pasul i se transforma și numai ea știa puterea secretă a pantofilor Rykiel. Ploaia se oprise, așa că Fanny și-a scos pălăria. Pe banda de piele din interior a descifrat literele cusute cu fir de aur. F.M. Era oare cu puțință ca destinul să fie de partea ei într-un mod atât de evident? Doar își citise propriile inițiale: Fanny Marquant. Vasăzică... A mea ești, a șoptit mângâind pălăria, după care și-a refăcut cocul, a pus la loc pălăria și a plecat mai departe cu un pas încă și mai sigur.

Cartierul Batignolles era gol, în depărtare câteva siluete se făceau nevăzute în penumbra clădirilor. Hotelul nu era foarte departe, iar Édouard o aștepta în cameră. Cu siguranță se uita la televizor sau citea *Le Monde* întins în pat. Traversând holul, Fanny a trecut prin fața recepționarului. Acesta i-a făcut un semn din cap, însoțit de un surâs plin de subînțeles. Fanny îl detesta pe bărbatul acela care știa totul despre relația ei. Cu zâmbetele lui lubrice și clătinările din cap, și-l imagina bântuind noaptea pe culoare, cu urechile la pândă, pentru a surprinde suspinele îndrăgostiților care se refugiau în acest mic hotel. A început să urce scările trăgând după ea geanta de voiaj, convinsă că recepționarul se uita la picioarele ei. Etajul al doilea, camera 26. Odată ajunsă la ușă, a auzit televizorul. O discuție aprinsă, în care vocile se acopereau unele pe altele într-o veselă polemică. Cu siguranță era *Dreptul la replică*, Édouard urmărea deseori emisiunea aceasta. Pe platou toată lumea fuma, striga, se indigna, și de fiecare

dată emisiunea părea să se transforme într-un meci de box sub privirile amuzate ale lui Michel Polac, care trăgea din pipă făcând ochii mici, cu un aer vicios. Fanny a bătut la ușa în momentul în care rula genericul săptămânii în desene: Siné, Plantu, Wolinski și Cabu făcuseră desene pentru a ilustra actualitatea. Actrița Monique Tarbès, cu vocea ei batjocoritoare, comenta totul conchizând ca de obicei „Pe săptămâna viitoare!”, cam cum auzi prin piețele de legume.

— Intră, e deschis.

Întins în pat, cu cămașa și pantalonii pe el, Édouard s-a ridicat în capul oaselor, sprijinit pe perne, cu ochii la Fanny:

— Ce mai e și cu pălăria asta?

— Mai întâi bună seara, i-a răspuns aplecându-se pentru a-l săruta.

Édouard a sărutat-o și el tandru, trecându-și mâna de-a lungul gâtului ei, mângâiere care lui Fanny îi plăcea în mod deosebit. Mâna se pregătea să-i urce spre păr și să-i dea jos pălăria, când ea s-a tras înapoi.

— Nu te atinge de pălăria mea.

— Pălăria *ta*? a insistat Édouard ironizând posesivul, dar de unde-a mai apărut și asta?

— E secret, dar pur și simplu e pălăria mea.

Pe ecran, un bărbat cu țigara în gură își impunea agresiv adevărurile axiomatice, în timp ce un bondoc chel protesta, încercând să-l ia drept martor pe Michel Polac, cel care, încă o dată, părea încântat să-și vadă emisiunea derapând.

— E o pălărie bărbătească, a observat Édouard.

După care s-a ridicat și a dat mai încet televizorul.

— Și ce dacă? i-a răspuns Fanny aranjându-și părul.

— Deci ți-a făcut-o cadou un bărbat, a continuat Édouard uitându-se lung la ea.

Fanny a zâmbit bizar.

— Ești gelos?

— Poate, doar apari în camera noastră cu un dar de la altul...

Dintr-odată, atmosfera s-a schimbat. Fanny s-a uitat cu atenție la Édouard. Îi plăceau la el și corpul, și mâinile, și chipul, și vocea, și părul. De doi ani și jumătate îi plăceau. Fusesse geloasă pe femeia-fantomă pe care nu o văzuse niciodată, dar care o împiedica să-și trăiască viața împreună cu Édouard. Însă el nu se arătase nicicând gelos, or, în seara asta, gelozia i se citea pe față. Până unde ar fi putut împinge jocul cu pălăria găsită, despre care Édouard tocmai se convinsese că era primită în dar de la un alt bărbat? Cum până unde? Până la capăt, și-a zis într-o străfulgerare de luciditate care a surprins-o. Pălăria de fetru devenise în doar câteva clipe sprijinul pe care îl așteptase de atâta vreme. Lașitatea care o împiedicase să-i vorbească până atunci deschis lui Édouard, ba poate chiar s-o rupă cu el, se risipise. Acum înțelegea mai bine strategia lui Michel Polac: împingi lucrurile la extrem, până când sar în aer, după care te uiți satisfăcut la dezastru. Fanny simțea un frison ciudat, un soi de spaimă orgasmică. S-a dat câțiva pași înapoi, s-a lăsat cu o fesă pe masă și a plecat capul fără a-l scăpa pe Édouard din ochi. Urma să sară în gol și senzația era delicioasă, mai savuroasă decât oricare altă poziție menită s-o conducă la orgasm.

— Da, a zis cu blândețe, am primit-o cadou.

— Cine e?

Întrebarea a căscat un abis în fața lui Fanny.

— Un bărbat, i-a răspuns. Un bărbat pe care l-am întâlnit în tren.

— Unul ca mine?

Édouard s-a înfășurat în mantia-i superbă atât la propriu, cât și la figurat, punându-și instinctiv cearceful alb în jurul torsului.

— Da, unul ca tine.

— Câți ani are? Asta e pălărie de bătrân! a exclamat Édouard cam prea tare pentru ora târzie (deși dincolo de pereții adormiți din Batignolles nu s-a auzit nici o reacție).

— Adevărul e că e mai în vârstă decât tine, a răspuns Fanny privind în gol, dar asta n-are importanță. E frumos, nu ca tine, ci are un alt gen de frumusețe, e atent și elegant, mă iubește și vrea să trăiască cu mine. I-am împrumutat pălăria, e un joc al nostru, o port pe străzile din Havre, ba chiar mi s-a întâmplat o dată s-o pun când făceam dragoste, mi-am așezat-o pe cap și m-am suit pe el...

Édouard o privea împietrit.

— Așa că mi-a cumpărat una la fel cu a lui, doar a mea, mi-a înscris inițialele și mi-a dăruit-o ca să mă gândesc la el.

Fanny și-a scos pălăria și aruncat-o cu o mișcare suplă către Édouard, care a luat-o și a întors-o pentru a citi inițialele brodate cu fir de aur.

— Te voi părăsi, Édouard, pentru că tu nu o să-ți părăsești niciodată nevasta, iar eu nu voi fi decât fata de la hotel sau din weekenduri. Știi, ca-n cântec: *am venit să-ți spun că plec*.

Cuvintele îi ieșiseră din gură cu cel mai mare calm cu putință, și totuși Fanny parcă plutea. Édouard a tras adânc aer în piept, fără a o scăpa din ochi, ezitând între mai multe reacții, însă Fanny părea atât de hotărâtă, încât plaja de opțiuni era restrânsă. Pierduse. O pierduse.

— Foarte bine, a zis mohorât, nu trebuia să te obosești să mai vii. M-ai făcut să pierd un weekend și m-ai pus pe drumuri până aici. N-aveai decât să mă anunți prin Minitel.

S-a ridicat din pat și și-a luat pantalonii. Fanny l-a privit ca și când ea s-ar fi aflat undeva, foarte departe, ca și cum Édouard nu ar fi fost decât o siluetă în zare într-un capăt de plajă, care se mișca sub razele soarelui. Bărbatul și-a tras

pantalonii, și-a încheiat furios cămașa, încurcându-se în nasturii mici, de sidef.

— Să aștepti până la douăsprezece și jumătate noaptea pentru a-mi spune chestia asta..., a mormăit aruncându-i priviri veninoase. Oi vrea tu să mă părăsești, dar uite că plec eu! i-a strigat căutându-și mocasinii sub pat.

Podeaua parcă era cuprinsă de flăcări, iar camera pe cale să ia foc. În pofida mâniei, constata cu uimire că, în adâncul ființei lui, se simțea ușurat. În sfârșit se vor termina întrebările legate de soția lui. Și răspunsurile laconice despre timpul de care mai avea nevoie. Obosise să-i tot servească acest argument inutil lui Fanny. Da, ruptura, chiar dacă el era cel părăsit, îi ridica o greutate de pe suflet. În timp ce-și punea haina, lipsit de energie, se simțea nevoit să recunoască: era în egală măsură distrus și ușurat. Și poate că acesta era cel mai dureros lucru.

— Nici măcar nu încerci să mă oprești?

— Nu, i-a răspuns șuierător. Mă înșeli, mă părăsești, uite că plec.

Și-a închis brățara metalică a ceasului cu cuarț Kelton și s-a proțăpit în fața ei:

— Adio. Poți rămâne aici până mâine la prânz, i-a zis sec, luându-și geanta de voiaj.

— Unde te duci? I-a întrebat cu blândețe, deși răspunsul nu o interesa.

— Poate că la Lyon, doar acolo se presupune că mă aflu, i-a răspuns deschizând ușa înainte de a o trânti pe dinafară.

Fanny s-a sprijinit de masă, a ascultat pașii lui Édouard pierzându-se pe coridor, apoi a închis ochii. Simțea că se învârte camera cu ea. Foarte încet și-a dat jos bluza, fusta, sutienul și pantofii, bikinii și, în baie, s-a contemplat goală, cu pălăria pe cap. A luat din geanta de voiaj flaconul de parfum *Solstice* și a dat pe perne pentru a alunga mirosul lui Édouard. Și-a scos pălăria, a așezat-o pe pat, după care

a stins lumina. S-a strecurat sub cearceafuri și a închis ochii. Lumina lunii cădea pe pălăria așezată alături, pe cuvertură. Înainte de a adormi, Fanny a mai mângâiat o dată fetrul moale.

Soarele de iarnă se strecura prin perdelele camerei, desenând pete de lumină pe sânii lui Fanny, care abia deschisese ochii. Întâmplările din seara trecută reveneau încet, în frânturi, în timp ce visurile se depărtau tot mai tare de clipa trezirii: Édouard ascultând-o de sub cearceafuri, Édouard ridicându-se brusc, Édouard uitându-se la inițialele din interiorul pălăriei, apoi zgomotul ușii trântite, dar și: „Nu trebuia să te obosești să mai vii. M-ai făcut să pierd un weekend pentru chestia asta.” Apoi pașii lui Édouard pe coridor. Așadar, se sfârșise. Nu era un vis, chiar se sfârșise. Niciodată Fanny nu se va mai întoarce în camera din Batignolles, niciodată nu își vor mai da întâlniri clandestine în Paris sau prin vreun port normand, niciodată nu se va mai trezi noaptea pentru a deschide Minitelul în căutarea lui Alpha75, pe lista celor conectați în sistemul 3615 Aline. Se terminase. Cum e posibil să dispari atât de ușor din viața cuiva? În definitiv, exact cu aceeași ușurință cu care intrase. Hazardul, un schimb de cuvinte, și iată începutul unei relații. Hazardul, un schimb de cuvinte, și iată sfârșitul aceleiași relații. Înainte, neantul. După, vidul. Ce mai rămânea din Édouard? Nimic. Nici măcar un cadou, oricât de derizoriu ar fi fost, în prezența căruia să caute emoția care o tulburase atât de tare. Nu, nimic, nici cel puțin o brichetă, un port-chei, un fular, nici vorbă de vreo fotografie cu ei doi sau de vreo epistolă cu scrisul lui. Nimic. Fanny a rămas mult timp întinsă în pat, în vreme ce petele de soare îi încălzeau sânii și pântecul, apoi a întors capul spre stânga. Așezată pe cearșaf, pălăria nu se mișcase. Și-a amintit că nu trebuia pusă pe pat, o superstiție idioată, la

fel ca acelea cu trecutul pe sub o scară sau cu pisicile negre. Fanny nu credea în astfel de baliverne. Și totul doar pentru o pălărie, și-a zis. Cine să fi fost F.M.? De-ar ști ce evenimente declanșase pălăria lui... A încercat să-i găsească un chip bărbatului pe care îl inventase seara trecută, amantul acela minunat care îi dăruise o pălărie asemănătoare cu a lui și care pusese să se brodeze inițialele lui Fanny Marquant în semn de omagiu de îndrăgostit. Nici unul dintre bărbații pe care îi cunoscuse nu ar fi făcut un astfel de gest, nu ar fi fost atât de eleganți, de o asemenea noblețe. Să fi fost oare înalt, zvelt, de înălțime medie, brunet, blond ori grizonant? Nici un chip nu-i trecea prin minte. Mințise cum nu mai făcuse demult, iar minciuna funcționase. Nici o clipă Édouard nu s-a prins și nu a zis: Nu te cred! Minți! Nu. Nici nu-i trecuse prin cap gândul că Fanny îl păcălea. De altfel, nu-i citise niciodată nuvelele, și-a spus Fanny în momentul în care și-a amintit de subiectul concursului: „O poveste trăită”. Povestea cu Édouard se terminase. Din cauza pălăriei. Asta va povesti.

De când se așezase la masa micii cafenele din Piața Félix-Lobligeois, pana îi alerga fără odihnă. Umplea paginile caietului roz cu scrisul ei rotund, cu minuscule planete care erau de fapt puncte pe i. Textul povestea despărțirea de Édouard, quiproquo-ul pălăriei și diferitele sentimente care o încercau: liniște, angoasă, tristețe, nostalgie. Ajunsă la final, a adăugat: *Pălăria nu-mi mai folosea, își jucase rolul și, deși avea imprimare inițialele mele, m-am hotărât să o las undeva, în oraș.* Să lase pălăria? Fanny a mușcat vârful stiloului. I s-a părut o idee romantică. Să facă pierdută, undeva în Paris, pălăria, înainte de a lua trenul spre casă, i-ar fi permis să se adapteze realității până la capăt și poate că acest sacrificiu avea să-i poarte noroc. Cuprinsă de îndoială, a ridicat ochii de pe foaia de hârtie și a văzut

apropiindu-se o țigancă împreună cu fata ei. Fanny le-a zâmbit și a întors încet capul.

— Nu vreau nimic, le-a zis.

— Sunt ghicitoare, hai să-ți spun viitorul, i-a zis femeia negricioasă, cu părul legat într-un coc pe sub basmaua roșie.

Avea un tatuaj între ochi și o linie sub buza de jos.

— Nu, nu vreau, a repetat Fanny zâmbind încă o dată, chiar nu vreau, după care și-a îndreptat privirea spre copilul care o privea ciudat.

— Ba o să ți-l spun.

Fanny a scuturat din cap și și-a retras mâinile. Țigancă și-a așezat palma neagră și pergamentoasă pe pălărie, dar a ridicat-o imediat, de parcă fetrul ar fi fost fierbinte.

— Pălăria nu e a ta.

Privirea i se schimbă, părea înspăimântată. Apoi și-a trecut doar palma pe deasupra pălăriei.

— Este pălăria unui bărbat foarte puternic, a adăugat făcându-și cruce.

— Alo! Ia nu-mi mai plictisi clienții! i-a strigat un chelner cu cioc cenușiu.

— Nu, nu, lăsați-o, i-a răspuns Fanny.

— Ce să las, frumoasă domnișoară, asta e terasa mea și nu vreau de-ăștia pe-aici.

— Cine e bărbatul? a întrebat-o Fanny.

— Unul pe care-l cunoști. Toată lumea-l cunoaște.

— Ba nu, te-nșeli, nu-l cunosc.

— Ba-l cunoști.

— Atunci spune-mi cum îl cheamă.

— Dacă-mi dai bani. Douăzeci de franci.

— N-am de gând să dau douăzeci de franci pentru așa ceva.

— Dă-mi cincisprezece.

— Nu. Îmi pare rău.

— N-ați plecat?

Țigăncile s-au îndepărtat de chelnerul care se apropia trosnindu-și șervetul de parcă ar fi încercat să alunge niște pisici.

— Spun tot felul de baliverne, după care clientul se trezește fără portofel. S-a întâmplat săptămâna trecută, a bombănit chelnerul.

Fanny s-a uitat după femeia și fetița care s-au făcut nevăzute la colțul străzii. Îl cunoști. Ce idioțenie, cum ai putea cunoaște proprietarul unei pălării pe care ai găsit-o? Nu voia să se lase distrasă, pentru că trebuia să-și încheie textul care era concluzia a doi ani și jumătate de poveste reală. Dacă nuvela obținea premiul Balbec, ar fi fost cea mai frumoasă recompensă pentru iubirea ei nefericită.

O oră și un sfert mai târziu, Fanny începea să aibă îndoieli că pot apărea evenimente interesante prin parcurile publice. Pașii o duseseră până mult dincolo de Batignolles, pe bulevardul Courcelles, în fața gardului parcului Monceau. Intrase și se încrucișase cu fauna parcului, alcătuită în primul rând din copii și din persoane în vârstă. La capătul aleii centrale și al șirului de bănci, îi venise ideea de a abandona pălăria chiar acolo. A patra bancă de pe alee era goală, așa că a lăsat-o acolo și s-a așezat discret pe o bancă de vizavi pentru a observa ce avea să se întâmple. N-o văzuse nimeni, deci era suficient să aștepte. Numai că, din acel moment, nici o persoană ieșită la plimbare nu se opriase și nici măcar nu aruncase o privire spre pălăria neagră și singură. Începea să se îndoiască de gestul ei poetic, până la urmă pălăria era a ei, avea chiar și inițialele ei, și dacă se gândea bine, era lipsit de importanță dacă finalul textului era adevărat sau nu. Numai că, în clipa în care s-a ridicat pentru a o lua înapoi, un bărbos îmbrăcat în blugi și canadiană s-a oprit în fața băncii. Părea să ezite, după care

s-a așezat. Purta ochelari rotunzi cu rame negre și trebuie să fi avut vreo șaiszeci de ani. A întors capul spre pălărie și a privit-o de parcă ar fi fost vorba despre un animal tăcut, a cărui prezență era inexplicabilă. A întins mâna către pălărie, a tras-o înapoi. Apoi, ciudat lucru, și-a dus mâna la nas și pentru o clipă ai fi zis că o adulmecă. A zâmbit și s-a uitat la ceas, după care s-a ridicat, s-a întors spre pălărie, a ezitat, apoi a întins iute mâna și a luat-o. Fanny l-a urmărit cu privirea. Bărbatul ținea pălăria în mână, fără a și-o pune pe cap. A dispărut la ieșirea din parc.

Fanny și-a scos stiloul și a scris: *Bărbatul cu barba încărunțită a luat pălăria. Cine era? Nu voi ști niciodată.* Apoi s-a simțit copleșită de oboseală. Abia în acest moment realiza că într-adevăr îl părăsise pe Édouard. După o scurtă clipă de amețeală pe care nu a mai avut puterea să o consemneze în nuvelă, Fanny s-a ridicat de pe bancă și a pornit pe același drum ca bărbatul care luase pălăria. A trecut de gardul din fier forjat și s-a oprit pe trotuar. E foarte puternic, spusese țigancă făcându-și cruce. Îl cunoști, toată lumea îl cunoaște. Fanny nu își putea desprinde privirea de pe o reclamă pentru *Nouvel Observateur*, un afiș în format mare la un chioșc de ziare, în care putea fi văzut François Mitterrand cu eșarfă roșie în jurul gâtului, palton de culoare închisă și pălăria de fetru negru pe cap. Fixa malițios obiectivul, și totuși Fanny avea senzația clară că privirea președintelui doar către ea se îndrepta.

Lămâie de Sicilia, bergamotă, mandarină verde, tangerină, chiparos, busuioc, bacă de ienupăr, chimen, lemn de santal, mosc alb, ylang-ylang, paciuli, ambră și vanilie. Pierre Aslan analizase *L'Eau d'Hadrien*, creație din 1981 a lui Annick Goutal. Dar, sub aceeași pălărie, mai era un parfum de dată mai recentă: bergamotă, trandafir Jasmina, opopanax, vanilie, iris și boabe de tonka. Pierre ar

fi putut enumera ingredientele celui de-al doilea parfum, fie la rând, fie la întâmplare. Erau ingredientele pentru *Solstice*, parfumul mitic. Parfumul lui. Al lui, Pierre Aslan, nasul.

Nu știa prea bine de ce luase pălăria. De o bună vreme nu mai încerca să-și explice comportamentul bizar, de neînțeles. A dus-o iarăși la nas: erau două parfumuri, *L'Eau d'Hadrien*, pentru bărbați, și *Solstice*, pentru femei. *L'Eau d'Hadrien* intrase adânc în textura fetrului, *Solstice* se adăugase nu demult. Pierre Aslan, care nu mai crease nimic de opt ani de zile, nu se găsea întâmplător în parcul Monceau. De cinci ani obișnuia să se plimbe singur pe acolo un sfert de ceas pe săptămână, de fiecare dată când se ducea la psihanalistul lui, doctorul Fremenberg. De cinci ani, Pierre îi lăsa acestuia șase sute de franci săptămânal pentru un rezultat consternant. În mai puțin de zece minute, urma să înceapă una dintre aceste ședințe silențioase. Fremenberg nu vorbea aproape niciodată, practicând, ca freudian convins, *atenția liber flotantă*, tehnică de ascultare ce lasă deseori pacientului senzația că analistul se gândește la altceva, dacă nu cumva chiar a adormit.

Ședința începuse de zece minute. Întins pe canapeaua Napoleon III îmbrăcată în catifea verde, Pierre privea fix, ca de obicei, fetișul african așezat în nișa din stânga a ferestrei. Statuia din lemn de culoare închisă reprezenta un bărbat cu un chip alungit, asemănător celui din *Strigățul* lui Munch, al cărui corp anormal de mic era dotat cu un sex ridicat. Umbra care cădea pe peretele nișei îl făcea, de altfel, să pară și mai mare. Lui Fremenberg îi plăcea arta primitivă: statuetele, fetișurile și bastoanele. Pe birou avea vreo zece astfel de statuete din lemn, sculptate de populații care se conduceau după ritualuri magice și neliniștitoare, ce veneau din negura vremurilor. Soclurile moderne din bare de oțel lustruit sau din plexiglas negru le prezentau ca pe niște

trofee. Lui Pierre aceste obiecte scoase din contextul lor i se păruseră mereu absolut înfiorătoare. Nu neapărat respectivele opere prin ele însele dădeau senzația de ostilitate, ci mai degrabă faptul de a le vedea expuse astfel, în cadrul burghez al apartamentului haussmannian din strada Rembrandt. Păreau că suferă și, prin urmare, gata să aducă mii de nenorociri. Băiatului lui, Éric, care nu era interesat de nimic altceva în afară de skateboard și de Top 50, i s-ar fi părut „flușturatice”. Și ar fi avut dreptate, și-a zis Pierre, pe când Fremenberg și-a dres glasul înainte de a lăsa tăcerea să-i învâluie din nou.

Când începuse aceste întâlniri imobile, Pierre făcuse efortul de a li se adapta. Acolo te duci ca să vorbești... îi spusese soția. Povestește despre tine, povestește ce nu merge. Și Pierre povestise. Spusese povești cu parfumuri care nu-i ieșeau, cu „note” care nu ajungeau să se definească, mai ales dintre cele cărora le spunea „nota îngerului”, cu trimitere la „porția îngerilor” – acei câțiva deciletri dintr-o sticlă veche de vin sau de coniac care, deși nimeni nu a destupat-o, s-au evaporat prin dop, chiar ceruit fiind. Pentru Pierre, nota îngerului era ceva ce putea fi identificat respirând un parfum, dar care, cu toate astea, nu intra în compoziția lui. Ingredient care nu era repertoriat nicăieri. Care exista fără a fi fost prezent. O tăcere de mormânt îi însoțea confidențele. Dezarmat de lipsa de interes pe care o provoca pentru întâia oară profesia lui, Aslan a încercat o altă abordare: să vorbească despre viața lui de cuplu. A început prin a-și descrie soția, Esther Kerwicz, celebră pianistă, specialistă în Bach, care mergea prin toată lumea din concert în concert. Chipul și ochii verzi ai Estherei Kerwicz puteau fi văzute prin toate revistele, și nu doar în presa de specialitate. Le puteai admira în *Elle*, *Vogue*, *Le Figaro Madame*, *Vanity Fair*, ba chiar și în *Égoïste* unde Herb Ritts îi immortalizase mâinile împreunate în fața

claviaturii. Și aceste confesiuni au fost primite cu aceeași tăcere apăsătoare. Săptămânile următoare a vorbit despre copilărie și despre descoperirea mirosurilor în grădina de legume a bunicului său, care avea o casă la țară, în sudul Franței. Aroma piperată a frunzei de roșie, cea grațioasă și învăluitoare a minții nu mai trezeau curiozitatea practicianului. Fremenberg nu catadicsise să reacționeze nici când îi vorbise despre fiul lui, Éric, și despre grijile pe care și le făcea pentru viitorul acestuia.

În trei luni și jumătate nu auzise sunetul vocii psihanalistului, care se mulțumea să-și întâmpine pacientul cu o strângere de mână dintre cele mai discrete, dând tăcut din cap. Nici un cuvânt, nici bună ziua, nici bună seara. La finalul ședințelor, bancnota de cinci sute de franci și tovarășa ei de o sută provocau între ochii lui Fremenberg un ușor rid sever, de parcă ar fi fost vorba despre un ritual penibil, pe care era nevoit să-l accepte. Într-o zi, Aslan s-a dus fără nici un chef la ședință și s-a întins pe divan strâmbându-se:

— Vă previn că am dormit foarte prost, a început.

Liniștea din cabinet a fost tulburată de o voce joasă:

— Poate că ați și visat?...

Pierre a avut senzația că întrebarea putea fi adresată și de către un șef de sală dintr-un restaurant, care i-ar fi propus un desert cu acea nuanță de deosebită considerație și de autoritate care-l obligă pe cel întrebat să se conformeze până în cele mai mici amănunte.

Pierre i-a povestit visul care-i stricase cheful, o poveste cu niște plante carnivore care ieșeau din pianul soției lui și se târau prin apartament până la orga de parfumuri. Ramurile și frunzele răsturnau toate flacoanele de preț până când au reușit să dea unul pe jos. Acesta s-a spart, însă Pierre nu a simțit nici o aromă. A strâns cioburile și le-a dus la nas. Nimic. Așa că a deschis toate flacoanele și a realizat că nu

conțineau decât apă. Planta carnivoră a început să sângereze și s-a chircit pe podea. Pierre s-a simțit cuprins de o angoasă copleșitoare: trebuia să salveze planta, altfel întreg apartamentul ar fi luat foc. S-a trezit auzind trosnetul primelor flăcări dincolo de ușa biroului. Odată încheiată relatarea visului, s-a întors către Fremenberg, care termina de luat notițe într-un carnet, cu un stilou Mont Blanc Meisterstück. Fața îi părea cu totul lipsită de riduri și mai că surâdea. De multă vreme nu mai adusese Pierre o bucurie atât de mare cuiva și moralul i s-a resimțit în consecință, în acea seară.

— Vezi, Fremenberg este o persoană specială, toată lumea mi-a spus asta, și un mare terapeut, te va ajuta, deja te simți mai bine și chiar arăți mai bine, i-a spus Esther.

Da, într-adevăr, în seara aceea Pierre se simțea mai bine.

Peste câteva săptămâni, lungile ședințe de tăcere au reînceput. Pierre nu mai visase. Se simțea vinovat că-și dezamăgea terapeutul. Întins pe divan, simțea în spatele lui prezența reprobatoare a lui Fremenberg. Întoarcerea în punctul de plecare l-a aruncat într-o confuzie și mai mare. „A dezamăgi” era cel mai rău cuvânt din limba franceză, iar Pierre se convingea că propria existență era o ilustrare fidelă. Exact el, nădejdea incandescentă a parfumului francez, cel care între nouăsprezece și patruzeci și patru de ani arsese toate etapele. În mai puțin de trei ani trecuse de la stadiul de laborant la cel de „nas”, uimindu-și colegii prin îndrăzneala amestecurilor și memoria enciclopedică a aromelor. Capabil să recunoască și să inventarieze mai bine de 10 000 de mirosuri, mergând până la a inventa un nou limbaj pentru a le denumi, un veritabil esperanto personal: kerakak desemna mirosul de lemn ars și umed, varvin – piatra de calcar încălzită la soare, pergaz – algele eșuate la asfințit, pe plaje... Crease șapte parfumuri, după care

imaginația i se ofilise. Dezamăgise. Își dezamăgise finanțatorii, care nu mai regăseau „geniul” creatorului parfumurilor *Solstice*, *Alba* sau *Sheraz*. Își dezamăgise soția care se trezise cu un bărbat fantomatic, rătăcind prin apartament, între dormitor și living. Și mai presus de toate acestea, Pierre se dezamăgise pe sine însuși. Nu e decât o criză a talentului, puseseră diagnosticul firmele care altădată plăteau averi pentru ca el să se oprească asupra vreunui tester, criză care avea să treacă. Dar iată că nu trecuse. După opt ani fără vreo nouă creație, nimeni nu își mai făcea iluzii, Pierre Aslan fusese odată, iar acum nu mai era.

Din când în când, pentru a-și menține o relație bună cu psihoterapeutul, Pierre inventa câte un vis. Nu ținea minte nimic din nopțile de dinaintea ședințelor, însă găsea câte o poveste abracadabrantă pentru a i-o servi lui Fremenberg. Ultima dată când îl îmbrobodise, inventase un liliac mov care zbura prin pivniță și se lovea de sacii de iută plini cu petale de trandafir putrezite. Lui Fremenberg îi plăcuse. Ceva mai rar, câteva scurte fantasme în care se vedea pălmuiindu-și terapeutul sau omorându-l cu unul dintre fetișurile obscene. De data asta, însă de când se întinsese pe divan nu-i mai trecea nimic prin minte. Își pusese pălăria pe pulpe și o mângâia ușor, ca să mai treacă timpul. Mișcarea repetată a degetelor pe fetru i-a sugerat o imagine din copilărie: Aladin frecând lampa de alamă ca să apară duhul cel bun pentru a-i propune să-i îndeplinească dorințele. Poate că povestea despre o pălărie găsită într-un parc l-ar fi interesat pe Fremenberg. S-a hotărât totuși să nu i-o împărtășească.

La întoarcere, Pierre a trecut din nou prin fața băncii și a avut o ezitare. Nu cumva ar trebui să lase acolo pălăria? Poate că proprietarul se va întoarce în speranța că o va găsi.

O tânără care împingea un landou s-a oprit și după ce s-a asigurat că bebelușul dormea adânc, s-a așezat și a deschis revista *Télé-Poche*, pe a cărei copertă trona un portret kitsch al actriței Joan Collins. Lui Pierre i-ar fi fost de acum greu să se apropie de bancă, să lase pălăria și să plece, fără a fi luat drept nebun, dacă nu chiar vreun maniac fetișist. I s-a părut imposibil să intre în vorbă cu tânăra – care trebuie să fi fost o bonă, o străină, poate – și să-i spună povestea pălăriei pe care o luase acum un ceas de pe bancă și pe care acum o aducea înapoi. Nu, hotărât lucru, mai bine o păstra, cel puțin deocamdată. Pierre a privit iarăși în interiorul pălăriei și, de data aceasta, cele două litere din fir de aur i-au amintit de undele ultrascurte¹ – bizară asociație care, poate, ar fi trezit curiozitatea lui Fremenberg –, după care și-a pus-o pe cap, mângâindu-i ușor borul negru prins între arătător și degetul mare. De multă vreme buricele degetelor lui nu mai alunecaseră astfel pe textura unei pălării, desenând prin acel gest o linie imaginară în fața ochilor.

Aslan s-a întors cu gândul la prima lui pălărie, una de fetru gri cu boruri înguste, cumpărată de la Harrod's în 1967. Achiziționarea acesteia fusese urmarea unui schimb dur de replici cu Tony Curtis. Actorul tocmai o lăsase printre alte pălării, iar Aslan pusese mâna pe ea pentru a o încerca și el. Tony Curtis protestase, spunând că dorea să o cumpere, dar Aslan nu avea de gând să renunțe: pălăria era pe masă, dacă actorul ar fi vrut să o cumpere nu ar fi trebuit să o lase din mână. Scena avusese loc sub privirile neliniștite ale șefului de raion, care, tot bălmăjind scuze față de starul de cinema, nu știa cum să repare incidentul, deoarece nu avea decât un singur exemplar din acea pălărie în tot magazinul. Neînțelegerea se transformase în farsă în

¹ FM, Frequency modulation. (N. tr.)

momentul în care Curtis și Aslan au început să și-o treacă de la unul la altul, în fața oglinzii, pentru a se hotărî cui îi venea mai bine. *It's you, definitely!*² încheiase actorul, care, cu un gest mărinimos, i-o oferise. Aslan, cum nu dorea să rămână dator, a dat o fugă la raionul Scent and beauty, și, cum identificase parfumul cu care se dădea actorul, îl cumpărase și i-l dăruise. Suntem chit, îi spusese ridicându-și pălăria în semn de adio. Câțiva ani mai târziu, pașii i se încrucișaseră cu ai actorului în timpul unei gale, la Los Angeles. *You've forgotten your hat, mister the nose...*³, spusese o voce în spatele lui și amândoi și-au reamintit cu plăcere scena de la Harrod's. Era vremea în care Aslan ieșea des în lume și fotografiile stăteau mărturie. Purta smochinguri cu un nasture roz la butonieră, iar Esther rochii lungi. Ce mai rămăsese din acele semne ale eleganței? Nimic. De șase ani își lăsase o barbă pe care și-o aranja la trei luni o dată și, în locul costumelor impecabile de culoarea antracitului, purta o canadiană veche, ponosită, care nu i-ar fi interesat nici pe grădinarii din parc. În perioada celei mai adânci depresii, se hotărâse să-și facă ordine în garderobă. A fost o schimbare radicală. Armata Salvării i-a moștenit astfel costumele, paltoanele, sacourile și pălăriile, pentru unii uzate, pentru alții în perfectă stare. Singurul accesoriu pe care s-ar fi bucurat să-l păstreze era pălăria numită „a lui Tony Curtis”, dar o uitase într-un avion, în urmă cu câțiva ani.

Poate că nu merge cu barba. La trei dimineața, și-a luat ochelarii de pe noptieră și s-a dat jos din pat fără a o trezi pe Esther. Când se întorsese de la ședința de psihoterapie, ea cânta prima parte din *Toccata în do minor* a lui Bach,

² Ție, în mod sigur! (în engl., în original) (N. tr.)

³ Ți-ai uitat pălăria, domnule nas (în engl., în original). (N. tr.)

reluând un pasaj anume. Pierre a traversat apartamentul ghidat de sunetul pianului Steinway. Împinsese ușa livingului și o văzuse din spate, concentrată asupra claviaturii, cu părul strâns în vârful capului. Scurta frază a lui Bach s-a repetat de mai multe ori, patru sau cinci note, aparent mereu aceleași, dar care pentru ea nu sunau corect. O cheștiune de tușeu sau de durată, probabil o microsecundă decalare nu o mulțumea. Meseriile lor aveau în comun această exigență a absolutei perfecțiuni. Apărea câte un detaliu infim și nu-ți mai regăseai liniștea până când nu depășeai acel obstacol. Repetarea aceluiași note putea ține câteva minute sau o după-amiază întreagă. Un parfum se putea descoperi în câteva săptămâni sau la capătul câtorva luni, dacă nu chiar după câțiva ani de căutări. Astfel compoziția lui *Shalimar* ține de hazard. Jacques Guerlain a vărsat câteva picături de vanilie de sinteză într-un flacon de *Jicky*, în timpul unor probe, și astfel a creat *Shalimar*. În schimb, parfumul *1000* al lui Patou a avut nevoie de ani de cercetări și nu mai puțin de o mie de încercări, de unde și numele. Și Esther era în stare să reia fraza muzicală de o mie de ori dacă ar fi fost nevoie. Pierre a vrut să se retragă pentru a o lăsa să lucreze, numai că fără să vrea a scârțâit o lamelă a parchetului. Esther s-a întors către el.

— M-ai speriat... Ce e cu pălăria asta?

— E o pălărie neagră, i-a răspuns Pierre.

— Asta văd și eu. De unde ai cumpărat-o?

— Din magazinul acela mic, cu mărfuri de ocazie, de pe Bulevardul de Courcelles. Credeam că au numai haine de damă.

— Și eu, dar am văzut pălăria în vitrină, cred că e un fel de depozit.

Lui Pierre mintea îi lucra rapid: soția lui abia de-i mai suporta vechea canadiană și blugii tociți marca Girbaud,

dar să-l vadă purtând accesorii găsite pe stradă, asta i-ar fi depășit limita de toleranță. Buticul Des marques et vous se afla în drumul pe care-l făcea pe jos până la Fremenberg, deci era plauzibil ca într-o zi să-i deschidă ușa pentru a cere pălăria bărbătească din vitrină.

— N-ai mai purtat de mult pălărie, i-a spus Esther privindu-l cu atenție, da, îți vine bine... dar (aplecuse ușor capul și se încruntase) poate că nu se potrivește cu barba, îți dă așa un aer...

— Ce fel de aer?

— Bizar.

Pierre s-a apropiat de oglinda de deasupra șemineului, fără să depisteze vreun aer anume. Esther a reluat pasajul din Bach, apoi l-a întrebat cum a decurs întâlnirea cu Fremenberg.

— Bine, a răspuns Pierre fără a dezvolta subiectul.

În clipa aceea i se părea că poate rămâne așa întreaga viață, sprijinit cu un cot de șemineu, cu pălăria pe cap, contemplând în oglindă reflectarea soției sale, care cânta Bach. Repetarea notelor contribuia la apariția unui sentiment de liniștitoare eternitate. Totul ar fi reînceput în aceeași neîntreruptă secvență, iar viața s-ar fi încolăcit pentru totdeauna pe acea nesfârșită și perfectă buclă.

Poate că într-adevăr nu merge cu barba. Luna se strecura printre storurile livingului, iar Pierre era cât pe ce să se lovească de măsuta joasă, dar și-a luat ca reper forma întunecată a canapelei. Odată trecut de ușă, a luat-o pe culoar, a trecut prin fața camerei băiatului, după care a deschis ușa băii și s-a închis înăuntru. Lumina neonului a pâlpăit înainte de a se aprinde. A coborât pleoapele din cauza senzației dureroase, după care a răsucit întrerupătorul. Lumânări. Lumânările din dulapul pentru măhuri. Orbit încă de lumina neonului care-i rămăsese

întipărită pe retină, a ieșit, îndreptându-se pe pipăite către dulap. Lumânările erau așezate într-o cutie, alături de o brichetă Bic, în caz de pană de curent. Așa, acum e mai bine, și-a spus aprinzând o lumânare și așezând-o pe stativul chiuvetei. Încă una și o a treia. A deschis un sertar de unde a scos forfecuța aurită, s-a apropiat de oglindă și și-a prins obrazul între degetul mare și arătător. În cele din urmă, fire cenușii și negre au început să cadă într-o ploaie fină în chiuvetă. Douăzeci de minute mai târziu avea o barbă de lungimea uneia nebărbierite de cinci zile, apoi a deschis robinetul și și-a dat cu apă caldă pe față. Sub jetul de apă fierbinte, a udat pământul și a început să frece săpunul de bărbierit cu mici mișcări circulare. Spuma albă a devenit mai densă, până când a ajuns o cremă pe care și-a aplicat-o în fâșii late. Pe obraji, bărbie, gură și gât, după care cu degetul mare a scos la iveală buzele. A fixat lama la jumătatea urechii, chiar de unde ar începe perciunii, și-a ținut respirația și a lăsat-o să alunece până la baza gâtului. Pielea a apărut netedă și catifelată. Spuma presărată cu fire gri și negre se făcea nevăzută în scurgerea chiuvetei. Pierre a șters oglinda care începuse să se aburească și a trecut la obrazul stâng, apoi la cel drept, la gât, mustață și bărbie, umflând porțiunea de sub buza de jos pentru a încheia operațiunea. Nu mai rămăseseră decât câteva dungi albe, fâșii fine de săpun. A luat un prosop, l-a înmuiat în apa fierbinte și și-a înfundat fața în țesătura pufoasă. A rămas așa preț de un minut, cu chipul prins în căldura umedă, cu ochii închiși, apoi a coborât încet prosopul pentru a se zări în oglindă. Aceasta i-a trimis înapoi o imagine cunoscută, cam cum ai da pe stradă, din întâmplare, de un prieten pe care nu l-ai mai văzut de multă vreme. Imaginea unui bărbat care semăna cu Pierre Aslan.

Soarele pătrundea în cabinetul terapeutului, luminând măștile vechi, așezate pe peretele alb.

— Uite că m-am bărbierit, a zis Pierre. M-am bărbierit și am o pălărie, a adăugat.

Ca de obicei, numai tăcerea i-a întâmpinat constatarea.

— Dacă nu aş fi adăugat o picătură de opopanax, parfumul *Solstice* ar fi fost altfel. Dacă nu aş fi găsit pălăria, nu m-aş fi bărbierit, a spus cu voce tare.

Ceea ce i s-a părut un bun raționament. Unul dintre acele raționamente matematice simple și strălucite care ar fi putut în câteva fraze să explice o parte a universului. Esther primise chipul neted aprobând din cap, după care zâmbise și-i dăduseră lacrimile.

— De ce plângi? o întrebase Pierre luând-o în brațe.

— Fără motiv, s-a smiorcăit ea, adică sunt fericită, parcă așa te mai regăsesc un pic.

Peste câteva zile plecase pentru o serie de concerte la New York, iar băiatul își făcuse valiza pentru a merge la schi, în Arcs, cu niște prieteni. Pierre rămăsese singur în ultimele zile ale anului. Soția îi dăduse tot felul de sfaturi, de parcă ar fi fost vorba despre un copil. Să aibă grijă și să se trezească de dimineată. Acum ceva timp ar fi fost în stare să doarmă până la unu după-amiaza și să-și bea cafeaua în halat, uitându-se la știrile prezentate de Yves Mourousi și Marie-Laure Augry. Să nu mai stea pe gânduri și să o roage pe Maria să-i pregătească ceva bun de mâncare, un rasol de exemplu, o mâncare de sezon. Și, mai ales, să nu uite de întâlnirea de vineri, cu doctorul Fremenberg. Apartamentul lor încăpător de pe bulevardul Villiers redevenise tăcut, ca de fiecare dată când Esther pleca în turneu, numai că de această dată nici Éric nu rămăsese acasă. Nu că ar fi avut multe să-și spună, un bărbat de cincizeci și doi de ani nu are mereu subiecte de conversație cu un băiat de cincisprezece, și invers. Peste câțiva ani vor sta ei de vorbă pe diferite teme, însă, pentru moment, Éric arbora față de

părinții lui acel aer taciturn al adolescenților despre care se poate presupune că se distrează și râd cu niște prieteni misterioși, însă pe care nu-i vezi niciodată.

— Guvernanta mi-a spus că arăt cu zece ani mai tânăr, a continuat Aslan întins pe divan, în tăcerea din încăpere. Ceea ce înseamnă că nu mi se dau decât patruzeci și doi de ani, pe când cu barbă îmi arătam vârsta... Dar poate însemna și că barba mă făcea de șaizeci.

— Exact vârsta pe care v-aș fi dat-o și eu, a zis Fremenberg.

Cuvintele psihanalistului erau atât de rare, încât fiecare făcea ca inima să-i bată și mai tare. Odată liniștit, s-a întors către medic.

— Adică șaizeci de ani? I-a întrebat Pierre cu voce pierdută.

Fremenberg l-a privit fără vreo reacție, până când Pierre a întors capul. Nu au mai schimbat nici o vorbă până la încheierea ședinței.

În acele zile de singurătate, Pierre și-a păstrat ritmul de convalescent, trezindu-se la zece dimineața pentru a se bărbieri cu cea mai mare grijă. După care urmau jurnalul televizat prezentat de Yves Mourousi și prânzul pregătit de Maria. Ziua se scurgea între citirea revistelor și câteva plimbări prin cartier, cu diverse obiective, precum cumpărarea de baterii pentru telecomandă, becuri de schimb pentru corpurile de iluminat ori brânțuri. Patroana farmaciei Renovex de pe strada Levis i-a spus că arăta cu mult mai bine și l-a felicitat pentru ideea de a se bărbieri, adăugând că pălăria era deosebit de elegantă. Complimentele neașteptate i-au dat senzația că există din nou pentru ceilalți. Nu mai era deloc acea persoană ștearsă și mută, căreia nimeni nu îi adresa nici un cuvânt. Subtila metamorfoză începuse de când își pusese noua pălărie.

Faptul că-și regăsisese accesoriul de pe vremea când se afla în plină glorie era ca și când vechiul Pierre Aslan i-ar fi dat un semn bărbatului dezamăgit care ajunsese. Pălăria era singurul lucru în posesia căruia intrase după multă vreme, ceva ce, în definitiv, el alesese, dacă nu cumva ea îl alesese pe el. Lăsată acolo, pe bancă, ar fi putut fi luată de oricine altcineva. De altfel, de câtă vreme să fi stat în acel loc? Chiar dacă nu va afla niciodată cine era misteriosul F.M., proprietarul de drept al pălăriei, de acum era a lui.

A doua transformare vestimentară provocată de apariția pălăriei în viața lui a fost renunțarea la vechea canadiană. Într-o duminică, după ce s-a uitat cu un interes care l-a uimit și pe el, la un episod din serialul *Magnum*, Pierre s-a hotărât să facă o plimbare în parc. Ceea ce rupea schema prestabilită, conform căreia nu trecea prin parc decât vinerea, în drum spre Fremenberg. Era un ger uscat care prevestea zăpada, de altfel Yves Mourousi anunțase că va ninge probabil luni. S-a plimbat prin parcul aproape gol cu mâinile în buzunare și pălăria pe cap, întâlnindu-se doar cu câțiva amatori de jogging roșii în obraji, care alergau în grup, cu fălcile încleștate și căștile pe urechi. A ocolit pista de patinaj pe care alunecau niște puști curajoși, ținându-se de balustradă pentru a nu cădea, moment în care i-a ajuns la nări kerakakul – mirosul focului de lemne –, călăuzindu-l undeva, dincolo de zona permisă publicului. Un fuior de fum se înălța din spatele unui tufiș.

Pierre s-a apropiat și a dat peste un grădinar care ardea frunze și crengi uscate, aranjându-le cu o furcă. Bărbatul a aruncat o privire către Pierre.

— E interzis să intrați aici, i-a spus.

— Îmi pare rău, e din cauza mirosului de foc de lemne.

— Și dumneavoastră vă place? Bine, atunci mai rămâneți, oricum nu e nimeni pe-aici nici azi, nici mâine, doar vine zăpada.

— Sunteți sigur?

— O simt, am la mine cel mai bun barometru, a spus grădinarul confirmând din cap și punându-și palma în partea de jos a spinării, după care a mai luat cu furca din lemnul uscat și l-a aruncat în foc.

Cei doi bărbați au rămas contemplativi în fața lemnurilor care trosneau și a coloanei de fum alb ce urca în spirale largi.

— Pot să vă întreb ceva? a zis Pierre.

— Spuneți.

— N-am putea să punem pe foc și canadiana mea?

— Pofțiți?

— Credeți că ar arde și canadiana mea?

— Păi de ce vreți să vă ardeți țoalele?

— Că... așa vreau eu.

După ce au negociat o bancnotă de cincizeci de franci și și-a golit buzunarele, Pierre a pus canadiana peste crengile aprinse. Și-a amintit de ritualul hindus conform căruia corpurile moarte se ard pe rug până nu mai rămâne decât cenușă. Fumul a învăluit haina, s-a îngroșat, flăcările au trecut prin țesătură și focul a izbucnit din mijlocul ei. Între două lopeți de frunze uscate, grădinarul îl pândea din colțul ochiului pe ciudatul lui musafir. Pierre și-a scos pălăria și a ținut-o în mâinile așezate deasupra genunchilor, uitându-se la flăcările care mistuiau haina pe care o purtase de șase ierni înapoi.

Întors în apartament, a deschis șifonierul din dormitor, căutându-și costumul negru Yves Saint Laurent, dar acesta era de negăsit, cu siguranță îl donase împreună cu restul hainelor la Armata Salvării. Așa că a pus mâna pe un altul,

un Lanvin de culoarea antracitului, care supraviețuise marii debarasări. Poate că îl păstrase chiar Esther, fără a i-o mai spune. Pe un raft mai sus se găsea o cămașă albă pe care nu o mai purtase de ani de zile. În sertarul unei comode a dat peste butonii de aur și sifonier. Pierre s-a dezbrăcat, și-a aruncat blugii pe fotoliul îmbrăcat în catifea și și-a pus pantalonii de la costum, apoi cămașa și sacoul. Pentru butoni a avut nevoie de mai bine de un minut. S-a admirat în oglinda șifonierului, așa, fără barbă, în costum negru și cămașă albă. Costumul îl strângea puțin la talie, dar nu mai avea importanță. A închis ușa șifonierului, a străbătut apartamentul, și-a pus pălăria și a ieșit.

Oare va fi în stare? De ani și ani de zile nu mai practicase acest exercițiu. Ultima dată (prin primăvara lui 1982) calculase cât face de la intrarea în grădinile Tuileries și până la Arcul de Triumf de la Carrousel. Traversare completă a grădinii de la vest la est. Ajuns în fața Luvrului, s-a așezat pe o bancă din piațetă, acolo unde, câțiva ani mai târziu, avea să se ridice piramida din oțel și sticlă. Sunt terminat, și-a zis, mi-am pierdut acuitatea pentru mai bine de un sfert din arome. Provocarea la care se supunea acum era imprevizibilă, dar simțea că o poate înfrunta: identificarea parfumurilor tuturor acelorora cu care se va intersecta pe stradă, fie ei femei ori bărbați. Pierre a tras adânc aer în piept, apoi a închis ochii. Ca pentru un hipnotizat care e adus la realitate, a numărat invers: cinci, patru, trei, doi... unu și a pocnit din degete, după care a deschis ochii, a mângâiat pălăria și a început să pășească drept înainte. Exercițiul îi interzicea oprirea sau întoarcerea capului. Se apropia o brunetă, în taion negru, cu părul tuns drept și ochelari Emmanuelle Khanh. A ajuns lângă el și a trecut mai departe. Una, două secunde; curentul de aer care urmează orice ființă în mișcare l-a învăluit pe Pierre; *Fidji*, a

murmurat. Fără a-și modifica ritmul, a așteptat ca bărbatul cu geantă diplomat să treacă pe lângă el. Purta un costum gri în carouri și părul prins la spate. Cele două secunde regulamentare au precedat ecoul olfactiv: *Paco Rabanne* pentru bărbați. Acum se apropia de el un grup alcătuit din trei femei cam la treizeci de ani. Conform regulilor pe care singur și le stabilise, nu trebuia nici să se oprească, nici să se întoarcă după subiect, dar îi putea tăia calea. Scuzați-mă! a exclamat obligându-le să se separe o clipă spre a-l lăsa să treacă. A atins-o ușor pe bruneta cu părul până la umeri (*First* de la Van Cleef & Arpels), coada lungă de cal a prietenei ei blonde i-a mângâiat sacoul (*Air du temps*) și a trecut și de a treia, blonda minionă cu părul tuns scurt, care a murmurat: Tipul ăsta e nebun (*Eau* de la Rochas). Triplă victorie, și-a zis Pierre când o fată cu blugi și beretă roșie a ajuns grăbită în dreptul lui: *Poison*. Bărbatul cu pantaloni de velur și geacă din piele de căprioară, care își ștergea ochelarii din mers, i-a tăiat calea în diagonală: nici un parfum. Doar after-shave, tip caprifoi mentolat, în amestec cu miros de țigară din tutun blond. La semafor, Pierre s-a nimerit alături de un amator de jogging care își păstra ritmul alergând pe loc: transpirație și *Eau sauvage*. După ce a traversat bulevardul pașii i s-au încrucișat cu ai unui cuplu de cincizeci de ani – turiști, probabil –, care încercau să se orienteze după hartă: *Shalimar* pentru femeie și fixativ *Elnett* pentru bărbat. Deci fură din fixativul nevestii ca să-și dea el pe păr, a conchis Pierre, însă nu a avut timp să se oprească asupra acestui detaliu, fiindcă a mai întâlnit un *Arpège* la o femeie cu cozi, îmbrăcată într-un taier-pantaloni gri, apoi o *Habanita* la o tânără blondă cu ochi albaștri. Apoi mai multe *Poison*, alt *Air du temps*, două *Solstice*, *Lacoste* pentru bărbați, *Montana* de la Montana, *Quartz* de la Molineux, *Anaïs Anaïs*, *Poivre* de la Caron,

Saint Laurent *Rive Gauche*, *Sikkim* de la Lancôme, *Joy* și un surprinzător *Épilogue* de la Coryse Salomé.

Ajuns în Piața Saint Augustin, s-a așezat pe o bancă și și-a scos ochelarii și pălăria. I se învârtea capul. Reușise. Un chelner de la cafeneaua de alături a părăsit terasa și s-a apropiat de el.

— Vă simțiți bine, domnule?

— *Drakkar noir*, Guy Laroche, i-a răspuns Pierre.

A început să ningă cu fulgi rari, după care s-a pornit vijelia. S-a întors acasă cu pălăria acoperită ca de o pudră albă. A scuturat-o pentru a da jos cristalele de gheață și a lăsat-o pe caloriferul din living.

Pe 18 aprilie 1982, lăsase jos testerul, închisese ultimele cinci flacoane cu care lucrase și le așezase la locurile lor în orga de parfumuri. leșise din încăpere, încuiase ușa după care aruncase cheia în primul sertar al comodei, înainte de a se duce să se îmbete la Bowmore 67. Se terminase. Închiderea simbolică punea capăt celor douăzeci de ani de creativitate. Nimeni și niciodată nu ar fi îndrăznit să se atingă de cheie, indicațiile erau limpezi: ușa aceasta nu mai trebuia să fie niciodată descuiată, „biroul” era condamnat. Nu va fi deschis sub nici un pretext, nici măcar pentru a da cu aspiratorul. Ușa era încuiată de patru ani și opt luni. Încăperea devenise mormântul geniului lui, o cameră personală de Barbă-Albastră unde dormea orga de parfumuri. Aslan desenase el însuși mobilierul semicircular, dotat cu etajere de înălțimi variabile, pe care se aliniau aproape trei sute de flacoane cu esențe. Tâmplarului îi luase mai bine de un an și jumătate pentru a-l realiza, folosind mai multe soiuri de lemn de calitate. Un sculptor îl împodobise cu o sirenă, femeia mitologică cu coadă de pește ținând mâna stângă la inimă și în cealaltă, ridicat deasupra capului, ca pe o coroană, etuiul emblematic, cu trei ramuri,

al testerului. Era semnătura lui Aslan, blazonul lui, muza cu care își împodobeau plicurile sigilate cu ceară roșie și hârtia pentru corespondență.

Pe 31 decembrie avea să fie singur. Esther și Éric îl sunaseră mai devreme și Pierre își petrecea cele din urmă ceasuri ale anului 1986 în fața televizorului, unde se relauau evenimentele care îi marcaseră pe francezi în ultimele douăsprezece luni: ianuarie, Thierry Sabine și Daniel Balavoine⁴ muriseră în raliul Paris-Dakar, naveta spațială Challenger se dezintegrase în direct, la câteva minute după decolare. Martie: Jacques Chirac preluase funcția de prim-ministru, inaugurând prima coabitare din istoria politică franceză⁵ și o bombă explodase în galeria Point Show des Champs-Élysées, lăsând în urmă doi morți și douăzeci și nouă de răniți. Aprilie: un reactor al centralei nucleare de la Cernobîl sărise în aer, dar, mulțumită anticiclonilor, norul radioactiv trecuse pe lângă Franța. Iunie: Coluche⁶ murise într-un accident de motocicletă pe o stradă secundară din sud. Septembrie: atentate teroriste îndoliaseră capitala – poșta de la primărie, pub-ul Renault, prefectura de poliție din Île de la Cité, strada Rennes. Noiembrie: gruparea anarho-comunistă Action directe l-a asasinat pe Georges Besse, patronul grupului Renault, împușcându-l în fața casei. În aceeași lună moare Thierry Le Luron⁷. Pe 31

⁴ Thierry Sabine, născut în 1949, pilot de curse francez; Daniel Balavoine, născut în 1952, compozitor și cântăreț francez; ambii și-au pierdut viața într-un accident de elicopter, în Mali. (N. tr.)

⁵ Sub președinția lui François Mitterrand. (N. tr.)

⁶ Actor și umorist francez de origine italiană, născut în 1944. (N. tr.)

⁷ Umorist francez născut în 1952. (N. tr.)

decembrie, Marcel Carton, Marcel Fontaine, Jean-Paul Kaufmann și Jean-Louis Normandin, ostatici francezi în Liban, încă nu fuseseră eliberați.

Aslan a desfăcut cu un pocnet sticla de șampanie Canard-Duchêne demisec, firmă furnizoare a înalților ofițeri ai armatei franceze, și și-a umplut o cupă. A întins-o către televizor, pronunțând ca de obicei formula de la cavalerie, cea care o făcea pe Esther să ridice ochii în tavan: „Femeilor noastre! Cailor noștri! Și călăreților lor!” În timp ce sorbea prima înghițitură din lichidul acidulat, pe micul ecran a apărut curtea luminată a Palatului Élysée, în noapte, pe fond de muzică clasică: „Urările domnului François Mitterrand, președintele republicii”, apăruse scris cu litere galbene. Imaginea a dispărut încet, iar șeful statului și-a făcut apariția, așezat la birou, în fața stucaturilor aurite ale palatului, cu un drapel francez pe fundal și o minunată călămară aurită în prim-plan. „Dragi compatrioți, vă mulțumesc că, pentru a șasea oară, vă pot ura un an bun – moment în care camera a efectuat un zoom lent către președinte – și să adresez, în numele dumneavoastră, un semn de prietenie celor care o duc greu din cauza sărăciei, șomajului, bolii, singurătății sau care așteaptă de atâta vreme și cu atâta angoasă întoarcerea unei ființe dragi. Urarea pe care o fac nu se schimbă în funcție de vremuri, a continuat cu o bonomie complice: doresc ca Franța să fie unită atunci când trebuie, să știe să trăiască și să facă democrația să trăiască, să câștige în fața provocărilor pe care i le propune lumea modernă. Evenimentele din 1986 ne-au arătat că se impune cu necesitate să facem front comun împotriva terorismului, ne-au arătat că trebuie mai mult decât oricând să ne mobilizăm împotriva șomajului, ne-au arătat că trebuie...” Vocea președintelui se pierdea puțin câte puțin într-un ecou îndepărtat. Pierre nu îl mai asculta, încremenit pe canapea, cu ochii parcurgând fără

grabă încăperea, vanilie și kerakak... dar și iasomie. Și-a ridicat fața și a închis ochii... opopanax... dar și un miros ușor de piele... un parfum inedit plutea în aer. O combinație de arome care nu corespundea cu nimic cunoscut. O încrucișare de o subtilitate de neconceput pentru mirosul unui apartament, un amestec ieșit din comun, ale cărui doze se echilibrău, se ajustau cu fiecare secundă care trecea. Pierre a deschis iarăși ochii. Parfumul nu era în mintea lui, ci chiar aici, în cameră. A întors capul spre calorifer. Pălăria se usca în căldura elementilor de fontă. Ea era.

S-a ridicat pe cât de încet, pe atât de precaut, pentru a nu deplasa nici o moleculă a aerului, și s-a apropiat ușor. *Eau d'Hadrien* și *Solstice* se amestecaseră în umezeala zăpezii, împreună cu unda de foc de lemne din parcul Monceau. „Dragi compatrioți, când văd ce pot face atâția francezi și în atâtea domenii, campioni în științe, în arte, în industrie, în sport, când văd calitatea muncitorilor noștri, a funcționarilor, agricultorilor noștri, când constat rolul pe care Franța îl joacă pe scena internațională, sunt convins de mijloacele și de șansele noastre. Trebuie să mai adăugăm voința de a reuși și de a reuși cu toții, împreună. Vă urez un an nou 1987 cât mai bun. Trăiască republica! Trăiască Franța!” Cele trei arome se amestecau și se echilibrău sub efectul căldurii. Fuziunea perfectă, îmbinarea ideală. Pierre și-a ținut răsuflarea, apoi și-a apropiat fața de pălărie și timpul s-a oprit. Când s-a ivit, a crezut c-o să leșine. Sublim, immanent, un echilibru perfect între *Solstice*, *Eau d'Hadrien* și focul de lemne. Un parfum inedit, de o perfecțiune cristalină. Nota îngerului. Măinile lui Aslan au început să tremure. De opt ani nu o mai întâlnise. Muza lui secretă îi surâdea iarăși, în aceste ultime secunde ale anului. A închis ochii și a inspirat până când amestecul

imaterial i-a pătruns în tot corpul, i-a intrat în sânge, i-a umplut venele, s-a amestecat cu globulele, după care i-a urcat prin întreaga ființă, a reactivat circuitele adormite ale bibliotecii din Alexandria pe care o ducea în el, cea care arsesese într-o seară de la sfârșitul anilor '70, purtând în suflul jarului geniul lui Pierre Aslan. Pereții apartamentului s-au făcut nevăzuți, apoi tablourile, covoarele, televizorul, parchetul, clădirea de sus până jos, șirul de blocuri, cartierul, mașinile, omenii, trotuarele, copacii, orașul, ba chiar și zăpada. Toate au dispărut. Nu a mai rămas nimic. Nici anul 1986, nici orele, nici minutele. Cu privirea fixă și pupilele dilatate, Pierre nu mai vedea decât liste cu mii de nume defilându-i prin fața ochilor: doze și flori, rădăcini și prafuri, alcooluri și distilări, apoi o formulă pură, limpede, tot atât de puternică precum aceea care sintetizează în cifre și litere un șoc nuclear. Cea a unui parfum, care se rezumă la două rânduri și care, într-o bună zi, pleacă să-și cucerească epoca, moda și femeile.

Încă îi mai tremurau mâinile când a băgat cheia în broască. Pierre a așezat pălăria pe orga de parfumuri de parcă ar fi fost vorba despre o relicvă care sosise din străfundurile unor vremuri biblice. S-a lăsat în fotoliul încăpător, îmbrăcat în piele neagră, a ridicat privirea rătăcită către sirenă, apoi a întins mâna spre testerul de parfumuri și a suflat praful care se depusese pe el.

Când au primit flaconul, bărbații în costume gri din încăperea spațioasă, cu pereți de sticlă, nu au scos un cuvânt. Trecuse multă vreme de când nu mai văzuseră sirena imprimată în ceară roșie, cu acel etui ca o coroană de deasupra capului. Trecuse ceva timp de când Aslan nu mai dăduse nici un semn de viață. Trei ani? Șase? Unul dintre bărbați a ridicat din umeri ca pentru a se înțelege că nici el nu mai știa...

— Nu a luat legătura cu noi prin telefon, văd că acum trimite prin poștă, a spus altul, vizibil iritat.

Bărbatul cu părul grizonant a desfăcut pecetea de ceară, din care au căzut bucățele pe sticla mesei imense de conferințe, apoi a deschis cutia. Înăuntru se afla un flacon sigilat la fel, așezat pe o pernă de catifea. Nici o etichetă, nici o explicație, nici o formulă. Bărbatul a luat un coupe-papier de oțel, cu emblema celebrei lor mărci, și a curățat partea de sus a dopului. Alte bucățele de ceară au ajuns lângă primele. Când a deschis flaconul s-au apropiat cu toții.

A închis apoi ochii într-o stranie comuniune, a prezentat flaconul și nărilor celorlalți cinci bărbați și trei femei din fața lui. Timp de un minut nesfârșit, nimeni nu a scos nici un cuvânt. Apoi s-au privit și o descărcare electrică a trecut prin încăperea la fel de limpede ca descărcarea unui arc de douăsprezece mii de volți care ar fi fulgerat prin aer.

— Sunați-l, a șoptit bărbatul cu părul cenușiu. Repede! a adăugat, înainte să-i sune el pe cei de la Chanel sau de la Saint Laurent.

Pe urmă a privit flaconul în lumină și a zâmbit cu zâmbetul acela al oamenilor de afaceri care trebuie să se plece în fața artiștilor și nu le vine a crede că așa ceva e posibil. Că milioanele de franci pe care urmau să-i investească în parfum, compoziția acestuia, sticlele, întreg lanțul industrial și financiar, ba chiar și în cotațiile bursiere pot lua naștere din imaginația unui singur om. Din „ideea” pe care o avusese acel om într-o dimineață oarecare. Acesta era marele mister al industriei și al finanțelor, ceea ce le lega de ceva impalpabil, imaterial, aproape mistic în definitiv...

Chelnerul cu șorț alb i-a luat-o înainte de-a lungul șirului de mese la care cupluri, familii și turiști stăteau de vorbă zâmbind sau clătinând din cap, cu gura plină. Aslan a zărit

în treacăt în farfurii fructe de mare, antricoate cu cartofi fierți, vrăbioare bearneze. La câteva zile după ce semnase contractul pentru noul parfum, Pierre își invitasese soția și fiul la cină. Când au intrat, șeful de sală, un bărbat cu părul grizonant, tuns perie, i-a întrebat dacă aveau rezervare, după care a căutat numele lui Aslan într-un registru. Veți fi conduși la masa dumneavoastră, i-a spus însoțindu-și fraza cu o mișcare din bărbie către destinația cunoscută de ajutorul de chelner care se apropiase imediat. Au deschis copertele îmbrăcate în imitație roșie de piele și au început să citească. *Platoul Royal cu fructe de mare* (3 persoane) se afla chiar în mijlocul paginii, atrăgând atenția prin caligrafia îngrijită: stridii Fines de Claire rețeta Gillardeau, crab, scoici Mercenaria și Arctica, arici de mare, scoici Littorina littorea. Aslan a luat apoi lista de vinuri și a căutat un Chevalier-Montrachet. Somelierul a renunțat la zâmbetul vag condescendent pe care îl arborează toți confrății lui pentru un: „Excelentă alegere, domnule”. Peste câteva minute, s-a întors cu sticla, a scos tirbușonul și a îndeplinit ritualul destupării acesteia, trecându-și dopul pe sub nări. Aslan a gustat și a confirmat. Dând din cap, somelierul i-a dat de înțeles că a priceput, a umplut paharele și s-a îndepărtat. Aslan a observat privirile care se întorseseră spre masa lor. Cu siguranță melomanii o recunoscuseră pe Esther.

— Fremenberg ți-a fost de ajutor, i-a spus aceasta. Poate că nu ar fi trebuit să oprești atât de brusc ședințele.

— Ba da, a protestat încet Pierre.

Întâlnirile încetaseră chiar în seara în care Aslan descuiase ușa biroului pentru a se așeza în fața orgii de parfumuri. În vinerea următoare o anunțase pe Esther că era mult prea ocupat pentru a se mai duce la Fremenberg.

— Bine, Pierre, dar de șase ani nu ai lipsit la nici o ședință, îi răspunsese îngrozită.

Ca să încheie, fără a mai pierde timpul, orice discuție care l-ar fi perturbat în cercetarea prețioaselor sale amestecuri, Aslan s-a apropiat de ea, a privit-o fără un cuvânt, a sărutat-o pe frunte și, la fel de tăcut, s-a așezat la loc în fotoliu. Esther renunțase. Săptămâna următoare a anulat o întâlnire pentru o încercare de distilare în laborator, exact la ora la care ar fi trebuit să fie la psihanalist. În următoarele zile de vineri, silueta lui Aslan nu a mai fost văzută trecând prin parcul Monceau. Într-o dimineață, a primit un telefon de la o secretară de care habar nu avea, care îl anunța că nu se mai dusesese la ședințele cu Fremenberg de patru luni. Dacă intenționa să le reia, trebuia să le plătească și pe cele din urmă, i-a spus o voce feminină.

Lui Pierre nu-i era prea simpatic Fremenberg și încă și mai puțin obiceiul șmecheresc de a plăti un serviciu care nu a fost prestat. Chestiune tare discutabilă. Pe de o parte, o întâlnire neonorată putea justifica o formă de reparație, pe de alta, era de parcă ai fi uitat să anulezi rezervarea la un restaurant, iar la următoarea cină șeful de sală ți-ar prezenta două note de plată, cu un aer plin de subînțeles. Adică, ce-i datora lui Fremenberg? Nimic. De-a lungul celor șase ani, îndelungatele ședințe fără cuvinte nu-l ajutaseră cu nimic să progreseze. Ieșirea din depresie nu se datora decât unei pălării. Dacă nu ar fi luat-o de pe bancă, nu s-ar fi schimbat nimic. Pierre dezvoltase o întreagă teorie pe această temă, conform căreia exista „o altă viață”, în care nu ar fi luat pălăria de pe banca din parcul Monceau, soția nu i-ar fi spus nimic despre barbă, nu s-ar fi bărbierit și, desigur, pălăria nu ar fi ajuns pe caloriferul din living pe 31 decembrie. În această „altă viață”, încă mai purta vechea canadiană și barbă, nu descuiase ușa biroului și continua să se ducă în fiecare vineri la psihoterapeut. Ceea ce Aslan numea „o altă viață” nu era decât ilustrarea perfectă a

mecanicii cuantice și a dezvoltării aplicate a teoriei probabilităților, care pornește de la ipoteza că fiecare dintre alegerile noastre creează un nou univers care, cu toate acestea, nu îl anulează pe cel precedent. Viața ne-ar fi un arbore ce ascunde o pădure de vieți paralele în care nu am fi nici exact aceiași, nici tocmai alții. În unele dintre aceste vieți nu am fi căsătoriți cu aceeași persoană, nu am sta în același loc, am avea altă meserie... Negarea absolută a rolului lui Fremenberg, în sensul vindecării lui Pierre, avea totuși un defect: fără ședința săptămânală de la psihanalist, nu s-ar fi așezat niciodată pe banca din parcul Monceau, lângă respectiva pălărie. Prin urmare a calculat vinerile lipsite și s-a achitat de datorie printr-un cec. Nu a primit nici un răspuns, dar plata cecului CIC4567YL a fost confirmată a doua zi.

— Eeei, cum e vinul? și-a întrebat grav soția și fiul.

— Excelent, a răspuns Esther, pe când Éric l-a declarat „cool”.

Câteva clipe mai târziu, un ajutor de bucătar a venit să așeze pe fața de masă un suport rotund, semn că platoul cu fructe de mare urma să-și facă apariția. Au sosit apoi coșul cu pâine neagră, bolul cu oțet cu ceapă franțuzească și untiera. Aslan și-a întins untul pe felia de pâine și a înmuiat-o ușor în amestecul din bol, imitat imediat de Éric și de Esther încruntându-se ușor. A sosit și platoul cu fructe de mare, așezate pe soiuri pe patul de gheață mărunțită. Aslan a luat o stridie, a apropiat lămâia tăiată în patru până deasupra ei, a presat delicat și o picătură de zeamă a căzut pe membrana fină care s-a strâns instantaneu.

Tânăra de la garderobă i-a întins pălăria și l-a ajutat să-și pună paltonul, apoi i-a acoperit umerii lui Esther cu eșarfa de mătase și a privit-o un piccam lung.

— Am fost la Pleyel... la concertul dumneavoastră, în martie, i-a spus dintr-o suflare. Au fost... de neuitat preludiul și fuga în la minor, a adăugat cu ochii sclipindu-i.

— Mulțumesc, i-a răspuns Esther cu un surâs jenat, fiindcă manifestările de admirație o stânjeneau de fiecare dată.

Erau singurele momente în care Aslan vedea pe chipul soției lui umbra fugară a timidității.

— M-ați impresionat, a fost cu adevărat extraordinar, a adăugat prinzându-i mâinile, iar tânăra s-a înroșit până-n vârful urechilor.

Pierre i-a strecurat o monedă de zece franci, fata i-a adresat un zâmbet scurt, dar avea ochi numai pentru Esther. La ieșire, era convins că tânăra îi va urmări din priviri până când se vor fi pierdut toți trei în noapte.

În taxi, Pierre, Éric și Esther s-au strâns cu toții pe bancheta din spate, fiindcă pe locul din dreapta șoferiței se afla un câine ciobănesc de talie mică. Erau destul de rare taximetristele, mai ales noaptea, iar câinele trebuie să fi fost nu doar un tovarăș de drum, ci și un mijloc de a descuraja eventualii hoți. Pe când Aslan zâmbea uitându-se pe geam la imaginea orașului, fiul a luat pălăria neagră care încă de când urcaseră în mașină se afla pe genunchii tatălui său.

— Cine e B.L.?

— Poftim?

— B.L., inițialele dinăuntru pălăriei, doar nu sunt ale tale.

— Tatăl tău a cumpărat-o dintr-un magazin oarecare.

Aslan i-a luat ușor pălăria din mână și s-a uitat la banda de piele dinăuntru. Într-adevăr, era o pălărie de fetru de aceeași marcă, cu literele brodate cu fir de aur, dar nu era aceeași pălărie. Doi bărbați în același restaurant, două

pălării identice, numai că fata de la vestiar le încurcase între ele.

Dragă domnule,

Înainte de orice și pentru a nu vă provoca o bucurie care ar risca să se ofilească prea repede, țin să precizez că nu sunt în măsură să vă înapoiez obiectul la care se referă anunțul dumneavoastră. Cu toate acestea, țin să vă scriu, întrucât pălăria pe care o căutați nu îmi este indiferentă și am purtat-o aproape douăzeci și patru de ore. O seară, o dimineață și o după-amiază, mai exact.

În anunț ați semnalat trenul Paris-Le Havre 06781, care a fost renumerotat în momentul în care l-am luat de la Havre în direcție inversă (al meu a fost 67854). Am urcat în gara din Havre la ora 21.25, chiar în seara în care v-ați pierdut pălăria. Așadar această pălărie am găsit-o în plasa pentru bagaje vizavi de locul cu numărul 88. Nu am observat-o decât la sosirea în Paris. Întrucât ploua, am luat-o și mi-am pus-o pe cap. Gest lipsit de importanță, dar care avea să-mi schimbe viața. Minunata dumneavoastră pălărie din fetru negru avea brodate pe banda interioară din piele niște inițiale care se întâmplă să fie și ale mele. Am interpretat detaliul ca pe un semn bun, să zicem un fel de protecție care m-ar fi putut însoți începând din acea clipă. Ceea ce vreau să vă spun mai departe este ceva intim și sper ca această scrisoare să nu vă contrarieze. În seara în care mi-am însușit pălăria, m-am dus la o întâlnire amoroasă. Una dintre numeroasele mele întâlniri amoroase, ar trebui să spun. Nu, nu mă înțelegeți greșit, nu am cohorte de iubiți și nici nu-mi vând farmece! Am spus numeroase, întrucât nu era întâia oară când mă întâlneam cu acel bărbat. Întâlnirea noastră nocturnă semăna cu cea de dinaintea ei, iar cele de dinaintea ei cu cele ce aveau să urmeze. Aveam de mai bine de doi ani o relație cu un bărbat căsătorit care

îmi promitea că își va reface viața alături de mine, fără a-și ține promisiunea... De multă vreme aveam îndoieli în privința poveștii noastre și cu cât întâlnirile se adunau, cu atât simțeam că relația se apropia de sfârșit. Specificul unei astfel de relații este că nu rezistă în timp, farmecul ei este tocmai efemerul, a dori să o prelungești înseamnă deseori decepție și deziluzie. Dar mă îndepărtez de subiect. Pălăria dumneavoastră, în noaptea aceea din cartierul Batignolles – cartierul unde ne întâlneam, fiind aproape de Gara Saint-Lazare și dotat cu numeroase hoteluri ieftine –, așadar, pălăria dumneavoastră a pecetluit finalul poveștii mele cu Édouard și mi-a permis să realizez că, în definitiv, ținea prea puțin la mine... Nu voi intra aici în amănuntele ruperii relației, întrucât, dacă doriți, le puteți citi în nuvela mea *Pălăria*, care a apărut în luna martie în publicația *Ouest-France* și după care vă trimit o fotocopie. Tot ce povestesc este realitatea trăită, evenimentele așa cum au avut ele loc.

Așadar, Édouard a dispărut din viața mea mulțumită pălăriei dumneavoastră. Am spus bine dispărut, întrucât nu am mai avut de atunci nici o veste de la el. În zilele care au urmat despărțirii, mi-am ascultat robotul telefonic în speranța de a-l vedea schimbându-și părerea sau, cel puțin, cerându-mi explicații. Nimic. Din ziua aceea, Édouard nu a mai dat nici un semn de viață și cu siguranță nici nu va mai da vreodată. La rândul meu, tot mulțumită pălăriei dumneavoastră, am scris această poveste care mi-a permis să obțin prestigiosul premiu Balbec. Poate că nu știți, dar acesta este înmănat la fiecare doi ani, cu ocazia echinocțiului din martie, la hotelul din Cabourg, cel pe care l-a imortalizat Marcel Proust. Juriul a fost alcătuit din notabilități, autori regionali și jurnaliști. În mulțimea adunată la un pahar de șampanie și prăjiturile am observat imediat un bărbat. Avea părul grizonant și tâmplele albite,

era îmbrăcat într-un costum gri-perlă elegant și ținea în mână o pălărie de aceeași culoare. Recenta mea experiență cu pălăriile mi-a atras pe loc privirea către singura pălărie care se găsea acolo. Pe Édouard l-am mințit când am afirmat că aveam o legătură cu un bărbat mai în vârstă decât el, care purta pălărie și care îmi dăruise și mie una la fel cu a lui. Poate să vi se pară puțin credibil, dar nu era prima oară când ceea ce scriam se întâmpla și în realitate. Astfel, cu patru luni înainte de a mă muta am scris *Schimbare de adresă* (premiul al treilea la concursul „Cuvinte. O comună”, 1984); iar *O după-amiază în port* (citită la festivalul de teatru din Havre, în 1985), în care relatam povestea unei tinere care aștepta într-o cafenea întoarcerea soțului ei, căpitan pe un vas comercial, prefigura, cred, o poveste efemeră cu un marinar-pescar, fiindcă peste șase luni m-am trezit în postura acelei femei, tot într-o cafenea, așteptând întoarcerea unui bărbat. Acum am inventat fără premeditare bărbatul mai în vârstă, cu pălărie, și trebuie să mărturisesc, de la primirea premiului Balbec acel bărbat a intrat în viața mea, care este pe cale de a se schimba.

Nu mai sunt atât de sigură că vreau să locuiesc mai departe în Le Havre, nu mai sunt atât de sigură că vreau să mai practic actuala meserie. Nu, nu vreau să ajung scriitoare, este o profesie prea grea, nu am nici talentul și nici ambiția necesare, dar librar, poate... Există în Cabourg o clădire drăguță de vânzare și cu cât mă gândesc mai mult la ea, cu atât mă văd mai clar vânzând cărți. Michel, fiindcă acesta este prenumele bărbatului cu pălărie gri, mi-a propus să o cumpărăm, să-și refacă viața alături de mine și să mă ia de soție. De data asta, eu nu prea știu ce vreau să fac. Totul s-a întâmplat atât de repede... Dacă nu v-ați fi uitat pălăria în tren, viața mea nu s-ar fi schimbat și aș mai fi și

acum în așteptarea câte unei întâlniri în Batignolles. Vreți să știți de ce v-am scris o scrisoare atât de lungă? Cu siguranță fiindcă în viața mea există un bărbat cu pălărie. Și am simțit nevoia de a mă confesa unui alt bărbat cu pălărie, cel mulțumită căruia s-au întâmplat toate acestea. Însă, vai, finalul nuvelei este purul adevăr. Nu mai am pălăria dumneavoastră. Și nu mai știu nimic despre ea.

Vă doresc să vă regăsiți bunul pierdut.

Cu cele mai bune gânduri,

Fanny Marquant

Daniel Mercier

Strada Henri Le Secq des Tournelles nr. 8

76000 Rouen

Domnișoară,

Scrisoarea dumneavoastră m-a tulburat profund. Mai întâi fiindcă nu așteptam vreun răspuns la anunțul pe care l-am publicat în acel cotidian național. De altfel mă pregăteam să-l retrag în momentul în care am primit scrisoarea dumneavoastră prin amabilitatea rubricii respective. Nu e nici o îndoială, ați recuperat din tren chiar pălăria mea. V-am citit de mai multe ori nuvela și vă felicit atât pentru stil, cât și pentru premiul Balbec. Întâmplările acelei zile și jumătate petrecute cu pălăria mea m-au impresionat foarte mult și nu au făcut decât să-mi confirme ceea ce deja știam, fiind mai în măsură să cunosc detaliile: nu este o pălărie obișnuită. Și fiindcă mi-ați dovedit atâta încredere prin epistola pe care mi-ați trimis-o, voi face la fel, la rândul meu. Lucru care îmi pică extrem de bine, zilele mele de muncă fiind destul de stresante în ultima vreme.

Pălăria aceasta, domnișoară, mi-a schimbat și mie viața. Nu aș ocupa funcția de azi și nici nu aș locui în minunatul

oraș Rouen dacă nu aș fi dat de ea. Numele meu este Daniel Mercier, așadar inițialele de pe pălărie nu sunt ale mele, și totuși este a mea din motive pe care nu le pot dezvălui aici. În săptămânile care au urmat pierderii ei am suferit de crize de eczemă de genul dishidroză, cum nu mi s-a mai întâmplat de mai bine de cincisprezece ani. Am fost la medic, care m-a întrebat dacă am avut „o problemă deosebită”. Când i-am spus că mi-am pierdut pălăria, nu a considerat evenimentul suficient de „problematic” pentru a genera o tulburare dermatologică. Nu am mai dat pe acolo. Ulterior l-am descoperit pe doctorul Gonpart, șef de clinică și fost internist de spital, care îmi împărtășește cu totul punctul de vedere în legătură cu stresul și dishidroza, întrucât a mai observat astfel de crize subite la pacienți care s-au confruntat cu emoții neprevăzute. De pildă, mi-a citat cazul unuia dintre ei, care s-a umplut de pete la doar câteva minute după ce și-a pierdut inelul de logodnă în apa mării.

Numai că mă îndepărtez de subiect și nu vă voi plictisi cu aceste necazuri fiziologice care, între timp, au trecut... Minunata dumneavoastră nuvelă *Pălăria* va fi pentru mine epilogul unei povești personale trăite în compania acelei pălării negre din fetru. Întrucât îmi scrieți că finalul ei este chiar adevărat înseamnă că pentru mine nu mai există speranța de a o regăsi, întrucât care ar fi probabilitatea să dau de bărbosul acela cu canadiană care a lua-o de pe banca din parcul Monceau? Vă înțeleg dorința de a vă contopi cu realitatea, lăsând-o pe bancă, și totuși mi-e greu să cred că ați făcut-o cu adevărat. Într-o lume ideală, ar trebui să mai aveți pălăria, să îmi citiți anunțul și astfel să mi-o puteți înapoia. Însă, vai, lumea nu este ideală, ba chiar e ironică, întrucât valoarea premiului Balbec (3 000 de franci) este exact suma pe care mă pregăteam să o ofer drept recompensă celui sau celei care avea să-mi înapoieze pălăria.

Vă doresc să fiți fericită alături de celălalt bărbat cu pălărie – cea gri – și să vă deschideți librăria în minunatul oraș Cabourg, unde încă nu am ajuns. I-am dat și soției mele să vă citească nuvela, i-a plăcut foarte mult felul în care scrieți și profitați de scrisoarea pe care v-o trimit pentru a vă întreba unde poate găsi și celelalte două nuvele ale dumneavoastră, *O după-amiază în port* și *Schimbare de adresă*.

Al dumneavoastră,

Daniel Mercier

Domnule,

Scrisoarea dumneavoastră m-a emoționat foarte tare și înțeleg perfect că pierderea unui obiect la care ții poate provoca nefericitului proprietar diverse neplăceri, în cazul dumneavoastră acea eczemă. Încă o dată, îmi pare foarte rău că am lăsat pălăria în parcul Monceau. A fost un gest cam irațional, generat de ardoarea literară, gest pe care și eu l-am regretat în săptămânile ce au urmat. Îmi plăcuse mult acea pălărie, și când m-am interesat cât costă am înțeles că nu mi-aș putea cumpăra una la fel. Pentru a-mi cere iertare și pentru a-i face o bucurie soției dumneavoastră, alătur cele trei nuvele ale mele. Cum nici una nu a fost publicată, nu le-ați putea găsi în librării. Vă doresc amândurora lectură plăcută și numai bine.

Fanny Marquant

Domnișoară,

M-am bucurat tare mult să vă pot citi din nou. Stilul și personajele dumneavoastră sunt cu adevărat atrăgătoare. Preferințele mele se îndreaptă către *O după-amiază în port*, fiindcă m-am simțit foarte aproape de acea femeie care, la *Cafeneaua celor doi pescăruși*, își așteaptă bărbatul să se întoarcă, gândindu-se la viața ei prezentă, trecută și

viitoare. Cred că multe femei s-ar regăsi în personajul Murielle. Felicitări și vă mulțumesc pentru clipele de emoție.

Véronique Mercier

PS: Ce păcat că nu i-ați putut înapoia pălăria soțului meu! Numai despre asta vorbește!

Librăria Pescărușului

Fanny Marquant

Strada Marcel Proust nr. 17

14390 Cabourg

Domnule,

Am purtat o scurtă corespondență, acum câteva luni, legată de pălăria pe care ați pierdut-o în trenul Paris-Le Havre. Nu mai vreau să pierd nici un minut și vă trimit împreună cu această scrisoare un articol de care am dat chiar în această dimineață, la coafor. Este vorba despre un interviu apărut în *Paris Match* acum două săptămâni. La început figura bărbatului nu mi-a spus nimic, dar când am înțeles că este creatorul parfumului *Solstice*, parfum celebru pe care și eu îl folosesc, am început să citesc și am tresărit. Fiți atent la răspunsul la întrebarea jurnalistei, de la pagina 46, jos, în stânga. Am dat pagina înapoi pentru a mă uita la fotografia acelui bărbat și am întrebat coafeza dacă îmi poate împrumuta un marker pentru a-i desena respectivului barbă pe fața fără fir de păr. Ochelarii rotunzi i-am recunoscut de la bun început. Și mi-am mai amintit un detaliu pe care nu l-am consemnat în nuvelă: mai întâi a mirosit pălăria și abia apoi a luat-o cu el. Domnule Mercier, bărbatul care a luat pălăria și cel pe care îl vedeți pe cele două pagini ale revistei sunt una și aceeași persoană.

A dumneavoastră,

Fanny Marquant

PS: Markerul coafezei era albastru, așa că fără să vreau am făcut din el un „Barbă-Albastră”...

AL ȘASELEA SIMȚ

Un interviu în exclusivitate cu „nasul” Pierre Aslan.

Text: M  laine Gaultier

Foto: Marianne Rosenstiehl

Este descris ca un Stanley Kubrick al parfumurilor. Nasul francez Pierre Aslan revine cu o nouă creație care deja se anun ă ca unul dintre parfumurile-far ale acestui deceniu.  nt lnire cu creatorul mitologic al parfumurilor Solstice  i Sheraz.

Când ne-am văzut ultima oară şi am vorbit despre nuan ele aromelor de lemn ale parfumului Alba, era la sf r itul anilor '70. Cum vede i noul parfum al acestui deceniu?

Va fi asemenea femeilor care-l străbat, cărora le sunteți o minunată reprezentant :  nc nt toare, liberă, independentă, cu o infimă animalitate remarcabil dozată, în mod cert modernă  i seducătoare... Poate chiar sedusă?

De dumneavoastră? Să nu vă  ndo i  nici o clipă, domnule Aslan.

Ba da, ba da, mă îndoiesc! (R sete.) B rba ii se îndoiesc întotdeauna, doar de asta sunt inventate parfumurile: pentru a vi le putea oferi  i pentru a vă  mbl nzi.

Cum v-a i defini evolu ia?

Greu de răspuns... Un parfum trebuie să-i semene epocii în care a fost creat  i, în același timp, să-i supravie uiasc . Femeile îl fac să trăiască  i să evolueze. Să luăm de exemplu

Habanita: este o creație din 1921, acum suntem în 1987, dar multe femei îl mai folosesc și în ziua de azi. Abordarea este diferită, la fel și felul de a-l utiliza.

Ce vreți să spuneți?

Întrucât femeile s-au schimbat, și parfumul s-a schimbat...

În ce constă schimbarea lor?

Li s-a schimbat pielea. Specia a evoluat, pielea unei tinere din anii 1980 nu mai are nimic de-a face cu pielea unei tinere din anii 1920. Săpunul pe care îl utilizează nu mai este același, nici pudra, produsele pentru spălarea cearceafurilor în care dorm au evoluat și ele. Nici parfumul de acum al orașului nu mai are nimic de-a face cu acela de atunci. Nici gradul de higrometrie nu mai e același. O femeie de la curtea lui Ludovic XV nu mirosea ca o femeie din ziua de azi și nu mă refer la parfum. Este un aspect care privește pielea.

Epoca face pielea să evolueze?

Absolut. Să luăm secolul al XVIII-lea. A ce mirosea pe atunci? A piatră, soare, lemn, bălegar, frunze, fier forjat. Astăzi a benzină, asfalt, vopsea metalizată, plastic... electricitate.

Electricitatea are și ea un miros?

Desigur. Și ecranele televizoarelor la fel.

Cum v-ați reîntors la creație după opt ani de absență?

Găsind o pălărie... pe o bancă din parcul Monceau.

Nu înțeleg...

Nu are importanță, ar fi prea complicat de explicat. Să trecem la următoarea întrebare.

(...)

Domnule,

Am primit la redacția revistei *Paris Match* scrisoarea dumneavoastră referitoare la interviul meu cu domnul Pierre Aslan. Vă mărturisesc că lectura ei m-a pus pe gânduri. Sunt o debutantă în această profesie și, iată, este și întâia oară când primesc corespondență, lucru pe care nu-l voi uita. Pentru a fi sinceră vă mărturisesc că interviul în exclusivitate cu Pierre Aslan îl datorez surorii mele mai mici, care este în aceeași clasă cu fiul domnului Aslan. Éric este îndrăgostit de sora mea și cred că acest interviu a fost un bun prilej ca relația lor să evolueze... Pierre Aslan nu a mai acordat interviuri de treisprezece ani și când am ajuns la el tremuram toată. Pentru a reveni la scrisoarea dumneavoastră, chiar sunteți sigur că pălăria pe care ați uitat-o pe banca din parcul Monceau este cea la care se referea domnul Aslan? În ce mă privește, nu i-am înțeles răspunsul, într-adevăr, foarte misterios. Chiar am crezut că îmi va fi tăiat în redacție, dar, dimpotrivă, au dorit să-l păstreze fiindcă subliniază personalitatea complexă și derutantă a lui Pierre Aslan. Cât despre ancheta dumneavoastră, îmi pare rău, dar nu vă pot oferi adresa domnului Aslan. Nu ne-am întâlnit acasă la el, ci în barul hotelului Ritz, împreună cu atașatul lui de presă, dar chiar și dacă aș ști adresa, nu aș avea permisiunea să v-o comunic. Vă trimit însă adresa atașatului de presă. Dacă doriți să-i scrieți o scrisoare domnului Aslan, cred că acesta vă poate folosi ca intermediar.

Vă urez succes în cadrul cercetărilor pe care le întreprindeți.

Cu respect,

Mélaine Gaultier

ASLAN

Domnule,

Scrisoarea dumneavoastră este una dintre cele mai ieșite din comun pe care le-am primit vreodată. Descrierea detaliată a pălăriei corespunde întru totul pălăriei negre pe care am luat-o de pe o bancă din parcul Monceau. Și exact la acea pălărie mă refer în unicul interviu pe care l-am acordat, cel pentru revista *Paris Match*. Numai că, din

păcate, pălăria nu mai este în posesia mea, lucru pe care îl regret foarte mult, întrucât mă atașasem de ea din motive absolut personale. Dar așa e făcută viața, obiectele trec, ființele și parfumurile rămân.

Cu prietenie,

Pierre Aslan

ASLAN

Domnule,

Atașatul meu de presă mi-a înmănat o nouă scrisoare din partea dvs. Fiindcă insistați, voi încerca să vă răspund cât mai clar: nu mai am pălăria întrucât am pierdut-o într-un restaurant. Pentru a fi și mai exact: din nefericire, în seara respectivă a avut loc un schimb. Fata de la garderobă mi-a dat o pălărie absolut asemănătoare cu a dumneavoastră, diferența fiind că în interior sunt brodate cu fir de aur inițialele B.L., nu F.M. Mi-am dat seama de acest lucru prea târziu. M-am întors a doua zi la restaurant, dar nu am mai găsit pălăria.

În speranța că v-am oferit suficiente informații în legătură cu acest subiect, vă rog să nu-mi mai scrieți. Îmi place singurătatea, răspund rar la telefon și aproape niciodată la scrisori.

Cu prietenie,

Pierre Aslan

ASLAN

Domnule,

Pe hârtia alăturată veți găsi obiectul celei de-a treia solicitări din partea dumneavoastră: adresa restaurantului în care a fost schimbată pălăria la care țineți atât de mult, ziua și ora exactă. Acestea fiind spuse corespondența noastră se încheie aici.

V-am trimis un flacon din ultima mea creație, pe care îl puteți oferi oricărei femei doriți. Aceste rânduri nu pretind un răspuns.

Aslan

Bernard Lavallière a închis portiera automobilului Peugeot 505 cu un zgomot înfundat. La cină, atmosfera fusese sumbră și soția nu îi adresase nici un cuvânt după ce se ciondănisera în mașină. Pierre și Marie-Laure de Vaunoy îi primiseră în apartamentul lor din Champ-de-Mars alături de alte trei cupluri. Totul ar fi trebuit să meargă conform obiceiului de la aceste cine mondene în care ești obligat să deguști conversația în loc să te delectezi cu conținutul farfuriilor. Se mănâncă prost în oraș, mai ales la familiile nobile. Cu toate că deține argintărie și porțelanuri cu blazon pentru ocazii speciale, această atât de înaltă castă simte în general o bucurie perversă să servească mâncarea în farfurii pe care le-ar refuza chiar și cizmarul sau portăreasa. Numai alături de popor se mănâncă bine, obișnuia Bernard să spună, deși nu mai mâncase alături de popor de zeci de ani, dar păstra emoționante amintiri din copilărie, când mâncarea îi era pregătită de femeia care avea în grijă marea proprietate familială de la Beaune. Amintiri pe care nu le putea împărți cu nimeni, dar care, din timp în timp, când mâncarea era prost gătită, îi reveneau pe papile.

Cu toate astea, incidentul din acea seară nu putea fi pus numai pe seama jalnicei bucătărie a familiei Vaunoy. „E mai mult decât o crimă, Sire, e o greșeală”, îi spusese Antoine Boulay de la Meurthe lui Napoleon când aflase că ducele d'Enghien fusese asasinat în hrubele de la Vincennes. Bernard Lavallière nu trimisese pe nimeni în fața plutonului de execuție și totuși greșeala sa avusese efectul unui foc de pușcă în toiul cinei.

Totul începuse de la o cupă de șampanie – una, nu două – de proastă calitate și de la niște biscuiți pentru aperitiv pe care stăpâna casei îi cumpărase de la Félix Potin, după cum ținuse să precizeze. Musafirii sosiseră la timp, în grupuri mici. După ce răsunase soneria, fuseseră întâmpinați cu: „Ah, iată-i! Intrați, vă rog, intrați!” sau chiar „Ei sunt! Intrați, începuserăm să ne plictisim fără voi...” Formule cam teatrale, constant supralicite de Marie-Laure de Vaunoy, care mai adăuga și un strop de stupoare, de parcă prezența invitatului dincolo de ușă era cu adevărat o nemaipomenită coincidență. În hol, femeile se debarasau de gulerele de blană și de genți, înainte de a intra în livingul în care bărbații își strângeau mâinile, plângându-se de cât timp pierduseră ca să găsească un loc de parcare. Soții deja prezenți îi compătimeau cu un oftat fatalist și viril.

Încă din mașină, Bernard se temea că familia Vaunoy avea să le bage pe gât și de data asta pui cu caise. După antreurile alcătuite din castraveți și smântână, tânăra spaniolă care servea a adus un platou mare din argint în mijlocul căruia trona o galinacee acoperită cu un sos maroniu, înconjurată de caise uscate. Bernard a luat un pahar de vin alb care s-a dovedit atât de acru, încât i-a provocat o sete cumplită întreaga seară. Din fericire sticla se afla la îndemână, iar șiretlicul era simplu: propunând cu regularitate celor din jur un pahar, își putea turna și lui cât dorea. Conversația lăncezea în jurul ieșirilor la teatru, la cinematograful și la concerte. Chiar aseară am cinat alături de Esther Kerwicz, a spus Charlotte Lavallière, sigură pe efectul pe care-l producea. Lăsând timp pentru suspinele admirative, le-a povestit cum au ieșit cu un cuplu de prieteni în acel restaurant minunat, iar celebra pianistă se afla la numai câteva mese de ei. Era cu familia, cu soțul și băiatul. Marie-France Chastagnier și-a declarat invidia, chiar avuseseră noroc să vadă atât de aproape o așa de

mare artistă, după care și-a adus aminte emoționată de un concert al lui Esther Kerwitz, de acum trei ani, de la Pleyel. Soțul ei s-a strâmbat, susținând că îl prefera pe Rubinstein, la care Marie-Laurence de Rochefort i-a răspuns că Rubinstein nu interpreta Bach. Jean-Patrick Le Baussier a pronunțat numele lui Glenn Gould. Colonelul Larnier a remarcat sobru că toți marii muzicieni erau evrei. Gérard Peraunot a observat că Esther Kerwitz era o femeie extraordinar de frumoasă, atrăgând o ocheadă înfuriată a soției, după care au trecut la educația copiilor. Au urmat bancurile despre weekendurile de cercetași după metodele Scout și Jeannette sau despre viitoarele pelerinaje la Sfântul Iacob de Compostella. A fost elogiat părintele Humbert care se ocupa de copii într-un mod remarcabil, fiind considerat cu multă deferență un „om sfânt”. (Nimănui nu i-ar fi dat prin cap că numitul cleric avea să fie arestat șaisprezece ani mai târziu, după o vastă operațiune a poliției în cadrul căreia aveau să fie descoperite nu mai puțin de 87 000 de fotografii pedofile ascunse pe hard-diskul computerului său.)

Educația descendenților i-a condus pe convivi la evocarea televiziunii, sursă a tuturor relelor vremii, micul Satan ale cărei programe nu făceau altceva decât să ofere o oglindă a decadentei contemporane. Stéphane Collaro⁸ a fost și el supus oprobriului public: emisiunea lui, *Cocoboy*, nu se mulțumea doar cu a imbeciliza tineretul, dar se și mânjea cu „fese” sâmbătă seara, întrucât prezenta – se zicea – o tânără care efectua un număr de striptease dintre cele mai îndrăznețe. Familia Larnier a mărturisit că mai păstra

⁸ Jurnalist, umorist, actor, producător, hotelier și promotor imobiliar francez, născut în 1943. (N. tr.)

televizorul doar pentru a urmări emisiunea *Apostrophes*⁹. Injectia culturală săptămânală a doctorului Pivot le lăsa impresia că au citit și cărțile despre care se vorbea în platou. Astfel, soția colonelului își spunea cu nonșalanță opinia despre câte un roman despre care se vorbise la *Apostrophes*, precizând că încă nu cumpăraseră cartea, dar nu vor întârzia să o facă. Prezența în emisiune, în

decembrie trecut, a cântărețului Serge Gainsbourg, plin ochi de Pastis 51 și de țigări Gitanes, adresându-i-se lui Guy Béart¹⁰ ca unui țărănoi, îi scandalizase. Se gândiseră să renunțe la televizor, numai că imediat figuri liniștitoare precum cele ale lui Jean d'Ormesson sau Philippe Sollers îi convinseseră să nu facă un asemenea gest nebunesc. Numele lui Michel Polac¹¹ a trezit strigătele convivilor, numai că, din fericire, Francis Bouygues¹² scăpase de curând Franța de ieșirile și invectivele emisiunii *Dreptul la replică*. Hubert și Frédérique de la Tour urmăreau cu greu discuțiile, dar își aveau și ei titlul lor de glorie: nu dețineau televizor. O voință aprigă care făcea ca o întreagă familie de francezi să nu știe de existența lui Michel Drucker¹³, al cărui nume le era la fel de străin precum cel al unui matematician hindus din secolul al IV-lea. Aceiași însă știau

⁹ Emisiune literară la Antenne 2, realizată de Bernard Pivot între 1975 și 1990. (N. tr.)

¹⁰ Guy Béart (1930-2015), autor, compozitor și interpret francez. (N. tr.)

¹¹ Michel Polac (1930-2012), jurnalist, scriitor și cineast francez. (N. tr.)

¹² Francis Bouygues (1922-1993), fondator al grupului industrial francez BTP Bouygues . (N. tr.)

¹³ Michel Drucker (născut în 1942), figură emblematică a audiovizualului francez. (N. tr.)

foarte bine cine era familia Mourousi: o veche familie aristocrată greacă, fanariotă, originară din Mourousa, în apropiere de Trebizonda, dar habar nu aveau că unul dintre membrii ei era prezentator la jurnalul televizat *Ora treisprezece*. Nici la cinematograful nu se duceau, trăind fericiți într-o lume a imaginilor fixe, undeva între Niépce¹⁴ și Nadar¹⁵. Pierre de Vaunoy, ca stăpân al casei, a descoperit singura concluzie posibilă a acestui îndelungat aparteu televizual:

— Ce-ați vrea, stânga asta ne-a adus aici...

— Da, l-a aprobat Jean-Patrick Teraillie, și lucrurile nu se termină aici, o să vedeți, pariez pe orice că Mittrand se va prezenta iarăși la alegeri.

— Vă rog să-i pronunțați numele corect.

Cel care vorbise era Bernard Lavallière. După o clipă a dat pe gât ce mai rămăsese din paharul de vin. Când l-a pus înapoi pe masă se făcuse liniște și toată lumea se uita la el.

„Mittrand”, această contractare lexicală pe care dreapta o spunea simțind în ea un dram din vechea Franță și care, de altfel, căpăta nuanțele extremei drepte fără a îndrăzni cineva să și-o mărturisească. Nu era, totuși, prima dată când auzea numele astfel deformat, arondismentele VII, XVI și VIII formau triumviratul zonelor pariziene în care era folosit pe la cinele luate în oraș. Gaulliștii de primă ori de ultimă oră,

¹⁴ Nicéphore Niepce (1765-1833), inginer francez, inventator al fotografiei. (N. tr.)

¹⁵ Felix Tournachon, zis Nadar (1820-1910), caricaturist, scriitor, aeronaut și fotograf francez. (N. tr.)

UDF-iști¹⁶ liniștiți, susținători discreți ai Frontului Național sau regaliști declarați se străduiau să stâlcească numele șefului statului cu scopul niciodată mărturisit de a se recunoaște între ei. „Mittrand” era parola. Această confrerie de dreapta, mergând de la aristocrați până la marginali, se delecta cu utilizarea, fie și în afara normei limbii franceze, a lui e aspirat. Corecția pe cât de neașteptată pe atât de imprevizibilă a lui Bernard făcând ca temperatura din sufragerie să scadă cu câteva grade. Puiul s-a răcit, caisele s-au uscat și mai tare, iar paharele s-au acoperit de promoroacă. Nici măcar Bernard însuși nu și-ar fi putut explica motivul care îl împinsese către o asemenea ieșire. Fraza țâșnise de la sine. Să fi fost memoria felurilor de mâncare din copilărie, care-i reveniseră în minte mestecând zburătoarea aia infectă? Sau faptul că Jean-Patrick Teraille, spre deosebire de el, încă mai avea vechea casă din Poitou a familiei? Să fi fost excesul de vin?... Nu, hotărât lucru, era ceva inexplicabil.

— Nu vă supărați, Bernard, dar mereu i-am zis Mittrand și n-am de gând să schimb nimic, i-a răspuns glacial Jean-Patrick Teraille, pe când colonelul Larnier îl privea ținând, cu maxilarele încleștate, de parcă s-ar fi pregătit de un consiliu de război pentru înaltă trădare.

— Nu cumva ați devenit de stânga, dragă prietene? I-a întrebat cu perfidie Pierre Chastagnier.

— V-ați schimbat radical fără a ne-o spune? a râs înfundat Frédérique de la Tour.

Bernard simțea că ceva nedefinit pune stăpânire pe el, o liniște uriașă și caldă îl învăluia urcând de-a lungul șirei

¹⁶ *Union pour la démocratie française*, partid francez de centru dreapta, de inspirație creștin-democrată, liberală și laică, care a fost pe scena politică între 1978 și 2007. (N. tr.)

spinării, ajungându-i la gât, apoi la cap, iar un surâs enigmatic i-a apărut pe chip:

— De fapt, ce îi reproșați lui Mitterrand? a întrebat pașnic. Ne-am adunat cu toții în jurul acestei mese cum o făceam și acum trei ani, acum șase ani, opt ani, zece, cincisprezece. Ce schimbări au adus în viețile noastre alegerile din 10 mai 1981?

S-a așternut o tăcere apăsătoare.

— Vedeți? a continuat Bernard, nimic... Nu s-a schimbat nimic.

— Îi uitați pe miniștrii comuniști din guvern! a exclamat indignat Pierre Chastagnier.

— Nu-i uit, însă de acum Partidul Comunist este pe cale de a se topi ca zahărul în apă. Mitterrand a reușit în șase ani ce nu a reușit dreapta în treizeci.

— Faceți pe avocatul diavolului!

— Mitterrand nu este diavolul... Dar avocat e, a zâmbit Bernard.

Vârful unui pantof Céline poate fi o armă adeseori neglijată de sexul masculin, prin urmare lovitura violentă în tibie l-a făcut să-și îndrepte ochii către privirea furibundă a Charlottei.

— Reprezintă Franța în întreaga lume, a zis Jean-Patrick Teraille cu glas înfundat, și asta nu pot tolera!

— Ce imagine oferim cu președintele ăsta socialist? l-a susținut Hubert de la Tour.

— Cum ce imagine? s-a mirat Bernard. Cea mai bună cu putință, a continuat masându-și discret piciorul. Mitterrand este foarte iubit peste tot pe unde se duce și are cele mai bune relații cu omologii, fie că e vorba de Helmut Kohl, de președintele Reagan, de Gorbaciov sau de Margaret Thatcher... Și în Franța e popular, lumea ține la el.

— Lumea, lumea... Care lume?! s-a enervat Hubert de la Tour.

— Poporul... a răspuns Bernard zâmbitor.

— În primul rând, omul ăsta e machiavelic, a mârâit Pierre de Vaunoy.

— Mda, a spus Bernard zâbind din nou, ar trebui recitit *Principele*.

— *Principele*?

— *Principele* lui Machiavelli, totul apare acolo.

— Numai că tu nu l-ai citit niciodată, l-a întrerupt sec Charlotte.

Bernard a clipit ușor:

— „Dar acela care ajunge principe prin favoarea poporului este singur pe locul lui [...]. El trebuie să se bucure de prietenia poporului; altfel nu va găsi scăpare în împrejurările potrivnice.”¹⁷

— Bine, m-am lămurit...

S-au întors cu toții spre colonelul Larnier. Acesta nu-și descleștase fălcile și descoperea în Bernard un subiect care-l putea înfuria încă și mai tare decât cântărețul care interpretase *La Marseillaise* în ritm de reggae.

— Domnule, a continuat acesta cu o voce sufocată de mânie, refuz să vă ascult mai departe, făcând în fața mea panegiricul lui François Mitterrand, iar modul în care l-ați întrerupt pe domnul Téraille este incalificabil, în alte vremuri bărbații își rezolvau astfel de diferende pe câmpul de luptă, în duel.

Stăpâna casei a încercat să potolească furia colonelului, care a mai bâiguit câteva fraze despre glasul Franței, despre generalul de Gaulle și despre uzurpatorii lui. Pentru o vreme s-a lăsat liniștea, apoi regulile de comportament în societate ale marilor familii a repus lucrurile în ordine.

¹⁷ Niccolò Machiavelli, *Principele*, trad. de Nina Façon, Ed. Humanitas, București, 2018, pp. 85-86. (N. tr.)

La plecare, Bernard le-a mulțumit gazdelor și i-a salutat pe ceilalți musafiri, fără a-și auzi soția înecându-se în scuze în fața stăpânei casei. În holul de la intrare și-a îmbrăcat pardesiul Burberry, a ajutat-o pe Charlotte să-și așeze gulerul de blană, după care să-și pună pe cap pălăria de fetru negru, fără să aibă habar că inițialele brodate cu fir de aur nu mai erau aceleași.

La douăsprezece și jumătate noaptea, după ce soția lui căzuse într-un somn agitat – în pofida anxioliticului Mogadon –, Bernard, singur în living, și-a turnat un pahar de coniac. Nu îl susținuse nimeni, nici măcar din vârful buzelor, când ceruse ca numele președintelui să fie pronunțat corect. Charlotte mersese chiar mai departe, atacându-i tibia în cel mai parșiv mod cu putință. Primele lor reacții, batjocoritoare, lăsaseră repede loc unei uri înghețate. La plecare, colonelul îi strânsese mâna scrutându-l cu privirea, cum nu mai îndrăznise nimeni s-o facă de pe vremea când purta pantaloni scurți. În alte vremuri, bărbații își rezolvau astfel de diferențe pe câmpul de luptă, în duel. Așa, un duel și apoi? Bernard era supărat pe el însuși că nu i-o întorsese cu o frază usturătoare. O descoperise abia în lift: Aveți dreptate, domnule colonel, abia pe câmp poți da de măgari de soiul dumneavoastră. O minune de răspuns care ar fi repercutat cu siguranță în ventriculul drept al militarului mai ceva decât glonțul dintr-o pușcă de asalt Famas.

Pe drumul de întoarcere, soția îi făcuse o scenă care putea fi calificată drept isterică:

— O să ne strici relațiile cu toți prietenii noștri! strigase la el în mașină.

— Prietenii noștri?

Bernard a dat paharul de coniac peste cap și și-a mai pus unul. Ce dracu', și-a spus, toată casa doarme, așa că fac ce vreau. Și toți ăștia trec drept prieteni? E prea mult. Dacă am

urmat aceleași studii, ne-am jucat de-a v-ați ascunselea împreună și apoi am făcut aceleași școli nu înseamnă că ne și putem numi *prieteni*. Disproporționat mod de a vedea lucrurile. Proveneau din același *mediu* și acesta era punctul lor comun. Prietenia este cu totul altceva, iar poezii, scriitorii știuseră să o cânte, să o definească. I-au venit în minte numele lui Montaigne și La Boétie, apoi s-a răzgândit, exemplele nu erau prea grozave întrucât exista bănuiala că prietenia dintre cei doi scriitori mergea până la sodomie. În schimb, Saint-Exupéry scrisese pagini minunate legate de acest subiect în povestea cu mica vulpe îmblânzită de care era răspunzător pe viață. Tovarășii de cină nu aveau nimic din trăsăturile unei vulpițe fragile, ci mai degrabă din trăsăturile unor hiene care au început să amușine mirosul de sânge, imediat ce făcuse acea observație. În seara care trecuse, în numai câteva secunde, bărbatul respectat care ocupa o funcție înaltă la societatea de asigurări Axa ajunsese în ochii lor „suspect”.

S-au uitat la mine ca la o pradă, și-a spus Bernard. De altfel toți vânează, iar eu am refuzat de fiecare dată să-i însoțesc la partidele lor de vânatoare de la țară. Așadar, ce am în comun cu ei? Întrebarea pe care nu și-o mai pusese niciodată se căsca asemeni unui abis.

Stomacul i-a chiorăit și prin fața ochilor i-a trecut imaginea puiului cu caise. A alungat-o, înlocuind-o cu aceea a Henriettei și a mașinii ei de gătit. Henriette locuia în cabana de la intrarea pe proprietatea familiei, situată între Clos-des-deux-Pies și domeniul Rivaille. În casa aceea mare, familia Lavallière se reunea – părinți, veri, verișoare, unchi, bunici — de mai multe ori pe an, în timpul vacanțelor școlare. Henriette, căreia Bernard nu îi cunoscuse bărbatul care murise cu douăzeci de ani mai înainte, locuia în cabana paznicului împreună cu fratele ei Marcel. Acesta făcea pe omul bun la toate, de la grădinărit la zidărie. Nu se știa să fi

fost cu vreo femeie și, ani mai târziu, umbla zvonul că i-ar fi plăcut bărbații, însă nu exista nici o dovadă în acest sens.

A intra în casa Henriettei era un privilegiu la care nu toți copiii Lavallière aveau dreptul. Unii erau considerați prea mari, alții prea mici, vârsta ideală situându-se între șapte și doisprezece ani. Masa, la care erau invitați vreo zece copii, începea întotdeauna cu o vizită în grădina de zarzavaturi a Henriettei. Cei mici învățau să recunoască ierburile aromatice și legumele, iar uneori chiar puteau fi gustate. Marcel scotea din buzunarul pantalonilor un cuțit Opinel și, în fața copiilor fermecați, tăia în bucăți un morcov și o roșie, după care le împărțea. Mai apoi toată lumea lua loc la masa cea mare, acoperită mereu cu o mușama în alb și roșu: Henriette trecea lângă soba cu cărbuni, iar în farfurii își făcea apariția un rasol în fața căruia ar fi trebuit să se încline mulți proprietari de restaurant. În alte ocazii, pregătea o mâncare cu carne de vițel în sos alb, un ossobucco ori varză cu slănină. Mâncăruri tradiționale ale căror rețete secrete s-au transmis din generație în generație și pe care nici una dintre mămicile copiilor de la masă nu ar fi fost în stare să le pună în aplicare în bucătăriile lor pariziene. Desigur, aveau personalul necesar, dar nici una dintre acele bucătărese nu-i ajungea nici până la gleznă Henriettei. Timpul trecuse, iar la moartea bunicilor proprietatea fusese vândută și împărțită fără milă între moștenitori. Și nu mai rămăsese nimic din căldura acelei bucătării și din miresmele copilăriei.

Toți invitații de la cină își justificau lor înșiși animozitatea latentă generată de burghezie și de nobilime din vremuri de demult. Giscard d'Estaing, acest mare burghez deghizat în nobil prin cumpărarea, în 1922, a particulei de noblețe, dar investit cu toate drepturile castei prin căsătorie, era un exemplu de toată frumusețea. Ce-i spusese Mitterrand în

timpul dezbaterii dintre cele două tururi de scrutin? „În primul rând, nu prea-mi plac manierele astea, nu vă sunt elev și nici dumneavoastră, aici, nu sunteți președintele republicii, ci doar contracandidatul meu.” Fraza își atinsese ținta. Și eu care l-am votat pe Giscard, s-a gândit Bernard. În aceeași clipă i-a venit în minte cuvântul care desemna sedimentele milenare: fosilă. Perfect, niște fosile, și-a spus în șoaptă, lăsând brusc paharul pe măsuță. Niște fosile dintre care unele nu au televizor și se laudă cu asta. Niște fosile care-și doresc ca nimic să nu se schimbe vreodată, care trăiesc în vechile lor apartamente cu decor imuabil. Bernard a ridicat privirea și a dat de portretul lui Charles-Édouard Lavallière – tabloul înaintașului trona de două generații deasupra șemineului. Familia îi datora acestui bărbat cu favoriți cenușii și profil de împărat roman și în ziua de azi o bună parte din averea care consta în apartamente și birouri în capitală. La origine, fusese vorba despre niște terenuri pe care străbunul pusese să se construiască în vremea marilor străpungeri haussmanniene. Apoi privirea i-a căzut pe comoda Ludovic XVI și pe cele două vase Ming. A întors capul către șemineul din marmură albă, cu ornicul din bronz aurit, de asemenea Ludovic XVI, reprezentând-o pe Diana la vânătoare, alături de un faun. Micul element de mobilier Ludovic XIII de lângă fereastră, perdelele Laura Ashley, storurile, seria de șase fotolii Ludovic XVI, covorul persan, taburetul Louis-Philippe și secreterul din aceeași epocă. Pe perete, tablouri cu peisaje reprezentând niște ruine imaginare, pictate pe la 1800, populate cu îndoielnice păstorite, un pastel cu totul kitsch reprezentând o femeie cu privirile întoarse către cer, pradă cine știe cărei apariții a Fecioarei și despre care nu se mai știa ce loc ocupa în genealogia familială, apoi tapiseria de Aubusson de pe peretele din față și lustra din cristal Carol X.

Uimit, Bernard a constatat că interiorul casei sale nu era cu nimic diferit de interiorul caselor convivilor de la cină și semăna cu tabloul care trona deasupra canapelei, în care putea fi văzută o scenă bucolică – un pârau și o biserică. Pânza era tăiată circular în dreptul clopotniței, lăsând la vedere mecanismul adevărat al orologiului, emailat. De-a lungul generațiilor, acele ceasornicului se pierduseră. Așa era de când îl știa el. La modul ideal, tabloul trebuie să fi sunat ca o pendulă și să fi anunțat orele. Însă nu mai funcționa cine știe de când. Bernard îl avea de la tatăl său, care îl avea de la tatăl său și nimeni nu mai știa care Lavallière îl cumpărase – era acolo, în același loc, inutil, și numai simpla prezență a cadranului fără indicatoare simboliza timpul încremenit pe veci. Pânza infirmă părea a spune: Ești un burghez convențional și așa vei fi întotdeauna, ești asemenea fiecăruia dintre invitații de la cina din seara asta, ești ca ei, trăiești într-un decor care nu este al tău, căruia nu i-ai adus aproape nimic nou, fiii tăi vor fi și ei ca tine și așa mai departe. Nu ești decât un conservator în toate sensurile cuvântului. Un om al mediului său, perfect interșanjabil, la fel ca tatăl tău, ca bunicul tău și precum descendenții tăi. Nu ești un om al timpului tău, de altfel, uită-te la cadranul meu, nu știi nici ora, nici anul în care trăiești.

Bernard s-a simțit dintr-odată cuprins de dorința irepresibilă de a citi *Principele* lui Machiavelli. Nu l-ai citit niciodată, îndrăznise Charlotte să-i spună. Bineînțeles că îl citise în timpul facultății de drept, dar de atunci nu mai deschisese cartea. Simplul fapt că și-o amintise cu atâta precizie în seara asta ar fi trebuit să trezească admirația tuturor. S-a dus în birou și a scormonit prin rafturi vreo jumătate de ceas, până când a dat de exemplarul de buzunar, ieftin, cu paginile deja îngălbenite, l-a deschis și a

citit: „Un stăpânitor înțelept nu poate și nu trebuie să-și țină cuvântul atunci când acesta s-ar întoarce împotriva lui și când motivele care l-au făcut să promită un lucru au încetat să mai existe. Iar dacă oamenii ar fi cu toții buni, preceptul meu n-ar fi bun, dar întrucât sunt răi și nu-și țin cuvântul dat, nici tu nu trebuie să-l ții față de ei.

Trebuie de asemenea să știm că un principe, și mai ales un principe nou, nu poate să respecte toate acele virtuți pentru care oamenii în general sunt socotiți buni, deoarece adeseori, pentru ca să-și apere statul, el este nevoit să acționeze împotriva cuvântului dat, împotriva milei, a omeniei, a religiei. De aceea, trebuie ca spiritul lui să fie oricând gata să se îndrepte după cum îi poruncesc vânturile sorții și schimbările ei, și, după cum am spus mai sus, să nu se îndepărteze de ceea ce este bine, dacă poate, iar la nevoie să știe să facă răul.”¹⁸

Citind aceste rânduri, Bernard a fost cuprins de o migrenă groaznică și s-a dus la culcare.

— ...Sunteți sigur? a întrebat vânzătorul mustăcios de la chioșcul de ziare, cu voce șovăitoare.

În fiecare dimineață, Bernard se trezea în zori și se ducea să cumpere *Le Figaro*. Bineînțeles că s-ar fi putut abona, dar mica ieșire matinală făcea parte din rutina vieții de zi cu zi. Odată cumpărat ziarul, se întorcea pentru a lua micul dejun împreună cu familia, după care pleca la birou. Cunoscutese până acum trei vânzători cu care se afla în cele mai bune relații, doar era clientul de la ora șapte fără un sfert, cel care cumpăra *Le Figaro* și suplimentele *Madame* și *Magazinul* de weekend.

— Da, sunt sigur, a răspuns calm Bernard.

¹⁸ Niccoló Machiavelli, *Principele*, ed. cit., pp. 117-118. (N. tr.)

Pentru întâia oară de treisprezece ani înapoi, de când avea chioșcul din Passy, Marcel Chevasson vindea un exemplar din *Libération* clientului matinal. Un asemenea eveniment nu se produce niciodată, deoarece clientela este fie volatilă – trecători întâmplători care cumpără un ziar, se îndepărtează și nu se mai întorc vreodată –, fie de o fidelitate de metronom: pentru aceștia, vânzătorul este un complice discret, care nu face niciodată vreo observație și nu îi judecă. Astfel, în fiecare joi avea doi clienți obișnuiți pentru *National Hebdo*, revista de scandal a lui Jean-Marie Le Pen, un bărbat de vreo treizeci de ani ras pe cap și un domn bătrân, cu baston și loden, care purta mănuși iarna. La fel se întâmpla și cu revistele porno. *Union* și *Lui* își aveau clienții lor, care le cumpărau cu discreție, dar fără rușine, iar Marcel Chevasson le vindea tot atât de relaxat ca și când ar fi fost vorba despre *Point* sau *Valeurs actuelles*. Ce s-ar fi întâmplat dacă bătrânul acela cu baston s-ar fi apucat să cumpere *Le Figaro*? Dacă tânărul ras pe cap i-ar fi cerut *L'Équipe*, iar amatorii de fotografii porno ar fi trecut la *France-Dimanche* sau la *Point de vue*? Or, clientul pentru *Figaro* tocmai rupsese echilibrul, iar Marcel Chevasson a fost dat peste cap toată dimineața. Aplecându-se peste teancul de *VSD*, a înțeles că schimbările nu se vor opri aici: clientul nu o luase, ca de obicei, spre strada lui, ci se așezase pe terasa unei cafenele, cu pălăria pe cap, citind *Libération* la o cafea cu frișcă. Mai exact – dar asta Marcel Chevasson nu mai avea cum să vadă –, se delecta cu un articol virulent la adresa lui Jacques Chirac. Foarte bine scris, caustic, textul demonta una câte una erorile prim-ministrului încă de la sosirea lui la Palatul Matignon.

Peste un sfert de oră, Bernard intra în holul blocului. Portăreasa s-a întors: nu, nu visa, domnul Lavallière trecea prin fața ei absorbit de lectura cotidianului cu un romb

roșu. Un singur locatar mai citea *Libération*, un locatar nou – domnul Djian –, care, de altfel, avea abonament. Domnul Djian cumpăraseră apartamentul de la etajul doi în urmă cu zece luni. Pe placa de la interfon apăruse un nume de familie diferit de numele celorlalți locatari care trăiau aici de mai multe generații, cei mai mulți având atașată particula de noblețe. Domnul Djian lucra în import-export. Ce-o fi importând? Ce-o fi exportând? Nu se știa, dar câștiga suficient pentru a-și permite să se afișeze la volanul unui Rolls, pe care, conform portăresei care deținea informația de la domnul Djian, îl cumpăraseră de la „prietenu lui Jacques Séguéla”¹⁹. Vecinii lui vedeau în acel vârf al tehnologiei automobilistice britanice o culme a vulgarității, iar familia Barritier, veche membră a mișcării Action française²⁰, care își vânduse apartamentul pentru a emigra în arondismentul VII, a fost obligatoriu calificată drept „trădătoare”. Pe domnul Djian îl salutau când se întâlneau, dar nu l-ar fi chemat niciodată pe la ei. La început, acesta își invitase politicos vecinii la un pahar în noul lui apartament, dar fiecare dintre ei se arătase ocupat până peste cap, neputând sub nici o formă să-și sacrifice vreo seară. Domnul Djian nu le purta pică. Chiar dacă era considerat ca o necuviință în imobil, ceilalți tot erau obligați să-i recunoască un merit: nu avea egal în stratagemele făcute să scadă taxele pe proprietatea comună. Administratorul, obișnuit să-i scuture de bani pe toți acești onești capi de familie, trebuia să se împace de acum cu ideea că tipul gras, cu părul dat cu gel, n-avea de gând să dea cât i se cerea. Fără complexe, domnul

¹⁹ Jacques Séguéla (născut în 1934), specialist francez în publicitate, la vremea respectivă angajat în campania lui Mitterrand. (N. tr.)

²⁰ Mișcare politică franceză naționalistă, conservatoare, antieuropeană, regalistă, de extremă dreapta. (N. tr.)

Djian flutura devizele în mână cu ceas Rolex de aur, pronunțând cuvintele „scandaloși”, „escroci”, „rapaci”, pentru a desemna astfel diferitele corpuri profesionale care se bucură să-și găsească de lucru în vechile imobile pariziene: zugravi, instalatori, țiglari. Cerea să se facă alte devize, amenința cu schimbarea firmelor care aveau în grijă clădirea de atâta vreme și voia reduceri de minimum 25%. Terorizată de acest bărbat care semăna fizic cu scriitorul Paul-Loup Sulitzer, doamna Prusin de la asociația de administrare Foncia, îi transmitea imediat toate solicitările. Firmele vizate, conștiente că puteau pierde o piață profitabilă, răspundeau de fiecare dată favorabil și în termenii cei mai respectuoși. Astfel, domnul Djian adusese consiliului de administrație o economie de mai bine de 38 000 de franci în prezentul exercițiu financiar. Nici unul dintre proprietarii din imobil însă nu i-ar fi mulțumit prin viu grai. La ședințe, evitau cu lașitate să ia cuvântul ori se înțelegeau dinainte, în grup restrâns, să pronunțe cu jumătate de glas: O să-l lăsăm pe Djian să se ocupe de chestia asta...

Bernard aștepta ascensorul – un Roux-Combalusier 1911, a cărui recentă reabilitare a cabinei scăzuse, după negociere, cu 30% față de devizul inițial – din care tocmai cobora domnul Djian.

— Bună ziua, dragă vecine, i-a zis vesel Bernard.

— Bună ziua, a răspuns domnul Djian surprins de buna dispoziție matinală.

— În numele consiliului de administrație, țin să vă mulțumesc pentru reabilitarea cabinei liftului.

— Pentru nimic.

— Ba da, ba da, a subliniat Bernard ridicând degetul arătător, mulțumită dumneavoastră am obținut un deviz corect și nu e prima dată când se întâmplă, sunteți un atu prețios pentru gestionarea acestei vechi clădiri.

Domnul Djian a bâiguit câteva cuvinte de mulțumire, până când privirea i-a căzut pe *Libération*. Și el ținea în mână un exemplar.

— Citiți *Libération*, domnule Lavallière?

— Sigur că da, o citesc și o apreciez, doar trebuie să ai un punct de vedere cât mai larg despre epoca în care trăiești: *Le Figaro*, *Le Monde*, *Libération* trebuie citite pentru a înțelege cât de cât aceste timpuri.

— Aveți dreptate, l-a aprobat vecinul său, făcându-i loc pentru a trece către ascensor. Spuneți-mi, ați avut gentilețea de a ne invita la un pahar la dumneavoastră, acum câteva luni, dar eram ocupat până peste cap.

— Toți suntem, s-a plâns și domnul Djian.

— M-aș bucura să vă fac o vizită, săptămânile astea am mai mult timp la dispoziție, așa că puteți stabili dumneavoastră ziua.

— Vineri? a propus domnul Djian fără a-i mai da timp de gândire.

— Foarte bine, am notat: vineri.

Intrând în casă, Bernard Lavallière și-a agățat pălăria și pardesiul de gabardină în cuier și, după ce s-a uitat urât la tabloul-orologiu, a lăsat ziarul pe masă, între croasantele pentru micul dejun. Charlotte s-a înecat cu ceaiul Darjeeling și cei doi băieți s-au uitat la el fără să înțeleagă.

— Unde e *Le Figaro*? l-a întrebat speriată.

— Nu l-am cumpărat, i-a răspuns Bernard, din când în când mai trebuie câte-o schimbare.

Apoi s-a așezat, și-a turnat cafeaua sub privirile familiei și a desfăcut ceea ce până în clipa aceea se numise cârpa lui Serge July²¹, lucru pe care Charles-Henri, fiul mai mare, nu s-a abținut să nu-l amintească.

²¹ Jurnalist francez născut în 1942, cofondator al ziarului *Libération*. (N. tr.)

— L-ai mai citit până acum? I-a întrebat Bernard lăsând ziarul mai jos.

În fața tăcerii fiului, a afirmat cu glas peremptoriu că a venit vremea să aducă argumente înainte de a critica. După care a adăugat: vineri mergem la un pahar la familia Djian.

După încheierea unei întâlniri de pe Bulevardul Operei, Bernard s-a decis să nu se mai întoarcă la serviciu. Lucrurile puteau aștepta și până a doua zi. Era cinci fără un sfert și, după scurta furtună care-l oprise sub portalul unui imobil, și-a spus că o mică plimbare solitară i-ar face tare bine. Pașii l-au purtat până la Palais-Royal și s-a trezit pe „cele două platouri”, loc mai cunoscut sub numele de „coloanele lui Buren”. Amenajarea curții Ministerului Culturii făcuse să curgă multă cerneală. *Le Figaro* trecuse în prima linie pentru a denunța agresarea monumentelor istorice. Instalarea coloanelor făcuse obiectul mai multor interpelări în Parlament, apoi al numeroaselor acțiuni în justiție, ba chiar generase apariția unor asociații de apărare a monumentelor și sute de petiții. Bernard semnase și el una.

După fulminantul Jack Lang, tot numai zâmbete, abilitate și cârlionți, urmase François Léotard, cu fizicul lui de locotenent întristat. Încă de la sosirea la Ministerul Culturii, studiase ipoteza întreruperii lucrărilor în curs, dar renunțase imediat fiindcă ar fi costat mai mult decât să le ducă la bun sfârșit. Bernard, adversar din principiu al coloanelor lui Buren, nu le văzuse totuși niciodată de aproape. Stâlpii negri și albi se reflectau în băltoace. Prin înălțimile lor diferite creau un efect vizual dintre cele mai estetice. De ce trezise oare atâtea polemici această operă de artă? Își amintea foarte bine curtea de onoare dinaintea de lucrări – nu exista decât o parcare și niște șiruri de mașini. Atâtea încrâncenare pentru a apăra... o parcare? Niște copii se jucau sărind de pe una dintre cele mai scunde coloane,

se aruncau cu picioarele strânse pe jos după care o luau de la capăt iar și iar. Ceva mai departe, turiștii adunați în jurul unui grilaj aruncau monede în vârful altei coloane, care se înălța la vreo cinci metri, fixată într-o dală de bitum străbătută cu regularitate de un jet de apă. O japoneză reușise să-și arunce moneda de un franc exact în mijlocul părții de sus a coloanei și acum bătea din palme, smulgându-i lui Bernard un surâs.

Trecând de ghișeele de la Luvru, a fost șocat. Piramida ieșise din pământ. Cu toate că panourile de sticlă Saint-Gobain mai aveau mult până să fie montate, structura era deja fixată, iar eșafodajul de oțel dispus pe niveluri o făcea să semene cu cea de la Saqqara. Bernard și-a scos pălăria. Modernitatea era chiar aici, în fața lui, și asta prin voința unui bărbat anume, acela al cărui nume i-l apăraseră. Giganticul șantier de la Luvru scosese la iveală vestigii din neolitic și încă de la primele lovituri de hârleț un întreg Paris înghițit de trecerea timpului apăruse la lumină grație pasiunii arheologilor. Cui i se datora totul? Lui Mitterrand, desigur, și marilor lucrări pe care le începuse: Opera Bastille, piramida de la Luvru, Arcul de la Défense, pe care, întorcând capul, l-a observat aproape terminat. François Mitterrand știa să-și pună pecetea asupra timpului său, știa să se înscrie în Istorie, dar și în prezent. Să așezi o piramidă de sticlă în fața Luvrului, coloane în dungi la Palais Royal, un arc la celălalt capăt al perspectivei deschise de Arcul de Triumf, toate acestea țineau de o voință absolut anticonservatoare, iconoclastă. Punk, la limită.

Palisadele imensului șantier erau acoperite de graffitiuri inedite, executate de mai multe mâini ca o lungă frescă ezoterică. Bernard s-a apropiat de o imagine care ținea mai mult de pictură decât de graffiti: un hipopotam roz în trupul căruia artistul pictase alți hipopotami, mai mici și albaștri.

Hipopotamul cel mare scotea o limbă electrică care se termina în spirală, ceva mai departe un om cu cap de pasăre ținea un revolver uriaș de pe care se apleca o pisică galbenă cu ochi holbați. Opere îndrăznețe, neașteptate, pline de sevă. Câtă creativitate, câtă imaginație! și-a zis Bernard. Fresca se continua împrejurul întregii curți a lui Napoleon. Nu ar fi fost de ajuns un ceas întreg pentru a urma acest lung rebus ermetic al timpurilor moderne. S-a dat câțiva pași înapoi pentru a mai admira o dată imensul schelet al piramidei.

— O oroare, nu-i așa?

Bernard s-a întors către un bărbat cu palton din păr de cămilă și cioc cenușiu.

— De asta aveam nevoie în fața Luvrului, de o piramidă...

— Ba da, era nevoie, i-a răspuns Bernard stăpânindu-și furia. Era nevoie exact în acest loc de o piramidă, era nevoie de coloanele lui Buren. Este nevoie de toate acestea, dumneavoastră și cei ca dumneavoastră nu înțeleg nimic, vă scapă sensul!

— Aha, am priceput! a hârâit celălalt, cu pălăria asta neagră și fularul ar fi trebuit să-mi dau seama, sunteți de cealaltă parte, să vă fie de bine!

Și i-a întors spatele. Bernard l-a privit îndepărtându-se. La început apăruseră întrebările nocive: „Doar n-oi fi ajuns de stânga, Bernard?” De acum trecuse pragul, era o propoziție afirmativă. Cei din lumea lui nu-l mai recunoșteau drept unul de-al lor. Uneori viața te duce pe anumite drumuri și nu îți dai seama pe unde ai luat-o de la răspântie, marele GPS al destinului nu urmează traseul prevăzut și nici un panou nu îți atrage atenția asupra punctului de unde nu mai există cale de întoarcere. Acest triunghi al Bermudelor al existenței este în același timp mit și realitate. Numai un lucru e sigur: după ce ai pătruns în aceste turbulențe, niciodată nu o vei mai lua pe drumul

inițial. Pentru ceilalți, era de stânga. Infernul sunt ceilalți, spusese Sartre, un mare om de stânga, și avusese dreptate, infernul erau familia Vaunoy, Jean-Patrick Teraille și colonelul Larnier. Toate aceste ploșnițe cu spirit îngust, lipite de convingerile lor ca scoicile de stâncă. Atacul la care trecuse împotriva tuturor principiilor ce fuseseră ale sale și pe care acum le vedea prăbușindu-se unele după altele îi dădea parcă aripi. Cum spunea Machiavelli? „Trebuie ca spiritul să fie oricând gata să se îndrepte după cum îi poruncesc vânturile sorții și schimbările ei.” Trecând cu pas grăbit pe porțile mici ale Luvrului, simțea cum în el se opera o schimbare profundă. Mai mult decât o schimbare, o metamorfoză. Și-a prins pălăria cu mâna pentru a nu-i zburda de pe cap. Și cu cât o apăsa, cu atât i se părea că spiritul îi era mai liber și mai aerisit. Era de parcă s-ar fi întors undeva, foarte departe, în urmă. Tocmai în adolescență, în acea perioadă în care ai toată viața înaintea și totul e încă posibil.

Odată ajuns acasă, în strada Passy, Charlotte l-a anunțat că domnul Djian și-a anulat întâlnirea de vineri de acasă. Supărat, Bernard a întrebat-o dacă își schimbase planurile. Mai rău, i-a răspuns soția, ne-a invitat la Jacques Séguéla.

Domnul Djian nu se uitase bine în agendă, evident că nu era liber vineri, în seara respectivă specialistul în publicitate organiza o mare petrecere pentru a sărbători sosirea portretului său făcut de Andy Warhol. Tabloul fusese blocat la New York, în atelierele *Factory*, încă de la decesul artistului, de anul trecut. Séguéla îl recuperase și dorea să sărbătorească evenimentul. Gândul că era nevoit să anuleze întâlnirea cu vecinul, care în sfârșit acceptase, i-a stricat domnului Djian o bună parte a după-amiezii, până când i-a venit ideea scilipitoare: să-i invite și pe ei. Séguéla n-o să zică

nu. Generoasa idee a iscat, două etaje mai sus, ceea ce s-ar putea numi *o criză conjugală*.

— Nici nu se pune problema să merg eu să fac sluj în fața parveniților ălor de stânga! s-a încins Charlotte, n-ai decât să te duci să te distrezi cu noii tăi prieteni, dar fără mine.

Charles-Henri, fiul cel mare, a întrebat dacă el poate să meargă, dar mama i-a răspuns răstit că era seara lui de dans. Și nimeni nu a mai abordat subiectul până vineri când, sub privirile dezaprobatoare ale soției, Bernard și-a îmbrăcat costumul de gală, și-a luat pardesiul Burberry și pălăria neagră.

— Am plecat, a spus sobru.

Charlotte a lăsat jos cartea și s-a uitat după el fără un cuvânt. Bernard a coborât cele două etaje și a sunat la ușa familiei Djian.

— Nevastă-mea nu se simte bine, dar nu e nimic grav, a explicat.

Rollsul decapotabil străbătea bulevardele Parisului. În spate, doamna Djian, cu părul în vânt și privirile în gol, îl ducea cu gândul la acele actrițe italiene foarte frumoase și inaccesibile ale anilor '60. Domnul Djian a băgat un CD în aparatul de la bord. *Laser sounds*. Au izbucnit acorduri de chitară electrică și de sintetizator.

— E grupul Images, niște prieteni de-ai fetei mele, ai fetei celei mari, sunt pe primul loc în top 50, a precizat Djian trăgând din țigară.

Rollsul a cotit brusc, trecând pe roșu, iar Bernard a izbucnit în râs, un râs de uimire, de stupefacție, el care nu mai râsese de zeci de ani. Poate niciodată. *Demonii din miez de noapte / Mă trag spre capătul nopții*, cântau cei din grupul al cărui nume deja îl uitase, iar ritmul făcea să se cutremure toate clădirile, chiar și cerul lipsit de stele al Parisului. Domnul Djian intrase și el în ritm, dând din cap,

iar lui Bernard i se părea că Rollsul nu mai atingea asfaltul și că până și luminile de poziție ale celorlalte mașini ajunseseră niște flăcărui vesele, aprinse în întuneric. Era o noapte care se asemena celor fermecate, ale tinereții, pline de petreceri, de libertate și de interdicții – cele pe care, desigur, nu le trăise decât în vis. Autorii hitului erau pe primul loc la vânzări, iar el se afla într-un Rolls-Royce condus de un bărbat care negocia toate prețurile cu 30% mai jos, și se îndrepta către acel papă al publicității. Numai învingători.

Cu cât se apropiau de adresă, cu atât se schimbau mașinile, de parcă fațada vilei particulare ar fi posedat un câmp magnetic care transforma de jur împrejur caroseriile în Porsche Carrera, Rolls Silver Spur și alte Lamborghini. Doi bodyguarzi politicoși le-au cerut invitațiile, le-au bifat numele pe o listă, după care poarta s-a deschis. În holul de marmură, două fete cu picioare interminabile le-au luat paltoanele, după care s-au luat după acordurile muzicii rock, dacă nu cumva o fi fost pop, o melodie într-o germană sincopată, al cărei refren, după câte putea înțelege Bernard, era *Rock me Amadeus*. În uriașa sală de recepții trebuie să se fi aflat vreo trei sute de persoane care vorbeau tare, fiecare cu câte o cupă de șampanie în mână. Doi saxofoniști cu ochelari negri și costume albe din mătase cântau variațiuni ale melodiei, cocoțați pe niște cuburi aurite, în timp ce un glob fixat pe tavan, îmbrăcat în bucăți de oglindă, de mărimea unei planete, se învârtea. Servitori în ținute roșii, ca niște băieți de la pompele de benzină, treceau cu platouri încărcate de sărățele, biscuiți și prăjiturile.

— Să vă fac cunoștință, a spus domnul Djian și au intrat în mulțime.

Mai multe fete se unduiau cu suplețea unor alge marine, purtau meșe albastre în coamele leonine și cele mai multe

nu aveau decât un singur cercel. O mare parte dintre bărbați își țineau părul strâns într-o fundă la ceafă, alții arboraseră la veston mânuța galbenă cu *Touche pas à mon pote*²². Dintr-odată, Jacques Séguéla a apărut în fața lui împreună cu sculptorul César, care într-adevăr era foarte scund și care își pusese probabil barba pe bigudiuri pentru a părea atât de bogată. Séguéla purta un sacou violet și un tricou negru. Cu ambele mâini așezate pe umerii lui César, povestea cum acesta își comprimase colecția de cutii cu mesaje publicitare pentru a o transforma în *operă*, după care a întors privirea spre Djian.

— Uite c-ai ajuns, i-a spus cu un zâmbet care i-a umflat pomeții bronzăți, și iat-o și pe cea mai frumoasă doamnă – apoi s-a aplecat spre soția lui Djian și a sărutat-o îndelung pe gât.

— Domnul Lavallière, l-a prezentat Djian pe Bernard.

— Bine ați venit, i-a urat omul-cheie al campaniilor Citroën, dar nu aveți șampanie... Șampanie! a strigat, și unul dintre băieții de la pompa de benzină s-a apropiat.

— Mă întorc, i-a spus Djian, dar vă încredințez soției mele.

Numai că aceasta se îndepărtase către un alt grup. Aici ni se scrie epoca, și-a zis Bernard, iar eu am ajuns chiar în miezul epocii. Câțiva stropi de șampanie i-au atins sacoul.

— Îmi pare rău, și-a cerut Bernard Tapie scuze frecându-l pe umăr, dar să știți că nu pătează. Sănătate! a adăugat cu un zâmbet larg.

Bernard a ciocnit cu celălalt Bernard, care fusese pe rând pilot de curse, cântăreț, om de afaceri, patron al unei echipe de ciclism, patron al unui club de fotbal, moderator de televiziune și om politic. Se simțea ca din altă lume, mai

²² Insignă cu logoul „Nu te atinge de prietenul meu” a asociației de luptă împotriva discriminării *SOS racisme*, înființată în 1984. (N. tr.)

departe de vremea lui decât Hibernatus, așa că a luat-o prin mulțime fără să spere că va mai da de Djian.

— Genial! Să ai un portret pe care ți l-a făcut Warhol!

Bărbatul în costum și tricou negru, cu țigara în mână, îi amintea de cineva zărit la un moment dat – poate la televizor –, totuși Bernard nu reușea să asocieze acea imagine cu un nume. Era tuns ca la școală și surâdea bizar, mai degrabă avea un rictus.

— Da, e un mare privilegiu, a răspuns sobru Bernard.

— Exact, un mare privilegiu, voi reține formularea, l-a aprobat celălalt îndepărtându-se. Știi ceva? Este pe bune un mare privilegiu să ai un portret făcut de Warhol, i-a repetat imediat unui bărbat cu părul alb prins în fundă la ceafă, care l-a aprobat din cap.

Tabloul lui Warhol era așezat pe un postament îmbrăcat în catifea și era protejat de o sticlă antiglont. Figura maestrului publicității putea fi văzută în patru exemplare, scoasă în evidență prin portocaliu și alb. Motive geometrice roșii și mov se suprapuneau cu un efect de prismă care dădea foarte bine.

— Și dumneavoastră sunteți ca Ardisson²³, pe care-l apucă delirul în fața unui Warhol?

S-a întors și a dat cu ochii de un bărbat zvelt, cu barba înspicată, tunsă scurt, tip șmirghel.

— Nu știu, a răspuns Bernard uitându-se iarăși la tablou, dar Warhol e puțin depășit, nu-i așa? și-a dat cu părerea pentru a-și ascunde încurcătura.

Celălalt l-a privit cu atenție, iar Bernard i-a povestit cum a descoperit coloanele lui Buren, piramida de la Luvru și graffitiurile de pe palisade, formele acelea noi, hipopotamul.

²³ Thierry Ardisson, moderator și producător francez, născut în 1949. (N. tr.)

S-a surprins chiar utilizând de mai multe ori cuvântul *radical*.

— Și eu trebuie să deschid șantier acasă, a conchis golind cea de-a treia cupă de șampanie.

— Basquiat e exact ce vă trebuie, a spus sentențios bărbatul cu barba de trei zile. Îl cunoașteți pe Jean-Michel Basquiat?

Bernard a negat din cap.

— Încă se mai poate da de el. Pofțiți cartea de vizită de la mine de la galerie.

— Iar vorbești despre Basquiat? I-a întrerupt un bărbat lângă care a apărut imediat un altul, clătinându-și cupa de șampanie cu aer batjocoritor.

— Nu-i ascultați, nu sunt decât niște funcționari de muzeu.

Conversația aprinsă se referea, după câte a înțeles Bernard, la o expoziție care urma să se deschidă la Centrul Pompidou, intitulată „Epoca, moda, morala, pasiunea”, scopul fiind de a pune în evidență curente artistice internaționale ale anilor 1980 și nimeni nu crezuse de cuviință să aducă și operele acestui Basquiat.

— Rușine să vă fie! le-a spus bărbatul cu barba șmirghel.

În vreme ce toți cei trei se contraziceau pe tema misteriosului pictor, Bernard a mai luat o cupă de șampanie și s-a gândit la înaintașul lui. Charles-Édouard era un om avizat, nimeni nu se îndoia de asta, dar ca mulți burghezi ai timpului său trecuse pe lângă impresioniști. Un singur Monet, un singur Renoir – ca să nu mai vorbim despre Gauguin sau Van Gogh – făcea astăzi de o sută de ori mai mult decât ce strânsese el toată viața. Mai mult, familia Lavallière manifestase un gust îndoielnic pentru peisajele în ruină – adevărat program –, fără ca măcar să fi avut discernământul de a cumpăra numai pânze de pictori

valoroși. În fața ochilor i-a revenit o imagine odioasă: micul peisaj cu orologiul său stricat.

— Foarte bine, vreau un Basquiat, a spus golindu-și cupa de șampanie, dar nimeni nu a reacționat. Nu se aude? Vreau să cumpăr un Basquiat, acum, imediat.

— Chiar aveți de gând să dați 150 000 de franci pe un Basquiat? I-a întrebat cel de la muzeu.

— Da, exact, a răspuns Bernard.

Bărbatul cu barba șmirghel l-a rugat să aștepte un sfert de oră pentru a merge la mașină.

Un platou cu tartine cu somon a trecut prin fața lui, a luat unul, apoi s-a auzit o melodie în care o femeie îl implora pe „Andy” să-i spună da. 150 000 de franci, desigur, era scump, dar nu mai conta. La nevoie, își va vinde unul dintre micile apartamente moștenite, pe care ar fi luat mai bine de 150 000 de franci și i-ar fi permis achiziționarea mai multor pânze ale lui Basquiat. Dumnezeuule, ce bine era să trăiești în anii '80 și să profiți de asta, nici nu mai știa de când nu se mai simțise atât de viu. Domnul Djian s-a întors lângă el cerându-și scuze deoarece trebuia să salute atât de multă lume.

— Sper că nu vă plictisiți.

— Nici vorbă, deja am cumpărat un tablou.

— Bravo! a exclamat admirativ Djian, înainte de a o lua iarăși din loc.

Ceva mai departe, Jack Lang măsura o blondă care fuma o Sobranie cu capăt aurit, trebuie să fi fost actriță sau cântăreață, dar, încă o dată, Bernard nu reușea să dea chipului un nume. Când femeia s-a îndepărtat, s-a apropiat de Jack Lang pentru a discuta despre coloanele lui Buren. I-a relatat cum văzuse acolo copii jucându-se și turiști aruncând monede, povești care s-au strecurat dulci ca

mierea în urechile fostului ministru. L-a privit în ochi pe Bernard:

— Guvernele trec, mișcarea vieții rămâne mereu mai puternică, i-a spus cu un surâs complice și solemn, apoi, punându-și mâna pe antebrațul lui Bernard, totul face parte dintr-un uriaș elan al creației, o lucrare de profunzime asupra epocii. Alăturați-vă mișcării noastre Allons z'idées, a adăugat scoțând din buzunar un autocolant cu un portret foto personal deosebit de *warholizat*.

După care ministrul a fost înghițit de mulțime, iar Bernard s-a trezit din nou alături de Jacques Séguéla, care zicea: Banii nu au idei, numai ideile fac banii... și meseria noastră este de a avea idei. Croindu-și drum către ieșire, l-a atins ușor pe Serge July, care afirma în fața unui bărbat ras pe cap că nu se mai știa de unde începea cultura și unde se încheia publicitatea. Bernard și-a recuperat hainele, și-a îmbrăcat pardesiul Burberry și și-a pus pălăria pe cap. l-a mângâiat borul și a mai trecut o dată prin mulțime pentru a-și saluta gazda. O imagine face cât o mie de cuvinte, Mao Tze-dun, spunea acum Jacques Séguéla unui grup de tineri care-i sorbeau vorbele, după care și-a îndreptat privirea către Bernard. Dând dovadă de o nouă sclipire de spirit, i-a scăpat fără să vrea: Bine, dar asta-i pălăria lui Mitterrand!, arătând cu degetul spre pălărie. Și toți au izbucnit în râs la gluma autorului afișului prezidențial al Forței liniștite²⁴.

Galeristul a aprins neoanele care au pârlit o vreme, înainte de a se stabili. Bernard nu își luase pălăria de pe cap. Cu mâinile în buzunar, aștepta ca pânzele lui Basquiat să fie scoase.

— De ce nu sunt expuse în muzeu? a întrebat.

— Fiindcă este tânăr și negru, a răspuns galeristul.

²⁴ *La Force tranquille*, afiș electoral al lui Mitterrand creat de Jacques Séguéla. (N. tr.)

Și mai este și negru, și-a zis Bernard.

— Uitați, acesta este, a adăugat galeristul arătând către o mică fotografie înrămată, de pe perete.

Bernard a descoperit chipul unui tânăr vrăjitor cu privire pătrunzătoare și păr ciufulit.

— Jean-Michel e prenume franțuzesc.

— Da, din Haiti, de acolo e Basquiat.

— Vorbește franceza?

— Când vrea, a surâs galeristul.

După care a scos trei pânze cărora, la început, Bernard nu le-a zărit decât spatele.

— Închideți ochii și pregătiți-vă să vedeți opera pe cale de a se naște a unui geniu.

Cele trei pânze aveau, într-adevăr, ceva din desenele de pe palisadele de la Luvru și în același timp o forță tribală și urbană pe care Bernard nu o mai observase până atunci. Crescut cu peisaje din secolul al XVIII-lea, Bernard nu era pregătit pentru un asemenea șoc. Forța pe care pânzele o degajau avea ceva aproape radioactiv. Trăsăturile, siluetele, micile avioane și frazele șterse explodau ca un mesaj bruiat al unei civilizații dispărute, care era regăsită după cinci mii de ani: civilizația noastră. Tablourile închideau între ramele lor mesajul îndepărtat al celor dintâi ritualuri ale omenirii. Incantațiile de sărbătoare și predicile magice ale ceremoniilor funerare, venite din străfundurile timpului, se amestecau cu zgomotul avioanelor și al sirenelor de la mașinile de poliție. Oameni cu siluete carbonizate, de parcă ar fi purtat măști, fixau privitorul, în timp ce avioane copilărești treceau pe cer, izbindu-se de cuvinte care apăruseră parcă dintr-un scrabble împrăștiat de un nebun. Pentru câteva minute, Bernard a rămas fără glas în fața tablourilor, nu-și putea desprinde privirea, ca un rozător hipnotizat ce înfruntă un șarpe.

Ruptura era definitivă. Un alt Bernard Lavallière se năștea în seara aceea, între pereții de beton, reci și umezi, ai unei galerii de artă contemporană. Chiar dacă era evident că asupra apropiaților și asupra familiei sale, operele lui Jean-Michel Basquiat vor avea efectul răsăritului soarelui asupra unui vampir, așezarea „chestiilor astea” pe pereții din living devenea un act fondator. Cel al unui om erudit, în ton cu vremea sa.

— Ce titluri au? a întrebat încet.

Comerciantul le-a prezentat, de la stânga la dreapta:

— *Sangre Corpus, Wax Wing și Radium.*

— Aș dori o reducere de 30%, dacă le iau pe toate trei.

— 15%... a răspuns galeristul.

În săptămâna care a urmat, Bernard a început marele șantier și la propriu, și la figurat. Schimbarea radicală a fost însoțită de apariția unei echipe de zugravi. Sub privirile îngrozite ale soției, mulurile de pe plafon au fost distruse și țesăturile de pe pereți smulse pentru a face loc unui alb imaculat. Samsarii de la galeria de licitații Druot au venit să preia mobilierul familiei, iar Bernard s-a uitat fără umbră de regret cum plecau comoda Ludovic XVI și cele două vase Ming, orologiul de bronz cu Diana vânând și faunul, micul element de mobilier Ludovic XIII, seria de șase fotolii Louis XVI, taburetul Louis-Philippe și secreterul din aceeași epocă. Apoi tablourile cu peisaje de secol XVIII reprezentând ruine și pastelul cu femeia cu ochii către cer, tapiseria de Aubusson, ba chiar și lustra de cristal Carol. Cu o nedisimulată bucurie a cerut ca tabloul-orologiu să fie vândut fără preț minimal. Charlotte Lavallière, născută Charlotte de Gramont, și-a dus la ea în cameră propriul mobilier de familie. Toate celelalte au luat calea licitației. Numai portretul lui Charles-Édouard Lavallière a supraviețuit acestei apocalipse organizate și chiar sub

privirea lui încremenită de o pensulă, pe la 1883, au apărut într-o dimineață pânzele lui Jean-Michel Basquiat. Charlotte s-a jurat că va cere divorțul, dar nu și-a pus în practică amenințarea. Bernard a conchis: un Basquiat în living, celelalte două în biroul lui de la Axa. Tablourile acestea au fost doar primele dintr-o lungă serie, iar Bernard și-a vândut micul apartament moștenit pentru a-și satisface noua pasiune picturală.

— Dacă stânga va câștiga alegerile din 1988, se zvonea prin mediile de afaceri, Bernard va fi un atu prețios.

— Lavallière socialist? întrebau unii.

— Cu siguranță, răspundeau alții. De la început a fost mitterrandist.

Călcarea pedalei accelerației artistice se repercutase și asupra vieții sale profesionale. La Axa, Bernard a fost trecut repede în rândul avangardiștilor. Îl puteai regăsi pe la diverse vernisaje în paginile *people* din *Vogue* sau din *Elle*, pe care secretara lui se bucura să le poată da mai departe celorlalți angajați. Putea fi văzut cu o cupă de șampanie în mână alături de Jack Lang ori Pierre Arditi. Simpatiza și cu Claude Berri, deși cei doi nu cădeau niciodată de acord în legătură cu pânzele monocrome în alb ale lui Ryman. Celebrul producător l-a luat într-o după-amiază cu el pe la familia Gainsbourg, unde Bernard, împotriva așteptărilor, a dat de un bărbat mai degrabă rigid în privința picturii și care i-a ținut o întreagă lecție despre nudurile lui Cranach, pe care îl considera mai presus de orice în istoria artei.

Într-o dimineață, când ieșise să cumpere *Libération*, a avut loc unul dintre acele evenimente neașteptate, subite, absolut insolite și absurde ale vieții, pe care jurnaliștii mai puțin avizați în legătură cu bazele mișcării normate de André Breton se grăbesc să le califice drept „suprarealiste”: lui Bernard i s-a furat pălăria. Totul s-a petrecut în doar

câteva secunde, și din cauza rapidității Bernard nu a avut nici măcar prezența de spirit să strige, ca să nu mai vorbim să o ia la fugă după hoț. A rămas în cremenit pe trotuar, cu capul descoperit.

Daniel Mercier avea senzația că reprezintă echipa de rugby a Franței de unul singur. În viața lui nu mai alergase cu o asemenea viteză și atâta timp pe străzi. S-a oprit sub un portal pentru a-și mai trage sufletul. A contemplat pălăria și a verificat inițialele prezidențiale de pe banda de piele din interior. Da. Era-n ordine, a lui era. O recuperase. Cu prețul unei anchete care-i acaparase întreaga atenție și care durase mai multe luni.

După ce a primit ultima scrisoare de la Pierre Aslan, a reconstituit elementele serii în care parfumierul a pierdut pălăria în braserie. Un bărbat cu inițialele B.L. plecase cu pălăria lui Mitterrand. Avea adresa restaurantului și data. Nu-i mai rămânea de jucat decât o singură carte: agenda localului, cea pentru rezervări. Clienții care telefonau pentru a reține o masă erau obligați să-și spună numele. Agenda putea conține numele complet pentru a-l identifica pe misteriosul B.L. Daniel i-a prezentat soției cu un aer de complotist concluziile.

— O să-nnebunești cu pălăria asta a ta, îi prezisese Véronique.

— Vreau să merg până la capăt, în condițiile în care rămâne și cea mai mică șansă trebuie să încerc, i-a răspuns.

Într-o dimineață de sâmbătă, Daniel s-a urcat în mașină și s-a dus la Paris, la adresa indicată de Aslan. La sosire, a constatat că toate braseriile semănau între ele cu marile lor storuri roșii, cu specialiștii în pregătirea stridiilor la vedere și chelnerii cu șorturi albe. Șeful de sală deschisese o agendă mare, dreptunghiular, îmbrăcat în piele vișinie.

Daniel Mercier... Da, masa 15, chelner! Însoțește-l pe domnul. Obiectul dorit se afla în mâinile unui bărbat de vreo cincizeci de ani, cu părul sur, care nu părea genul ușor de îmblânzit sau de manipulat. Pe autostradă se tot gândise la multiplele modalități prin care să poată avea acces la agendă. De la cea mai simplă – să profite de momentul în care șeful de sală o va lăsa lângă casă și să o deschidă discret – până la cea mai riscantă – să i-o smulgă din mână și să fugă cât îl țineau picioarele. Opțiune la care Daniel s-a imaginat pe loc urmărit de o droaie de chelneri, cam ca în finalul filmelor lui Benny Hill, care se încheie mereu cu o urmărire delirantă și accelerată. Se gândise și să negocieze cu șeful de sală, lucru pentru care pusese la îndemână o bancnotă de 500 de franci. Uitându-se bine la bărbatul care acum întâmpina un cuplu de englezi, și-a dat seama că nu ar accepta niciodată propunerea. Agenda îmbrăcată în piele vișinie a trecut de mai multe ori prin fața lui, de parcă l-ar fi sfidat: vezi, nu sunt departe de tine, sunt în mâna șefului de sală și nu mă vei putea deschide niciodată.

Pentru a se calma, a comandat o duzină de stridii, o sticlă de vin alb Pouilly-Fuissé și somon cu mărar. Primul pahar l-a băut dintr-o înghițitură, iar vinul rece l-a mai liniștit un pic. O să găsească el o soluție, habar nu avea cum, dar de plecat nu va pleca fără informația dorită. Când lingura de oțet cu eșalot s-a întins peste stridia ușor lăptoasă, Daniel și-a ținut respirația. A desfăcut molusca ajutându-se cu o mică furculiță plată, a dus-o la buze și a închis ochii. Imediat ce iodul amestecat cu oțet i-a atins papilele, a auzit la fel de clar ca întâia oară: „I-am spus săptămâna trecută lui Helmut Kohl...” Acest fenomen apărea după cina luată *în compania* șefului statului, de fiecare dată când mânca stridii cu oțet.

După ultima stridie, privirea i s-a îndreptat către bar. Clienții care nu luau masa, își beau acolo cafelele, kirul sau paharul de sauvignon citind *Le Parisien*. Unii erau probabil clienți obișnuiți ai localului, fiindcă barmanul le strângea mâna, un blond tuns periută, care nu avea mai mult de douăzeci și doi sau douăzeci și trei de ani. Când nu îi servea cu câte un pahar de vin alb pe obișnuiții barului, pregătea cafele pentru cei de la mese și umplea ceștile. Trebuie să fi fost începător în meserie, plătit modest și nu beneficia de bacșișurile băieților care serveau la mese. El e, și-a zis Daniel fără a-l scăpa din ochi. El o să-mi accepte bancnota de 500 de franci. El e calul meu troian pentru a pătrunde în agenda îmbrăcată în piele vișinie.

Odată ce a făcut plata și a lăsat chelnerului bacșișul de 10 franci în farfurioara argintată, Daniel s-a ridicat, a tras adânc aer în piept și s-a îndreptat către barul unde acum nu mai rămăseseră decât doi consumatori care tocmai își terminau un kir mare, respectiv o jumătate de vin. Daniel s-a cocoțat pe un scaun și s-a prefăcut că deschide *Le Parisien*.

— Cu ce să vă servesc, domnule? l-a întrebat tânărul.

— O cafea.

După care a tras de espresso până când cei doi bărbați de la bar s-au îndurat s-o ia din loc, rugându-se să nu mai apară alții. Clientul care consuma vin s-a ridicat și a plecat fără o vorbă, urmat la puțin timp de băutorul de kir, care i-a strâns mâna barmanului. Și uite-așa, Daniel a rămas singur.

— O să mai iau o cafea, a spus.

Tânărul a apucat mânerul portafiltrului, a pus înăuntru cantitatea necesară de cafea, apoi l-a introdus în expresor. Daniel și-a dus mâna la buzunarul hainei și a scos portofelul.

— Cât vă datorez?

— Două cafele, opt franci, domnule.

A scos mărunțișul și, discret, a lăsat să-i alunece în palmă hârtia de 500 de franci. Tânărul a pus cafeaua pe tejghea și a ridicat moneda. Era clipa aleasă de Daniel pentru a întinde pe suprafața de marmură bancnota cu chipul lui Pascal. Barmanul s-a uitat la bancnotă, apoi fix la Daniel.

— Am putea face o chestie noi doi, i-a zis cel din urmă încercând să-l privească cât mai convingător.

— Ba nu. Sincer nu, n-aș crede, i-a răspuns tânărul înainte de a se înapoia la percolator.

— Cinci cafele pentru masa doisprezece! a anunțat un ajutor de chelner.

Barmanul a scos ceștile după care s-a întors și s-a aplecat către Daniel:

— Nu sunt pederast, clar? i-a șoptit.

La orice se gândise Daniel, numai la asta nu. Consternat de faptul că gestul lui ar fi putut trece drept tentativă de racolare, a încercat să lămurească cât mai rapid lucrurile. Atunci i-a venit o idee pe care mai târziu a considerat-o genială:

— Nici eu, s-a auzit zicând, ci detectiv particular.

Tânărul și-a întors din nou ochii spre el. A zâmbit în egală măsură neîncrezător și fermecat. Clipă în care Daniel a realizat că a câștigat. Profesiunea mitică trezise cu siguranță în interlocutorul lui imagini din filme și din seriile de televiziune, întrucât lăsase baltă cafelele.

— Pe bune?

— Foarte pe bune, i-a răspuns Daniel, și este vorba despre ceva din agenda restaurantului. Dacă mă ajuți, banii sunt ai tăi.

— Vă ascult, a spus barmanul apropiindu-se.

— Eeei, apar odată cafelele alea cinci? a strigat același ajutor de chelner.

Fără să-și dea seama, i-au revenit în memorie aventurile detectivului Nestor Burma și episoade din serialul cu Mike Hammer de pe Canal+, pe care Véronique nu le scăpa niciodată. Când spunea că e detectiv particular, Stacy Keach atrăgea imediat atenția celui cu care voia să stea de vorbă²⁵. Demonstrația funcționa de minune în viața reală. Mai mult, și americanul, și francezul purtau pălării de fetru, lucru pe care Daniel l-a interpretat ca pe un excelent semn legat de interesul său.

— Mă descurc eu cumva, întoarceți-vă diseară pe la șapte, i-a zis Sébastien, prenume ce i se putea citi pe brățara suflată cu argint.

Daniel a mers atât de departe, încât a rupt în două bancnota, anunțându-l că a doua jumătate o va primi seara. După care și-a petrecut întreaga după-amiază umblând fără treabă prin Paris. A ajuns chiar și în parcul Monceau, unde domnișoara Marquant îi scrisese că lăsase pălăria pe o bancă. Daniel s-a așezat și el pe una, amintindu-și acțiunea din nuvela care obținuse premiul Balbec. Povestea însă nu se sfârșea aici, dar lucrul acesta nu-l va afla niciodată Fanny Marquant.

La șapte fix, a împins ușa braseriei și s-a dus la bar. Trei bărbați își sorbeau băuturile, pe când Sébastien ștergea paharele. S-au privit lung.

— O cafea, a cerut Daniel.

Tânărul și-a aruncat șervetul pe umăr, a apucat mânerul portafiltrului, a pus cantitatea de cafea necesară și a închis

²⁵ Nestor Burma, personaj de literatură polițistă franceză, creat în 1942 de Léo Malet; Mike Hammer, personaj de serial polițist american, interpretat în anii 1980 de actorul Stacy Keach. (N. tr.)

expresorul. A răsunat un şuierat, barmanul a ridicat mâna până la un raft, a luat *Le Parisien* și s-a apropiat de Daniel.

— Pagina 21, a murmurat înainte de a se întoarce la chiuvea plină de pahare.

Ținându-și respirația, Daniel a deschis ziarul... pagina 12, pagina 18, pagina 21... aici se afla fotocopia unei pagini din agendă. Reușise. Ochii i-au alunecat peste nume. Cine-ar fi putut fi B.L.? Primul nume pe care l-a văzut notat de șeful de sală era „Aslan – 3 persoane”. Urmau alte nume care însă nu începeau cu litera potrivită. Și dacă B.L. nu avusese rezervare, cum i se întâmplase și lui în seara în care pașii i se încrucișaseră cu ai președintelui? Pista s-ar fi oprit pentru totdeauna și povestea s-ar fi terminat... Din fericire, între „Jacques Franquier – 2 persoane” și „Robineau – 5 persoane” un nume lipsit de prenume începea cu L: „Lavallière – 4 persoane”.

Daniel a îndoit hârtia și a băgat-o în buzunar. A scos discret jumătatea de bancnotă de 500 de franci, după care a închis scurt ziarul. Sébastien i-a adus cafeaua.

— Pagina 21, a spus relaxat Daniel. Bună treabă, băiete, a adăugat, gândindu-se că așa ceva trebuie că ar fi zis un detectiv particular.

Întors acasă, a sunat la Informații, de unde nu a obținut decât trei prenume de persoane corespunzând acestui nume, un Xavier Lavallière din arondismentul VIII, o Hélène din arondismentul VII și un Jean care locuia lângă Paris. Mai erau și alții, dar cu numerele de telefon secretizate. Închis în birou, s-a așezat la fereastră privind Rouenul cu același aer contrariat cu care J.R. contempla Dallasul din înălțimea turnului petroliștilor Ewing atunci când afacerile nu îi mergeau cum trebuie. Spre deosebire de eroul serialului, nu avea minibarul de la care să-și ia un păhărel. În general, J.R. descoperea cele mai bune soluții la finalul

episodului, sorbind din whisky-ul cu cuburi de gheață. Chipul îi era iluminat de un surâs sardonice, iar imaginea încremenea astfel, pe ecran afișându-se cu litere galbene „Executive producer Philip Capice”. Daniel s-a așezat oftând în fotoliu. Televizorul rămăsese deschis și, pe ecran, fără sonor, tâlharul pomădat Jean-Luc Lahaye își cânta iubirea pentru toate femeile de pe fața pământului – asta întrucât ceea ce numea „birou” era și livingul în care se strângea familia la televizor, cu platourile cu mâncare în față, pentru a urmări în fiecare seară de sâmbătă emisiunea de varietăți *Champs-Élysées*. Daniel a închis televizorul din telecomandă. I se părea că trecuse în revistă toate posibilitățile de a pune mâna pe misteriosul Lavallière, al cărui prenume trebuia obligatoriu să înceapă cu litera B, când prin minte i-a trecut ca un licurici în noapte o idee. A reluat din dosar scrisoarea parfumierului. „O pălărie absolut asemănătoare”, scrisese Pierre Aslan. Așadar aceeași, și-a spus Daniel chiar în clipa în care băiatul lui a intrat în birou, cu un pahar de suc de grepfrut în mână, anunțându-l că era ora de începere a serialului *K 2000*. Da, da, două secunde, dragule, a murmurat Daniel tastând din memorie numele pălărierului pe claviatura Minitelului.

Pe ecran au apărut adresa și numărul de telefon.

— Bună ziua, a spus Daniel pe un ton degajat, sunt unul dintre clienții dumneavoastră, domnul Lavallière, nu știu dacă vi s-a semnalat schimbarea mea de adresă.

— Nu sunt la curent, domnule, i-a răspuns o voce de femeie tânără, o să mă uit în fișier, vă rog să nu închideți.

A trecut un minut cât o veșnicie, timp în care Daniel a băut tot paharul cu suc de grepfrut pe care Jérôme îl lăsase pe birou. Când tocmai își lărgea nodul de la cravată, a auzit din nou glasul tinerei:

— Alo, acum caut... domnul Lavallière... Bernard Lavallière? I-a întrebat, iar Daniel a simțit că leșină.

— Da, a reușit să articuleze dintr-o suflare, dumneavoastră ce adresă aveți acum?

— Strada Passy, numărul 16, arondismentul XVI, domnule.

Daniel a închis pe loc și respirația i-a revenit la normal. Îl am, și-a șoptit. Îl am..., după care s-a lăsat să cadă înapoi în fotoliu, ca amețit.

— Începe! a țipat Jérôme întinzându-se pe covor, la un metru de ecran.

Daniel a redeschis sonorul. Într-un deșert mov, Pontiacul Firebird al lui David Hasselhoff venea din fundul ecranului către spectatori. Pe fondul unei muzici de sintetizator cu funcție de baterie, dintre cele mai antrenante, o voce din off comenta: „Întâmplările unui cavaler solitar într-o lume periculoasă. Un erou al timpurilor moderne, o ultimă soluție a celor nevinovați, lipsiți de speranță, victime ale unei lumi crude și necruțătoare”. Genericul era întrerupt de secvențe în care mașina neagră zbura în incredibile cascadorii. Tema devenise obsesivă, iar Jérôme ținea pasionat ritmul dând din cap. Stârnit de muzică și de aventurile lui „Kitt”, Daniel a început și el să-și miște capul în cadență. Nu, nimic nu îi putea rezista cavalerului solitar. Acum era sigur de asta.

În weekendul următor, cavalerul solitar a plecat de unul singur în capitală, nu la volanul bolidului negru, ci, mai modest, al mașinii personale Audi 5 000. Parcând în fața numărului 16 de pe strada Passy, a văzut ieșind un bărbat în palton de culoare închisă, cu pălărie neagră pe cap. Daniel s-a luat după el până la chioșcul de ziare. Bărbatul a cumpărat *Libération*. La semafor, a ajuns la doar câțiva centimetri de el, uitându-se cu ochii ieșiți din orbite la pălăria de fetru. Da, a lui era, și-ar fi pus capul pentru asta,

o știa pe de rost cu acea ușoară rosătură pe margine. Tot ce trebuia să facă era să întindă mâna, să i-o smulgă de pe cap și să o ia la fugă, numai că Daniel nu se simțea în stare de așa ceva, picioarele îi erau ca de plumb și de câte ori încerca să ridice mâna, aceasta începea să-i tremure. Emoția îi era atât de puternică, încât nici măcar nu a putut pune piciorul pe trecerea de pietoni, în momentul în care Bernard Lavallière a început traversarea. Sudat parcă de asfaltul trotuarului, l-a urmărit din ochi până la numărul 16 de pe strada Passy.

Când a venit seara, și-a învins frica și a făcut-o. A recuperat pălăria lui Mitterrand. Abia mai respirând, sub portal, și-a pus pălăria pe cap și a închis ochii. Învinsese toate obstacolele ca un erou din povești care străbate împărății, râuri, păduri și munți în căutarea mărlui de aur sau a unei pietre magice care îi va aduce putere și glorie ori pur și simplu sentimentul unei provocări căreia i-a făcut față.

Mâna îi alerga pe deasupra apei. Și-a lăsat un deget pe suprafața acesteia, trasând o linie pe întinderea verde și imaculată a Adriaticii. Fuselajul negru trecea în liniște pe sub unul dintre cele 420 de poduri ale cetății, cufundându-i pe Daniel, Véronique și Jérôme într-o umbră fugară, după care lumina soarelui revenea. Ideea de a se întoarce la Veneția, la doisprezece ani de la călătoria de nuntă, îi venise după recuperarea pălăriei. Dacă o voi găsi, vom merge la Veneția, iar acesta va fi epilogul aventurii, spusese Daniel. Decisese chiar să se întoarcă în același hotel a cărui terasă dădea către Dogana, de data asta însă împreună cu Jérôme, care se arătase fascinat de vizitarea închisorii din Palatul Dogilor, cu gratiile sale de fier cât brațul de groase. Era a doua plimbare cu gondola de la sosire și trebuia să se folosească de acest mijloc de transport cu parcimonie,

întrucât costa o avere. Cu pălăria pe cap, Daniel a coborât cel dintâi, întinzându-i mâna lui Véronique, în timp ce băiatul a sărit direct pe chei. Era timpul să facă o pauză la cafeneaua Florian, în Piața San-Marco. Au urcat toți trei pe Calle Vallaresso și au trecut pe sub arcadele Muzeului Correr, unde Véronique ținuse să revadă celebrul tablou *Două femei venețiene* de Carpaccio. Un bun prilej de a-i explica lui Jérôme că, într-adevăr, acesta era numele unui fel de mâncare care are la bază carne crudă de vită, pe care tati îl comanda adesea la pizzerie, dar și numele unui mare pictor. Drept care Jérôme a întrebat dacă tocmai fiindcă pictorului îi plăcea mâncarea aceea i s-a dat numele lui.

— Sigur că da, pentru ce altceva, doar era foarte cunoscut în pizzeria lui preferată, i-o scurtase tatăl.

Nu era prima oară în acea zi când ajungeau în piață, la Veneția toate drumurile te aduc mereu către această inimă pulsantă a orașului lacustru. Și de fiecare dată era un vis însuflețit de mici siluete, de porumbei, de umbre și de soare. În timp ce se îndreptau către Florian, Véronique i-a dat un cot:

— Daniel..., i-a spus gâfâind, ia uite cine e aici.

François Mitterrand mergea prin piață însoțit de o femeie, la rândul ei urmată de o fată cu pletele lungi și negre. Purta obișnuitul palton, eșarfa roșie, nu însă și pălărie. La trecerea lui, porumbeii își luau zborul. Daniel nu era singurul turist care încremenise în fața apariției prezidențiale. Un bărbat i-a zâmbit șefului de stat, iar acesta i-a întors zâmbetul dând ușor din cap. După care a părăsit zona însoțită, îndepărtându-se pe sub bolțile Palatului Dogilor.

— E aici, a murmurat Véronique, la fel ca noi.

Daniel și-a dus mâna la pălărie și i-a mângâiat tandru borul. Pălăria și președintele tocmai trecuseră la câțiva

metri unul de altul. Gândul l-a tulburat pe Daniel în timp ce consumau Coca-Cola pe terasa de la Florian.

Era absurd. Bineînțeles că François Mitterrand avea cu ce să-și cumpere o altă pălărie neagră, cu siguranță o făcuse, evident avea mai multe pălării, poate chiar mai pierduse unele sau le aruncase din cauza uzurii. Cu toate astea, parcă îi lipsea ceva siluetei care reprezenta Franța în lume. Nu cumva, lipsindu-l de pălărie, Daniel comitea un act până la urmă egoist, un sacrilegiu, ca acei turiști care iau prin buzunare mici fragmente din templul de la Luxor sau de pe Acropole, cu scopul derizoriu de a le așeza pe rafturile din living? Duceau cu ei fără a fi pedepsiți relicvele sacre asupra cărora nu aveau nici un drept și care, în primul rând, nu le aparțineau. Pentru întâia oară, Daniel a fost pătruns de acel sentiment difuz și contrariant pe care-l ai când spargi ceva la care ții.

După-amiaza au vizitat Palatul Contarini del Bovolo, al cărui nume, care înseamnă melc, se datorează scării exterioare. Capodoperă Quattrocento, structura spiralată, pe șase niveluri, era inclusă într-un turn dotat cu multiple arcade și coloane zvelte. De sus, cuprindeai cu privirea acoperișurile Veneției, cu vântul suflându-ți în față.

— Îți mai aduci aminte? a întrebat Daniel în timp ce începea să urce.

— Căluțul... a murmurat Véronique surâzând.

Acum zece ani, urcaseră turnul de la Bovolo după ce vizitaseră Murano. Acolo, un sticlar făcuse sub ochii lor un căluț din sticlă pe care li-l dăruise ca amintire. După-amiaza, Daniel îl ascunsese la Bovolo. Scara se termina sub un acoperiș rotund, din grinzi la care puteai ajunge dacă te ridikai pe vârfuri. Trecându-și degetele peste una dintre acestea, a dat, pe pipăite, de o monedă, apoi de o alta, de un breloc, o broșă, apoi de alte monede din lumea-ntreagă. Îndrăgostiții din Veneția, îndrăgostiții de obicei lăsau acolo

ce găseau prin fundul buzunarelor ca semn al trecerii lor. Daniel scosese și el căluțul și-l strecurase pe o grindă.

Doi tineri germani se fotografiau având ca fundal acoperișurile orașului, iar un bărbat filma panorama la 180 de grade cu o cameră mare VHS. Véronique i-a atras atenția lui Jérôme să aibă grijă cum se învâрте pe terasă, în timp ce Daniel a ridicat capul spre grinzi. Și-a scos pălăria, a pus-o pe balustrada din piatră și a întins mâna. Din câte își amintea, în colțul din stânga își ascunsese căluțul. A simțit o monedă, un crâmpei de carton care ar fi putut fi un bilet de avion, apoi o altă monedă.

— N-o să-l găsești, i-a spus Véronique, pe când degetele lui atingeau ceva neted și rece, un obiect mic, șlefuit, pe care l-a smuls ca pe un fruct.

— la te uită! a exclamat încântat.

Ținea în mână căluțul. Jérôme s-a apropiat de tatăl lui, care și-a ridicat ochii spre Véronique, a cărei privire se înrourase. Căluțul îi așteptase în ascunzătoare doisprezece ani și gândul acesta îi umplea de emoție. Daniel i l-a încredințat lui Jérôme, s-a apropiat de soție și a luat-o în brațe. În aceeași clipă a început să bată vântul, părul lui Véronique i-a mângâiat chipul și a închis ochii. Când i-a deschis, pălăria nu mai era pe marginea de piatră.

Și coșmarul a reînceput. Nu e posibil, nu e posibil, murmură coborând scara cu inima bătându-i mai să-i sară din piept. Treptele plate de la Bovolo păreau interminabile, ca în acele visuri în care greutatea și timpul sunt desființate. Pălăria nu era pe stradă. Nici în grădina de la capătul de jos al scării. Să fi ricoșat de acoperișuri și vântul s-o fi purtat pe una dintre străduțele din jur? Daniel a luat-o la fugă către una dintre ele. Nici urmă de pălărie. I-au dat lacrimile, lacrimi de furie și de spaimă care anunțau o criză de nervi. Avea senzația că mai era foarte puțin până să se

așeze pe jos și să urle, când a zărit o siluetă. Un domn în vârstă, cu baston, care mergea între două femei, probabil soția și fiica lui. Bărbatul ținea în mână o pălărie neagră, iar pe cap una crem cu bandă vișinie. Daniel a alergat spre bătrân.

— A mea e! E pălăria mea! a zis aproape fără suflare.

— *E francese!* a explicat bărbatul zâmbind. Nu vă faceți griji, i-a spus cu un puternic accent italian, v-am găsit bilețelul în pălărie, și eu fac la fel, a adăugat cu un surâs complice, întinzându-i-o.

— Vă mulțumesc, domnule, vă mulțumesc mult, a murmurat Daniel strângând pălăria la piept.

— Zi bună, i-a urat bătrânul.

După care și-a ridicat pălăria în semn de la revedere și s-a întors, reluând conversația în italiană cu cele două femei. Daniel și-a privit pălăria, apoi a întors-o și s-a uitat la fundul din mătase albă și la banda din piele cu binecunoscutele inițiale. A ridicat-o, a băgat două degete câțiva centimetri și a simțit cum i se strânge inima. Dăduse de ceva. A scos o bucățică de hârtie împăturită în patru și a deschis-o: „Recompensă-Mulțumesc”, cuvinte urmate de un număr de telefon.

Hârtia dreptunghiulară fusese aici încă de la început. Pălăria își avusese încă din primul moment SOS-ul ei. Nici unul dintre cei care și-o puseseră pe cap nu se gândise că proprietarul ar fi putut lăsa vreun mesaj. Numai un adevărat îndrăgostit de pălării ar fi putut cunoaște această subtilitate. I s-a părut chiar că recunoaște scrisul pe care îl văzuse mai ales în perioada electorală, cu semnătura reprodușă în facsimil pe materialele de campanie. Era scrisul lui François Mitterrand.

— Tu ieși hotărârea, îi spusese Véronique după cină.

Daniel îi lăsase să urce în cameră, cerând un timp de gândire:

— O să fac o mică plimbare, adăugase.

Acum era singur, pe o străduță luminată slab, iar zgomotul valurilor mici răsuna când acestea se izbeau de pietre. Cu pălăria pe cap și mâinile la spate, a urcat pe un pod, contemplând luna care se reflecta în apă. Sub pălăria neagră de fetru, îi năvăleau în minte ultimele evenimente, și Daniel încerca să le găsească un înțeles.

Se afla la Veneția în același timp cu proprietarul legitim al pălăriei și găsisese bilețelul sub banda de piele. Bătrânul italian care i-o dăduse înapoi poate că nu era decât un element al destinului, ba chiar și pala de vânt care-i furase pălăria i se părea că făcea parte dintr-un tot care se rearanja în ordinea firească. Avea senzația limpede că i se adresase o cerere, exact lui, Daniel Mercier de la Sogetec, care fără această pălărie ar mai fi fost și acum la Paris, la ordinele lui Jean Maltard. Pălăria lui Mitterrand îi schimbaseră fără îndoială viața. Domnișoara Marquant văzuse și ea cum viața ei ia o altă întorsătură, iar ciudatul Aslan mai crease un parfum. Oare lui Bernard Lavallière ce i se întâmplase? Habar nu avea, însă poate că pălăria îi schimbaseră și lui sensul vieții. Alegerile prezidențiale se apropie, și-a zis Daniel, și președintele trebuie și el să acționeze asupra destinului. Pe sub pod a trecut încet un *motoscafo*. Farurile ambarcațiunii proiectau o umbră uriașă pe tencuiala fațadelor, cea a unui bărbat cu palton și pălărie. Daniel s-a dat un pas înapoi. Era conștient că era vorba despre umbra lui, însă el vedea tot umbra lui François Mitterrand. Imensă și maiestuoasă, i s-a așezat în față câteva secunde, pentru ca apoi să se evapore în noapte.

A fost pentru el un ultim semn. De-acum știa care-i era datoria.

Întors în cameră, a anunțat cu voce gravă:

— O să sun mâine.

După care s-a dezbrăcat. Ultimul lucru pe care și l-a scos a fost pălăria pe care a așezat-o pe gheridon, lângă fereastră, în lumina lunii.

— Aveți un număr de telefon la care puteți fi sunat, domnule?

Daniel i-a dat numărul din cameră, după care a închis. De-acum nu mai putea da înapoi. „Secretariatul general de la Élysée”, anunțase vocea. Daniel îi explicase povestea cu pălăria, iar tânăra îl rugase să aibă răbdare câteva clipe.

Telefonul din cameră a sunat peste un sfert de oră. Era un bărbat care i s-a adresat foarte politicos.

— Domnule Mercier, trebuie să păstrăm discreția, presupun că ați citit inițialele din interiorul pălăriei...

— Da, le-am citit.

— Bun, presupun deci că ați înțeles cui îi aparține pălăria...

— Da.

— Pot deci conta pe discreția dumneavoastră?...

— Puteți, totuși aș avea și eu o rugămintă, a răspuns Daniel.

— Vă ascult, a spus bărbatul de la celălalt capăt al firului.

— Aș vrea să i-o înmânez eu însumi proprietarului.

— Chiar la asta se gândea și proprietarul pălăriei, domnule Mercier. Vă așteaptă la cafeneaua Florian, la ora 17, în primul salon, cum intrați pe stânga.

La ora 16.40, Daniel și-a pus pentru ultima oară pe cap pălăria lui Mitterrand, i-a sărutat pe Véronique și pe Jérôme și i-a lăsat la intrarea bazilicii Santa Maria della Salute.

— Mă întâlnesc cu François Mitterrand și mă întorc imediat, le-a spus cu voce tare, în fața unui grup de turiști

care s-au întors către el, după care s-a îndreptat spre o gondolă.

Nu a negociat prețul cursei până la San Marco și nu s-a așezat pe scăunelul îmbrăcat în piele roșie, ci a rămas în picioare, în mijlocul gondolei, cu pălăria pe cap și vântul cald și sărat al Adriaticii suflându-i în față.

La intrarea de la Florian, șeful de sală, un italian cu părul dat cu gel, cu mustață subțire și adus de spate, s-a apropiat de el.

— Am întâlnire cu François Mitterrand, i-a spus Daniel scoțându-și pălăria.

Șeful de sală a aprobat din cap și, fără a scoate un cuvânt, i-a arătat micul salon din stânga. Sub fresca reprezentând un înger, președintele republicii stătea la o măsuță din marmură albă. Purta un palton de culoare închisă și o eșarfă vișinie. S-a ridicat:

— Bună ziua, domnule Mercier, i-a spus strângându-i mâna.

— Bună ziua, domnule președinte, i-a răspuns Daniel, după care, la invitația șefului statului, s-a așezat alături de el.

François Mitterrand a comandat cafea, care li s-a adus imediat pe o tavă din argint.

— Există și o recompensă, cum e scris și pe bilețel, l-a anunțat cel dintâi dintre francezi.

— Nu, mulțumesc, a murmurat Daniel, nu vreau nici o recompensă.

François Mitterrand a zâmbit, pe jumătate amuzat, pe jumătate fatalist.

— Fiindcă nu doriți recompensa, vă voi face o mărturisire... pălăria... nu am pierdut-o la Veneția, ci la Paris, și este ceva timp de atunci.

A făcut o scurtă pauză.

— Trebuie că a trecut prin ceva aventuri înainte de a ajunge pe masa asta, a adăugat mângâind-o, dar nu le vom afla niciodată.

Și s-a uitat la Daniel cu un surâs enigmatic.

— Nu, nu le vom ști niciodată, a șoptit Daniel, care nu își putea desprinde privirea de la șeful statului.

O nouă tăcere, apoi François Mitterrand s-a aplecat spre ceașca de cafea și a început să bea cu înghițituri mici. Pe fereastra întredeschisă a salonului se zărea Piața San Marco și mulțimea care se plimba în soare și pe sub bolțile Palatului Dogilor.

— Veniți des la Veneția? a întrebat președintele.

— Nu am mai fost din luna de miere, iar acum am revenit împreună cu soția și cu fiul meu.

— E o idee bună să reveniți, eu o fac de câte ori am un moment liber.

— Ieri am urcat la Bovolo, a precizat Daniel.

— Aveți gusturi bune, domnule Mercier, Campanila este pentru turiști, adevărații îndrăgostiți de Veneția urcă în Bovolo. La câțiva pași de aici, se află curtea unei mănăstiri, singurul exemplu de artă romană din Veneția, puțini o știu, o să v-o arăt la ieșire.

— Vă mulțumesc, a murmurat Daniel.

— Și când mă gândesc că pentru unii Veneția e tristă..., a continuat șeful statului clipind cu subînțeles.

— Nu fac parte dintre aceștia, a răspuns Daniel, pentru mine Veneția e veselă și înseamnă frumusețea însăși.

— Da, frumusețea... a șoptit François Mitterrand.

Recompensa, de fapt, chiar o trăia. I se oferise mai mult decât o recompensă, i se îndeplinise o dorință, o năzuință, un deziderat.

Ajunsesese ce-l de-al patrulea la masă.

EPILOG

Alb-negru, cu o etalonare de excepție, de-ai fi zis că e o imagine realizată de Cartier-Bresson²⁶. Fotografia îl reprezenta pe Daniel Mercier la ieșirea de la Sogetec, cu pălăria neagră pe cap. Bărbatul cu cravată gri i-a aruncat o privire cu subînțeles colegului său, apoi i s-a adresat președintelui:

— O putem recupera, domnule președinte

— Cum aveți de gând să o luați? a întrebat șeful statului.

— Îl scuturăm bine și i-o luăm.

— A, nu! a exclamat președintele, fără acte de violență, va crede că de la mine pleacă... Nu, a repetat încet, înainte de a se cufunda iarăși într-una dintre acele tăceri care-i dădeau peste cap interlocutorii, urmăriți-l doar...

— Să-l urmărim pe Daniel Mercier?

— Nu, pălăria, ea trebuie urmărită.

Bărbatul cu cravată gri a ieșit din birou însoțit de colegul lui.

La numai o oră după ce președintele și-a uitat pălăria în restaurant, s-au prezent doi funcționari ai cabinetului de la Palatul Élysées. Pălăria nu mai era acolo, prin urmare și-au spus că fusese furată. Șeful de sală a confirmat că vecinul președintelui plecase cu o pălărie neagră de fetru. O avusese și când sosise? În încurcătura în care se trezise, nu-și mai aducea bine aminte. Vecinul era un client pe care nu îl cunoștea, care nu rezervase masa și plătitise cu card. Cei doi au plecat cu o copie după nota de plată. A doua zi, Daniel Mercier a fost localizat.

În seara în care a uitat în tren pălăria, la Palatul Élysées s-a primit un telex pe linia secretizată, anunțând că pălăria

²⁶ Henri Cartier-Bresson (1908-2004), fotograf și desenator francez. (N. tr.)

fusese luată de o blondă. A doua zi dimineață, în timp ce își bea cafeaua, François Mitterrand, care nu dormea niciodată la Élysées, a descoperit mesajul. Ce interesant, și-a zis, o femeie... Ați fotografiat-o? Pe seară, în biroul prezidențial a ajuns o fotografie a lui Fanny Marquant, în parcul Monceau, însoțită de următoarea notă: femeia a lăsat pălăria pe o bancă, suntem în curs de a obține informații despre bărbatul care a preluat-o.

— De ce a lăsat-o pe o bancă?

— Nu știu, domnule președinte, studiem toate ipotezele, i-a răspuns bărbatul cu cravată gri.

— E o femeie tare drăguță... a comentat șeful statului înainte de a-i înapoia fotografia.

Imediat ce a fost publicat, micul anunț al lui Daniel Mercier a fost îndosariat. Celula de criză de la Palatul Élysées a cerut de la ziar copia tuturor scrisorilor care erau primite. Din rațiuni de stat. Și astfel, într-o după-amiază însoțită, președintele a citit, în parcul palatului, nuvela *Pălăria*, semnată de Fanny Marquant. Ceva mai târziu, a aflat că Pierre Aslan crease un nou parfum și a cerut să i se procure un flacon.

Când funcționarii de la Élysées au aflat din corespondența lui că Pierre Aslan nu mai are pălăria, timp de câteva ceasuri s-a produs o mare agitație. Cum adică nu o mai avea din moment ce se întorsese acasă cu pălăria pe cap? Câteva săptămâni, bărbatul cu cravată gri a evitat cu grijă subiectul pălăriei în discuțiile cu șeful statului. După care au intrat în posesia scrisorii parfumierului, în care acesta dădea acele informații ample despre modul în care pierduse pălăria. Și au trimis imediat doi oameni la braserie. Înarmați cu legitimații false ale fiscului, au periat contabilitatea, identificându-l pe Bernard Lavallière, care plătise cu un cec, ca fiind noul purtător al pălăriei. Drept

care operațiunea de supraveghere s-a mutat imediat pe strada Passy.

— Așadar parfumierul nu mai are pălăria?... Și voi nu v-ați dat seama?

— Nu, domnule președinte. A fost un fel de confuzie.

— Supărător lucru, a spus șeful statului din vârful buzelor. Cine e acest Lavallière? a adăugat.

— Cineva de la Axa, o să vină și dosarul lui, domnule președinte.

Puțin mai târziu, bărbatul cu cravată gri a venit să-l caute pe președinte în parcul palatului Élysées. Acesta se juca aruncând un băț labradorului său negru.

— Mercier a furat-o! a anunțat bărbatul.

— Chiar așa? Băiatul ăsta are niște resurse nebănuite.

În aceeași după-amiază, François Mitterrand a cerut ca Librăria Pescărușului să fie adăugată în lista librăriilor pentru comenzi de la Palatul Élysées.

— În dosarul pălăriei, nimic nou, domnule președinte, l-a anunțat bărbatul cu cravată gri în ziua în care dădea raportul asupra acțiunilor private în desfășurare. Continuăm urmărirea.

— Nu, a spus șeful statului după ce a stat puțin să reflecteze. Să lăsăm destinul să hotărască mai departe, a adăugat gânditor.

— Distrugem documentele, sau le trecem la arhivă?

— Distrugeți-le, bineînțeles.

A doua zi, bărbatul cu cravată gri a revenit în biroul prezidențial cu dosarul pălăriei sub braț. François Mitterrand și-a pus ochelarii, a răsfoit pentru o ultimă oară rapoartele și fotografiile, s-a oprit la cea a lui Fanny Marquant stând pe bancă, în parcul Monceau, cu pălăria pe cap. A scos-o din dosar și a pus-o deoparte.

— La arhiva personală, a explicat.

După care a parafat ordinul de distrugere.

Douăzeci de ani mai târziu, pe 29 ianuarie 2008, obiectele personale ale lui François Mitterrand au fost puse în vânzare la Galeriile de licitații Drouot. Pe lista cu 368 de elemente, din care făceau parte costumele, cravatele și cămășile președintelui, precum cadourile oferite de șefii de stat străini, s-au aflat nu mai puțin de douăzeci de pălării: cinci de fetru, două de lână, una din antilopă, două jobene, un melon și opt de pai. Pălăria neagră cumpărată în ziua aceea de către Partidul Socialist să fi fost cea din povestea noastră? Nu e nimic sigur. În viața unui purtător de pălării, acestea vin unele după altele, se uzează, se rătăcesc și sunt regăsite, dar, uneori, dispar pentru totdeauna. Faptul că nu a fost scoasă la licitație decât o singură pălărie neagră e surprinzător: să mai fi existat și altele? Foarte probabil. Să le fi păstrat apropiatii? La fel de probabil. Nu vom ști niciodată. Pe când ciocanul bătea o ultimă oară pentru a încheia licitația, Pierre Aslan sorbea dintr-un pahar cu vin de Asti la Florența, în piața Galeriilor Uffizi. După acea sclipire care îl făcuse să revină triumfător pe scena internațională, nu mai crease nimic. Din proprie voință. A preferat să se retragă în plin succes și să-și construiască o legendă. Unele surse pretind că executa în secret compoziții pentru câțiva clienți privați, pentru care ar fi primit o adevărată avere. Erau citați sultanul din Brunei și chiar Bill Gates, dar lucrurile nu au putut fi verificate niciodată. De acum, Pierre Aslan trăia retras, la Florența. Din 1987 nu a mai acordat nici un interviu. Édouard Lanier, amantul lui Fanny Marquant, a continuat să-și înșele nevasta până când aceasta a cerut divorțul, în 1992. S-a recăsătorit cu o femeie mai tânără decât el, care la rândul ei l-a înșelat, după care l-a părăsit. După ce s-a pensionat de la firma Danone, și-a investit banii într-un lanț de saloane de masaj din Thailanda, unde a trăit cu o anume Bongkoj. I s-a

pierdut urma după tsunamiul din 2004. Doctorul Fremenberg a murit liniștit în 2001, la el în cabinet, în timpul unei ședințe de psihoterapie. Colecția de artă africană i-a fost vândută în 2002, la Christie's, sub numele de „Colecția doctorului F.". Statueta cu sexul ridicat, care-i plăcea atât de tare lui Aslan, a fost adjudecată pentru suma totală de 120 500 de euro. Astăzi se găsește într-o colecție particulară din Washington. Esther Kerwicz și-a continuat turneele până în anul 2000. După această dată, s-a decis să pună capăt reprezentațiilor publice și s-a rezumat la a-și înregistra ultimele patru discuri. Cunoscute sub numele de „Tetra Kerwicz", fac parte dintre înregistrările de muzică clasică cele mai accesate de pe Net. Locuiește la Florența, împreună cu Pierre Aslan. Fanny Marquant a devenit văduva lui Michel Carlier – bărbatul cu pălăria gri –, la câțiva ani după deschiderea librăriei. Și-a păstrat magazinul timp de cincisprezece ani și a mai avut încă multe aventuri până când un lord înrudit cu familia regală britanică s-a îndrăgostit nebunește de ea, în timpul unei călătorii pe coasta normandă. A luat-o de nevastă și a dus-o în Sussex, unde Fanny s-a plictisit groaznic. Nici în ziua de azi nu stăpânește bine engleza. Micul ei roman *The French Lady* a fost primit bine de critici, dar de vândut nu s-a prea vândut, chiar dacă i-a adus ceva articole laudative în presa britanică și un interviu în *Daily Mirror*. Consideră că singurul bărbat pe care l-a iubit vreodată a fost Michel Carlier. Bernard Lavallière a făcut o adevărată pasiune pentru Jean-Michel Basquiat, pe care nu l-a întâlnit decât o singură dată, și atunci pe fugă, într-o dimineață din ianuarie 1988 când, din întâmplare, artistul nu era beat mort și nu l-au apucat năbădăile din cauza bărbatului în costum și cravată, care-i vorbea cu atâta sinceritate despre vibrația pânzelor lui. La moartea lui Basquiat, șapte luni mai târziu, Lavallière avea nu mai puțin de nouă tablouri,

dintre care cinci din cea mai bună perioadă (1981-1983). În următorii ani, Bernard i-a cumpărat operele, până când cota americanului i-a depășit mijloacele. Iar atunci când pânzele pe care le achiziționase cu 150 000 sau 200 000 de franci au trecut de 10 milioane de dolari bucata, prin anii 2010, valul de sarcasm al cărui obiect fusese a lăsat locul unei fascinații oripilate amestecate cu ură. La pensie, Daniel Mercier s-a mutat în Pays d'Auge. Parcursul profesional și l-a încheiat ca șef al Sogetec Normandie. Din pură plăcere și în secret s-a apucat să scrie povestea pălăriei președintelui, a ajuns până la pagina 20 și nu prea vedea finalul. Și încă nu poate mânca stridii cu oțet fără a-i răsună în urechi: „I-am spus săptămâna trecută lui Helmut Kohl...” La câteva luni după recuperarea pălăriei, François Mitterrand a pulverizat toate predicțiile institutelor de sondare a opiniei publice, fiind reales cu 54,2% din voturile exprimate. Slăbit de boală, și-a petrecut ultimul Crăciun la Assuan, în Egipt, după care s-a întors brusc în Franța, unde a și murit o săptămână mai târziu, în timpul iernii lui 1996.

A plecat din lumea aceasta lăsând în urmă o ultimă enigmă: în discursul de Anul Nou, în timp ce făcea francezilor obișnuitele urări, a pronunțat o frază insolită, neconcordantă cu textul de conveniență. Frază îndelung comentată, fără ca cineva să fi oferit o interpretare satisfăcătoare. Nici el nu a explicat-o vreodată. Până în ziua de azi, fraza totalizează 4 610 000 de accesări pe Google. La douăzeci și trei de secunde de la încheierea alocuțiunii din 31 decembrie 1994, a spus uitându-se fix în camera de filmat: „Cred în forțele spiritului și nu vă voi părăsi.”